

DİCLE KALKINMA AJANSI

2022 YILI ÇALIŞMA PROGRAMI

(01/01/2022-31/12/2022)

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	II
Yönetici Özeti/Sunuş	III
1. Giriş	1
2. Sonuç Odaklı Programlar.....	7
2.1. Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)	7
2.2. Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)	29
2.3. İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (RİGESOP)	51
3. Kurumsal Gelişim.....	51
4. Yerel Kalkınma Fırsatları.....	86
5. Sonuç ve Değerlendirme	90
6. Ekler.....	91

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ASGPB	Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi
AÜİP	Ajans Üniversite İş birliği Platformu
BYDO	Batman Yatırım Destek Ofisi
CMDP	Cazibe Merkezleri Destekleme Programı
COVID-19	Koronavirüs Salgını
ÇÜGEP	Çalışan ve Üreten Gençler Programı
DİFB	Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi
DİKA	Dicle Kalkınma Ajansı
EBYS	Elektronik Belge Yönetim Sistemi
FD	Fizibilite Desteği
FDP	Finansman Desteği Programı
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GAP BKİ	Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi
GP	Güdümlü Proje
IPA	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İDB	İzleme ve Değerlendirme Birimi
İşKUR	Türkiye İş Kurumu
KAYS	Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
KGM	Karayolları Genel Müdürlüğu
KKB	Kurumsal Koordinasyon Birimi
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MDP	Mali Destek Programı
MYDO	Mardin Yatırım Destek Ofisi
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
PYB	Program Yönetimi Birimi
RYSOP	Rekabetçilik ve Yenilikçilik Sektörel Operasyonel Programı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SOGEP	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı
SOP	Sonuç Odaklı Program
STK	Sivil Toplum Kuruluğu
SYDO	Siirt Yatırım Destek Ofisi
şYDO	şırnak Yatırım Destek Ofisi
Tarım SOP	Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı
TD	Teknik Destek
TRC	Güneydoğu Anadolu Düzey 1 Bölgesi
TRC3	Mardin, Batman, şırnak ve Siirt illerinden oluşan Düzey 2 Bölgesi
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
Turizm SOP	Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Prog.
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
URGE	Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi
YDO	Yatırım Destek Ofisi
YTB	Yatırım Teşvik Belgesi

Yönetici Özeti/Sunuş

Dicle Kalkınma Ajansı, 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmasıyla Mardin ili merkez olmak üzere TRC3 bölgesinde (Mardin, Batman, Siirt, Şırnak) kurulmuş ve Ekim 2009'da faaliyetlerine başlamıştır. Ajans, 4 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 188. maddesinde belirtilen görev ve yetkiler dâhilinde hazırlanan yıllık çalışma programı doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. 2022 Yılı çalışma programı, Kararnamenin 194. ve 196. maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 21. maddesi hükümleri doğrultusunda, Ajansın 2022 yılında gerçekleştireceği faaliyetleri planlamak üzere hazırlanmıştır.

Kalkınma ajanslarının görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak, mülga Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda yeni bir vizyonla gerek işlevsel gerekse kurumsal dönüşüm süreci başlatılmış ve “Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları” bu yaklaşımla yeniden düzenlenmiştir. Yeni usul ve esaslarda çalışma programlarının hazırlanma yöntemi ve kapsamı, stratejik tercihleri ve Sonuç Odaklı Programları (SOP) içerecek şekilde dönüştürülmüştür. Yapılan değişikliklerle Bölge Planlarının işlevsel hale getirilmesi ve paydaşlarla birlikte hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef çerçevesinde; Ajans, daha pro-aktif roller üstlenerek Bölgenin kalkınmasında lider kurum olabilme yolunda faaliyetlerini yürütecek ve belirlediği stratejik tercihler doğrultusunda daha odak faaliyetler yürütecektir.

Ajansın stratejik tercihleri ve SOP'lar, çalışma programının temelini oluşturmaktadır. Ajansın orta vadede odaklanacağı stratejik tercihler doğrultusunda ilk olarak hazırladığı “Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı” SOP'u için öncelikle paydaşların sürece dahil olabilmeleri amacıyla bilgilendirme ve farkındalık artırma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 2019 yılı sonunda Ajansımız, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP BKİ) ortaklığında “Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma” SOP'unu geliştirmiştir. Ajansımız 2021 yılında bölgemizde imalat sanayi alanında yoğunlaşan ihtiyaç ve talepleri karşılamak amacıyla İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı'nı (RİGESOP) geliştirmiştir. SOP'ların hayata geçirilmesi ve ilgili paydaşlarla iş birliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi için 2019 ve 2020 yılları geçiş süreci olarak değerlendirilmiştir. 2021 ve 2022 yılı orta vadeli (3 yıllık) olarak belirlenen tüm bu SOP'ların faaliyetlerinin kapsamlı olarak uygulanacağı iki yıl olacaktır.

Ajansın 2022 yılı çalışma programı; TRC3 2014-2023 Bölge Planı vizyonu ile Bölge'nin stratejik amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik Ajans'ın 2022 bütçe yılına ilişkin program ve faaliyetlerini ortaya koyan bir temel doküman niteliğindedir. 2022 yılı Çalışma programı ve bütçesi, bütçe uygulama sonuçları dikkate alınarak revize edilebilecektir.

1. Giriş

Ajans, bölgesinde kalkınma sürecinin tamamlayıcı aktörü olma vizyonu ile belirlenen temel ilke ve değerler ile politikalar çerçevesinde stratejik amaçlarını gerçekleştirerek misyonunu yerine getirmeye çalışmaktadır. Ajansın asıl amacı ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, bölgesel gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, diğer bölgelerle olan sosyoekonomik gelişmişlik farkını kapatmak, bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak ve bölgesel gelişmişliği dengelemektir. Ajans, Bölgenin uzun vadede bu amaca erişebilmesi için aşağıda verilen temel ilke, değer ve politikaları benimsemiştir.

Ajansın Kurumsal Vizyonu:

"Zengin tarihi ve kültürel mirasını, doğal sermayesini ve jeostratejik konumunu akılcı, yenilikçi ve katılımcı bir yaklaşımla etkin ve sürdürülebilir bir şekilde değerlendirerek; yeniden üretim, ticaret ve medeniyet merkezi olmayı başarmış, istikrar içinde gelişen, herkesin güven ve umutla yaşamak istediği bir bölge olmak."

Ajansın Kurumsal Misyonu:

"Teknik ve uzmanlık kapasitesi ile mali kaynaklarını etkin ve uygun alanlara yönlendirerek ve paydaş tüm aktörlerin kalkınma faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlayarak 'kalkınmış ve müreffeh bir bölgeye dönüşümde referans kurum olarak pro-aktif rol almak."

Ajansın Temel İlke ve Değerleri:

- Akılcılık
- Güvenilirlik
- Şeffaflık
- Hesap verebilirlik
- Sosyal paydaşlık ve sosyal içerme
- Bölgesel değerlere saygı

Ajansın Politikaları:

- İnsan odaklılık
- Katılımcılık ve yönetim
- Yaratıcı ve yenilikçi fikirlerin teşvik edilmesi
- Rekabet ikliminin geliştirilmesi
- Uzman ve nitelikli insan kaynağı ile çalışma
- Çalışan memnuniyeti
- Bilimsel bilgi ile bilginin yönetimi ve paylaşılması

Ajansın Stratejik Amaçları:

- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması
- Bölgesel ve bölgeler arası sosyo-ekonomik farklılıkların azaltılması
- Bölgesel gelişmenin hızlandırılması
- Yerel ve bölgesel aktörlerin eşgüdümünün geliştirilmesi
- Üst ölçekli planlarda belirlenen gelişme eksenlerinde gerçekleşen gelişme ve değişimlerin izlenmesi ve paylaşılması

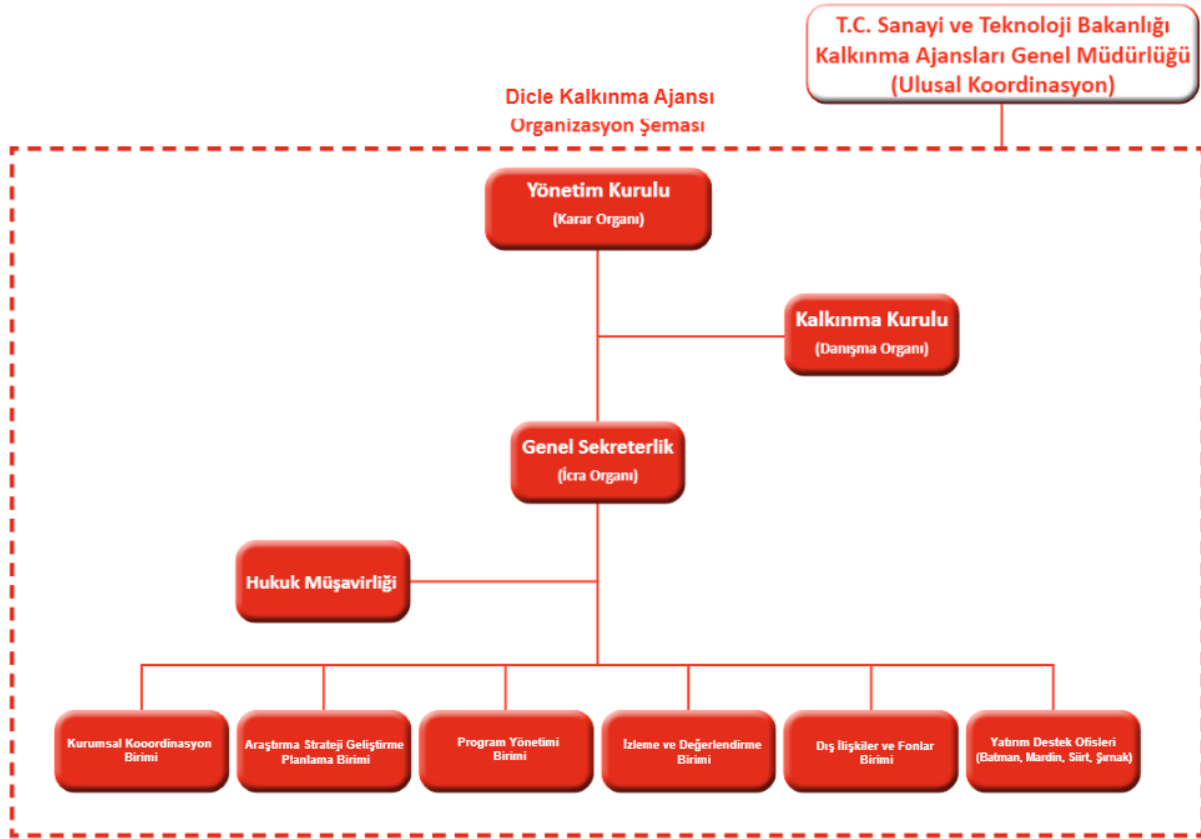
Organizasyon Yapısı:

Dicle Kalkınma Ajansı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda aşağıda belirtilen organizasyon şeması çerçevesinde çalışmalarını yürütmektedir. Yönetim Kurulu Ajans'ın "karar organı" olup iki ayda bir toplanmaktadır. Ajans'ın icra organı olan Genel Sekreterlik, Araştırma Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi, Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi, Kurumsal Koordinasyon Birimi ile Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi şeklinde

örgütlenmiştir. Bununla birlikte Ajansın görev alanı olan dört ilde (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) yatırım destek ofisleri bulunmaktadır.

Ajans, aşağıda verilen teşkilat yapısıyla hem mevzuattan gelen görev ve sorumluluklarına yönelik faaliyetleri yürütecek olup hem de SOP hazırlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarının yürütebilmesi için gerekli kapasiteyi oluşturmaya yönelik kurumsal dönüşümü sağlayacaktır.

Şekil 1. Ajans Organizasyon Şeması

Stratejik Tercihler ve Sonuç Odaklı Programların (SOP) Belirlenmesi

23/10/2017 tarih ve E.4859 sayılı mülga Kalkınma Bakanlığı yazısı ile bildirilen çalışma programı Hazırlama Usul ve Esaslarına istinaden stratejik tercih ve sonuç odaklı program belirleme çalışmaları yürütülmüştür. Stratejik tercihler belirlenirken TRC3 2014-2023 Bölge Planı'nda öngörülen gelişme eksenleri, öncelikler ve tedbirler esas alınmıştır. Ayrıca Ajansımızın geçmiş dönemde yaptığı planlama ve analiz çalışmaları, sektör raporları, saha ziyaretleri, çalıştaylar, anket sonuçları, derinlemesine mülakatlar ve daha önce yürütülen faaliyetler göz önünde bulundurulmuştur. Tüm bu çalışmalar ve Ajansın kurulduğu günden bu yana Bölgede edindiği tecrübeler ve alınan görüş-öneriler ile belirlendiği stratejik tercihler aşağıdaki gibidir:

1. Bölgenin sahip olduğu kırsal kalkınma potansiyelinin açığa çıkarılarak güçlendirilmesi
2. İstihdam olanaklarının artırılmasıyla işsizliğin azaltılması
3. Bölgenin yatırım ortamının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi
4. Bölgede girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması
5. Bölge turizminin rekabet düzeyinin artırılması
6. Dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik entegrasyonlarının sağlanması
7. Bölgedeki kamu kesimi ve yerel yönetimlerde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi

Tablo 1. TRC3 2014-2023 Bölge Planı Stratejik Çerçevesi

1.	Beşeri Gelişme ve Sosyal İçerme 1.1 Örgün Eğitime Erişimin Artırılması ve Eğitim Hizmetlerinin İyileştirilmesi 1.2 Bölge'nin Üretim ve Hizmet İhtiyaçlarını Karşılacak Şekilde Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapılandırılması 1.3 Sağlık Hizmetlerine Erişimin Artırılması ve Hizmet Kalitesinin İyileştirilmesi 1.4 Kayıt Dışı İstihdam Oranının Azaltılması 1.5 Dezavantajlı Grupların Toplumsal ve Ekonomik Yaşama Katılımının Artırılması 1.6 Kırsal Alan Yaşam Kalitesinin Artırılması 1.7 Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması 1.8 Bölge'deki Kültürel Yaşamın Geliştirilmesi ve Sporun Yaygınlaştırılması
2.	Katma Değerli Üretim ve Hizmet 2.1 Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması ve Hayvancılık Sektöründe Rekabetçiliğin Geliştirilmesi 2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması 2.3 Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge'ye Çekilmesi 2.4 Maden Potansiyelinin Etkin ve Verimli Kullanılması 2.5 Bölge'nin Yenilenebilir Enerji Potansiyelinin Ortaya Çıkarılması ve Değerlendirilmesi 2.6 Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması 2.7 Bölge'nin Dış İlişkilerinin Geliştirilmesi 2.8 Yatırımcı ve Girişimcilere Yönelik Finansman, Kurumsal ve Teknik Destek Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması 2.9 İşletmelerin Tanıtım, Markalaşma ve Pazarlama Kapasitelerinin Geliştirilmesi
3.	Sürdürülebilir Çevre ve Mekansal Yerleşim 3.1 Doğal Alanların ve Ekolojik Kaynakların Korunması ve Geliştirilmesi 3.2 İçme ve Kullanma Suyu Yönetiminin Etkin Bir Şekilde Yapılmasının Sağlanması 3.3 Atıksu Yönetiminin Etkin Bir Şekilde Yapılmasının Sağlanması 3.4 Çevre Kirliliğinin Önlenmesi 3.5 Temiz ve Sürekli Enerji Arzının Sağlanması 3.6 Enerji Verimliliği Uygulamalarının Yaygınlaştırılması 3.7 Tarımsal Altyapının Güçlendirilmesi 3.8 İletişim, Ulaştırma ve Lojistik Altyapısının İyileştirilmesi 3.9 Sanayi Bölgelerinin Altyapısının Geliştirilmesi 3.10 Kentlerin Güvenli ve Daha Yaşanılabilir Mekanlar Olarak Planlanması ve Geliştirilmesi
4.	Yatay Eksen: Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi 4.1 STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları çerçevesinde bölge planı ve öncelikleri ile uyumlu 'stratejik tercihler' belirlenmiş ve bu stratejileri destekleyecek "Sonuç Odaklı Programlar (SOP)" oluşturulmuştur. SOP; Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nde belirtilen bölgesel program tanımına uygun olarak, stratejik olarak belirlenmiş kalkınma hedeflerini yakalamak üzere, belirli bir sektör, tema veya mekânda kalkınma sürecinde sonuç elde etmek amacıyla alt program, tedbir, proje ve faaliyetleri içeren, nitelikli analize dayanan, ilgili kurumlarla iş birliği halinde hazırlanan, ölçülebilir sonuç ve çıktı hedefleri olan orta vadeli programlardır. SOP'lar, Ajansın orta vadeli öncelik alanlarını, kurumsallaşmasını, proje ve faaliyetlerini ve bunlara ayrılacak tahmini mali kaynaklarını sonuç odaklı ve bir bütün olarak ortaya koyan programlar olarak geliştirilmiştir.

Bölgedeki temel paydaşların kurumsal, beşerî, mali ve teknik kapasitelerini de göz önünde bulundurarak TRC3 2014-2023 Bölge Planında yer alan amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak belirlenen stratejik tercihler doğrultusunda Bölgenin yerel tarım ürünleri potansiyelinin doğru değerlendirilmesi ve böylece kalkınmanın kırsalı da içerecek şekilde sağlanabilmesi amacıyla ‘Yerel Tarım Ürünlerinde Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı’ tasarlanmıştır. Ajansımız tarafından bölgemizin stratejik sektörleri arasında yer alan, hızlı büyüme potansiyeline sahip olan ve aynı zamanda hızlı istihdam artışı sağlayabilecek kültür turizminin geliştirilerek bölgesel ölçekte markalaşma, tanıtım ve pazarlanması ile bölgesel kalkınmanın hızlandırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda 2019 yılı sonunda ise Ajansımız tarafından, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile GAP BKİ ortaklığında “Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma” SOP’u geliştirilmiştir. 2021 yılında bölgemizde gerçekleştirilen saha çalışmalarında başta Batman ve Mardin illeri olmak üzere bölgemizin önemli bir sanayi potansiyeline sahip olduğu; aynı zamanda bu verileri de destekleyen ihracat oranının da geliştirilebileceği görülmüş; bölgenin imalat sanayiinde rekabet iklimi ve bölgesel ihracat kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla ‘İmalat Sanayiinde Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı’ tasarlanmıştır. Ajansın organizasyon yapısı, insan kaynağı, bilişim altyapısı ve kurumsal iletişim gibi konulardaki faaliyetleri "Kurumsal Gelişim" başlığı altında ele alınmıştır. SOP’lar kapsamında yer almayan ancak Bölge için kritik önem taşıyabilecek proje ve faaliyetler ile geçmiş dönemlerden devam eden bazı çalışmalar ve Ajans desteklerine “Yerel Kalkınma Fırsatları” başlığı altında yer verilmiştir.

SOP hazırlıklarının başladığı 2018 yılında daha çok SOP’larla ilgili paydaşların sürece dahil olabilmeleri için bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Devam eden geçiş süreci olan 2019, 2020 yıllarında da ağırlıklı olarak SOP’ların geliştirilmesi ve ilgili paydaşlarla iş birliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi için gerekli çalışmalar yürütülmüş, 2021 yılı itibarıyla Sonuç Odaklı Programlar uygulanmaya başlanmıştır.

2022 yılı çalışma programı, yıl içerisinde gerçekleştirilecek Ajans faaliyetlerini; Bütçesi ise bu faaliyetler için ihtiyaç duyulan kaynakları gösterecek şekilde hazırlanmıştır. Belirlenen her bir SOP bünyesindeki proje ve faaliyetler;

- Araştırma, Analiz ve Programlama
- İş birliği ve Koordinasyon
- Kapasite Geliştirme
- Tanıtım ve Yatırım Destek
- Ajans Destekleri
- Önemli Kamu Yatırımları
- AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler
- Diğer Proje ve Faaliyetler, başlıkları altında ayrıntılı bir şekilde oluşturulmuştur.

Orta vadeli olarak belirlenen Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde, TRC3 2014-2023 Bölge Planı eksenleri altında bulunan öncelik ve tedbirlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir. Bu doğrultuda bütüncül bir şekilde Bölgedeki kurumların bu süreçlere katılımı koordine edilecek ve bölge planı hedeflerine ulaşmada Bölge genelinde müdahaleler gerçekleştirilecektir. Özellikle Sonuç Odaklı Programlar vasıtasıyla bu müdahalelerin o konularla ilgili görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, akademi, sivil toplum ve özel sektör iş birliğiyle gerçekleştirilmesine yönelik adımlar atılacaktır.

Tablo 2. Sonuç Odaklı Programlar ve TRC3 2014-2023 Bölge Planı İlişkisi

Sonuç Odaklı Program	Bölge Planı Eksen	Bölge Planı Öncelik ve Tedbiri
Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)	Beşerî Gelişme ve Sosyal İçerme	Öncelik 1.5. Dezavantajlı Grupların Toplumsal ve Ekonomik Yaşama Katılımının Artırılması Tedbir 1.5.1. Kırsal ve kentsel yoksullukla etkin mücadelenin sağlanması
		Öncelik 1.6. Kırsal Alan Yaşam Kalitesinin Artırılması Tedbir 1.6.6. Bölge'deki mevcut açık sistem küçük ölçekli sulama tesislerinin kapalı sistem basınçlı sulama sistemlerine dönüştürülmesi
	Katma Değerli Üretim ve Hizmet	Öncelik 2.1. Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması ve Hayvancılık Sektöründe Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Tedbir 2.1.1. Bitkisel üretimin geliştirilmesi ve katma değeri yüksek ürünlerin üretimine destek verilmesi Tedbir 2.1.3. Bölge'ye özgü, katma değeri yüksek ve gelişme potansiyeli olan ürünlerin markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmalarının desteklenmesi
		Öncelik 2.3. Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge'ye Çekilmesi Tedbir 2.3.1. Geleneksel yöntemlerle üretilen ürünlerin yenilikçi yöntemler ile geliştirilmesi ve Bölge'de üretilmeyen katma değerli ürünlerin üretilmesinin sağlanması
		Öncelik 2.7. Bölge'nin Dış İlişkilerinin Geliştirilmesi Tedbir 2.7.1. Bölge'nin dış ticaret yapma kapasitesinin artırılması ve firmaların pazar çeşitliliğinin sağlanması
		Öncelik 2.9. İşletmelerin Tanıtım, Markalaşma ve Pazarlama Kapasitelerinin Geliştirilmesi Tedbir 2.9.1. İşletmelerin bilgi teknoloji altyapılarının iyileştirilmesi ve yurtdışı pazar ağlarının genişletilmesinin sağlanması Tedbir 2.9.2. Bölge'ye özgü ürünlerin markalaştırılması, pazar ve ürün çeşitliliğinin sağlanması
	Sürdürülebilir Çevre ve Mekânsal Yerleşim	Öncelik 3.5. Temiz ve Sürekli Enerji Arzının Sağlanması Tedbir 3.5.1. Tarımsal sulamada enerji kullanımının azaltılmasını sağlayacak GAP sulama projelerinin tamamlanmasının sağlanması
		Öncelik 3.7. Tarımsal Altyapının Güçlendirilmesi Tedbir 3.7.1. Sulama altyapısının geliştirilmesi Tedbir 3.7.2. Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme faaliyetlerinin artırılması Tedbir 3.7.3. Tarımsal kaynakların korunması ve üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması
	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	Öncelik 4.1. STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Tedbir 4.1.1. Mesleki ve kişisel gelişim amaçlı hizmet içi eğitimler ile personelin eğitilmesi ve teknik altyapının modernleştirilmesi
Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)	Katma Değerli Üretim ve Hizmet	Öncelik 2.6. Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması Tedbir 2.6.1. Turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve kullanım kapasitesinin artırılması
	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	Öncelik 4.1. STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Tedbir 4.1.1. Mesleki ve kişisel gelişim amaçlı hizmet içi eğitimler ile personelin eğitilmesi ve teknik altyapının modernleştirilmesi
İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (RİGE SOP)	Beşerî Gelişme ve Sosyal İçerme	Öncelik 1.7. Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması Tedbir 1.7.4 Genç girişimcilerin desteklenmesi ve olası yerel baskıların engellenmesi için tedbirlerin alınması
	Katma Değerli Üretim ve Hizmet	Öncelik 2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması Tedbir 2.2.1 Yeni sanayi alanlarının, bilimsel verilere dayalı analizler sonucunda belirlenmesinin sağlanması
		Öncelik 2.3 Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge'ye Çekilmesi Tedbir 2.3.1 Geleneksel yöntemlerle üretilen ürünlerin yenilikçi yöntemler ile geliştirilmesi ve Bölge'de üretilmeyen katma değerli ürünlerin üretilmesinin sağlanması

Sonuç Odaklı Program	Bölge Planı Eksen	Bölge Planı Öncelik ve Tedbiri
		Öncelik 2.8 Yatırımcı ve girişimcilere yönelik finansman, kurumsal ve teknik destek hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması Tedbir 2.8.1. Yatırımcılara ve girişimcilere yönelik faiz desteği verilmesinin sağlanması Tedbir 2.8.2. Bölge yatırımcısına yönelik profesyonel işletme yönetimi eğitimlerinin verilmesi Tedbir 2.8.3. Bölge’de ortak iş yapma ve ortaklık kültürünün geliştirilmesi Öncelik 2.9 İşletmelerin tanıtım, markalaşma ve pazarlama kapasitelerinin geliştirilmesi Tedbir 2.9.1. İşletmelerin bilgi teknoloji altyapılarının iyileştirilmesi ve yurtdışı pazar ağlarının genişletilmesinin sağlanması Tedbir 2.9.2. Bölge’ye özgü ürünlerin markalaştırılması, pazar ve ürün çeşitliliğinin sağlanması

2. Sonuç Odaklı Programlar

2.1. Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Yerel tarım ürünlerinde üretimin, verimin, katma değer artırılarak pazarlama imkanlarının geliştirilmesi yoluyla kırsal yerleşimler başta olmak üzere bölgede ekonomik refahın iyileşmesi amaçlanmaktadır.

Özel Amaçlar

1. Marka ve ticari değer oluşturabilecek yerel tarım ürünlerinde üretimin ve verimin artırılması
2. Yerel gıda ve tarım ürünlerinde katma değer ve pazarlama imkanlarının geliştirilmesi
3. Arıcılığın geliştirilmesi, yöresel balların üretiminde kalite standartlarının sağlanması
4. İyi tarım uygulamaları ve tarımsal sulamada verimlilik uygulamalarının yaygınlaştırılması
5. Üretici örgütleri ve aile işletmelerinin kapasite geliştirici faaliyetlerle desteklenmesi
6. Yerel gen kaynaklarının korunması ve çoğaltılması

a. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

On Birinci Kalkınma Planı'nda tarım sektörü öncelikli gelişme alanları arasında yer almaktadır. Üretim yapısıyla uluslararası rekabet gücünü artırmış, ileri teknolojiye dayalı, altyapı sorunlarını çözmüş, örgütlülüğü ve verimliliği yüksek, etkin bir tarım sektörünün oluşturulması temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaç çerçevesinde, ürün güvenilirliği, çeşitliliği ve üretimini artırmak amacıyla, iyi tarım uygulamaları, organik tarım, sözleşmeli üretim, kümelenme, araştırma, pazarlama ve markalaşma faaliyetlerinin desteklenmesi ile tarımda suyun verimli kullanılmasına yönelik su tasarrufu sağlayan modern sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması uygulanacak tedbirler arasında yer almaktadır. Plan'ın "2.4.6. Kırsal Kalkınma" başlığında; "Sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla, üretici birlikleri ve aile işletmelerinin üretim kapasitesinin ve kırsal işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yoksullukla mücadele ile kırsal toplumun düzenli ve yeterli gelir imkânlarına kavuşturularak refah düzeyinin artırılması ve nüfusun kırsalda tutundurulması" kırsal kalkınmada temel amaç olarak belirlenmiştir. Kırsal kalkınma desteklerinde hedef birliğini sağlamaya yönelik Kalkınma Ajanslarının kırsal destekleri ve diğer ilişkili destek programları arasında tamamlayıcılığın tesisi, kırsal kalkınma desteklerinin, çiftçi odaklı programlanması, kırsalda yaşam kalitesini artırmaya, kırsalı korunan, yaşanan ve üreten alanlar haline getirmeye yönelik destek ve teşviklerin artırılması, aile işletmeleri ile küçük ve orta ölçekli üreticilerin üretim ve finansal yapısını güçlendirmek ve ölçek ekonomilerinden faydalanılmasını sağlamak üzere örgütlenmelerinin teşvik edilmesi ile markalaşma ve pazarlama faaliyetlerinin iyileştirilmesi hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra, kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi için aile işletmelerine yönelik çiftçi eğitimi ve tarım danışmanlığı konularındaki faaliyetlerin güçlendirileceği, kırsal da geleneksel zanaat ve el sanatları, agro-turizm, coğrafi işaretli ürünler, süs bitkileri, bağcılık, arıcılık, balıkçılık, kümes hayvancılığı, alternatif tarım ürünleri yetiştiriciliği, tarım ve gıda ürünlerindeki geleneksel üretim ve saklama bilgisini gelecek kuşaklara taşıyacak girişimler ve işbirlikleri gibi alanların desteklenmesine devam edileceği de vurgulanmıştır.

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023)'te kırsal kalkınma politikası çerçevesinde, kırsal ekonominin geliştirilmesi ve istihdam imkanlarının artırılması stratejik amaç olarak belirlenmiştir. Kırsal ekonominin geliştirilmesine yönelik tedbirlerle; tarım ve gıda üretiminde verimliliğin, kapasitenin ve ürün kalitesinin artırılması, tarım ve tarım dışı yerel ürünlerde katma değer artışının sağlanması, çiftçilerin mesleki bilgi ve örgütlenme düzeyinin yükseltilmesi, rekabet gücünün geliştirilmesi, tarım-sanayi ilişkilerinin güçlendirilmesi, mikro işletmecilik temelinde girişimcilik

teşvik edilmesi, arıcılık faaliyetlerinin desteklenmesi, çiftçilerin ortak kullanıma yönelik makine parklarının kurulması, tarım-gıda işletmelerinde verimlilik artışı sağlayacak modernizasyon yatırımlarının gerçekleştirilmesi, gıda güvenilirliğinin geliştirilmesi, besleyici ve sağlıklı gıda üretiminin artırılması hedeflenmiştir. İklim değişikliği ve Covid-19 salgını sürecinde yaşanan küresel krizlerin etkileri de dikkate alındığında kırsal alanlar gelecekte önemi giderek artacak olan stratejik nitelikteki doğal kaynaklara ev sahipliği yapmaktadır. Ancak kırsal alanlardaki üretim faaliyetlerinde su başta olmak üzere doğal kaynaklardan kısa vadede azami ölçüde yararlanma ve bunları ekonomik değere dönüştürme çabası kaynakların hızla tükenmesine yol açmaktadır. Su ve toprak kaynakları kullanımında çevre dostu olmayan tarım teknikleri nedeniyle görülen olumsuzlukların artma eğiliminde olduğundan hareketle bir diğer stratejik amaç “kırsal çevrenin iyileştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması” olarak belirlenmiştir. Buna yönelik tedbirlerle; tarımsal faaliyetlerde çevre dostu üretim yöntemlerinin kullanılması, organik tarımın teşvik edilmesi, iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, tarımsal sulamalarda ve tarımsal arazilerin kullanımında verimliliğin sağlanması amaçlanmıştır.

2021-2023 GAP Eylem Planı’nın stratejik çerçevesini oluşturan üç temel amaçtan biri de “tarımda rekabet gücünün artırılması ve sürdürülebilir çevre” olarak belirlenmiştir. Bu amaç çerçevesinde; bölgede kırsal alanda yaşayan ve işlemeli tarıma uygun arazilerin az olduğu nüfusun sosyo-ekonomik yaşam koşullarının sürdürülebilir ve katılımcılık ilkesi doğrultusunda geliştirilmesi ve iyileştirilmesi ile GAP Bölgesi’nin başat ekonomik sektörleri arasında yer alan tarım da başta su ve enerji olmak üzere, kaynakların en etkin biçimde kullanımının modellenmesi, yaygınlaştırılması ve birincil üretim ve işleme süreçlerinde verimliliğin artırılması amaçlanmıştır.

Tarım SOP öncelikleri, üst ölçekli planların yukarıda zikredilen amaç, öncelik ve tedbirleri dikkate alınarak, 2014-2023 TRC3 Bölge Planı’nda yer alan;

- Kırsal Alan Yaşam Kalitesinin Artırılması
- Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması
- İşletmelerin Tanıtım, Markalaşma ve Pazarlama Kapasitelerinin Geliştirilmesi
- Tarımsal Altyapısının Güçlendirilmesi

öncelikleri altında belirlenen alt tedbirlerle uyumlu olarak hazırlanmıştır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasında (SEGE-2017) TRC3 bölgesindeki merkez ilçeler 3. kademe, diğer tüm ilçeler 5. ve 6. kademe ilçeler olarak tanımlanmaktadır. Kırsal alan tanımında yer alan bu gelişmişlik kademesindeki bütün ilçelerin diğer yerleşimlere göç verdiği tespit edilmiştir. Düzey 2 bölgelerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 25. sırada yer alan bölgede, nüfusun önemli bir kesimi kırsal alanda yaşamakta ve geçimini tarımsal faaliyetlerden sağlamaktadır. Plan dokümanlarında yer alan söz konusu politika ve tedbirler ışığında kırsal kalkınmaya katkı sağlayacak ve bölgedeki tarımsal potansiyelin daha etkin kullanılabilmesi adına tarımsal faaliyetlerde verim ve katma değer artışının sağlanarak kırsal alandaki ekonomik refahın iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

TRC3 bölgesinde sanayi sektörü ağırlıklı olarak Mardin ve Batman il merkezleri etrafında gelişirken, hizmetler sektörü de Mardin ve Batman başta olmak üzere büyük ilçe merkezlerinde yoğunlaşmaktadır. Sanayi sektörünün ülkemizin gelişimine kıyasla geride olduğu göz önüne alındığında tarım sektörünün toplam katma değerdeki payı (~%12) ülke ortalamasının üzerindedir. Bölgede toplam 608 bin hektar tarım arazisi varlığı ile birlikte uygun iklim şartlarının sunduğu olanaklar, özellikle tarla bitkileri üretimi ile meyvecilik açısından önemli bir potansiyel oluşturabilecek mahiyettedir. Bu tarımsal potansiyelin doğru değerlendirilmesi kır-kent dengesini gözeterek bölge içi gelişmişlik farklarını gidermeye yönelik bir gereklilik arz etmektedir.

Türkiye’nin toplam yüzölçümünün %3,33’lük kısmını oluşturan TRC3 bölgesi, 608 bin hektar tarım alanına sahip olmasına rağmen sulanabilen alan (%36) ve yağış (~700 mm) kısıtlıdır. Tarımsal üretim

döneminde bölgenin sıcaklık ortalamalarının bir hayli yüksek olması sulama olmadan yüksek miktarda ürün elde etmeyi oldukça zorlaştırmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin belirgin olarak görüldüğü dağlık kesimlerde de meraya dayalı hayvancılık gün geçtikçe azalmaktadır. Bazı bölgeler hariç olmak üzere toprak kalitesi düşük olan bölgenin, orman varlığı da zayıftır. Bölgede tarım faaliyetleri güney hattında yer alan ve büyük bir bölümü bereketli Mezopotamya Ovası içinde kalan Kızıltepe, Derik, Artuklu, Nusaybin, Cizre ve Silopi ile Batman ve Kurtalan ovalarında yoğunlaşmaktadır.

Sanayi sektörünün de tarıma dayalı geliştiği bu bölgede, uzun vadede GAP sulama projelerinin de devreye girecek olması göz önünde bulundurulursa bölge ekonomisi açısından tarımın başat sektör rolünün süreceği değerlendirilmektedir. Bu sebeple özellikle göç veren kırsal alanda geleneksel yöntemlerle yapılagelen tarımsal faaliyetlerin gelişmesine odaklanılması, pratikteki sorunlara çözüm geliştirilmesi, sulama imkanlarının artması ile paralel verim ve katma değer artışına yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi yarar sağlayacaktır. Öte yandan GAP sulama projesinin tamamlanamamış olması ve yaşanan gecikmeye bağlı olarak, 314 bin hektar tarım arazisiyle geniş ve bereketli ovalara sahip Mardin ilinde son 20 yılda açılan sondaj kuyuları birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Ovada buğday hasadından sonra ağırlıklı olarak ikinci ürün olarak yetiştirilen mısır üretiminde suyun bilinçsiz kullanımı ve buna bağlı olarak yeraltı su seviyesinin her geçen yıl azalarak günümüzde 400-600 metre derinlikten sulama pompalarıyla arazilerin sulanıyor olması çevresel risklerin yanı sıra artan enerji tüketimi ile tarımsal üretim maliyetlerinde artışa neden olmaktadır. Tarımsal sulamada kaçak elektrik kullanımının yarattığı sosyal sorunlar bir kenara, suyun verimli kullanımına yönelik gerekli tedbirler alınmadığı takdirde geçmişte benzer durumda olan Harran ovasında yaşandığı gibi bilinçsiz su tüketimine bağlı toprakta kalsifikasyon/kireçlenme, çoraklaşma ve tuzlanma gibi önemli sorunlar ortaya çıkabilecektir.

Bölgede tarıma elverişli arazilerin yarısından fazlasının işletme büyüklüğü 50 dekardan azdır. Bu tablonun değişmesi için sulama projeleri ile eş zamanlı yürütülen toplulaştırma çalışmalarında bölge sosyolojisinden kaynaklı etkenlerle yeterli başarı sağlanamamıştır. Bu durum, eğer katma değerli üretime odaklanılmazsa kırsalda gelir yetersizliğinden dolayı kent merkezlerine yönelecek nüfus akışının beklenenden daha hızlı gerçekleşebileceğini belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Mera ve yayla hayvancılığı yürütülebilen kırsal yerleşimlerde de son yıllarda hayvancılık alanında bir gerileme söz konusudur.

Kırsalda üreticiyi koruyarak gıda ve tarım ürünlerinin katma değerli bir ürün formunda pazarlanabilmesinin en önemli araçlarından olan tarımsal örgütlenmeler bölgede ziraat odaları ile sınırlı kalmıştır. Üretici ve hayvan yetiştiricileri birlikleri açısından ürün bazlı olarak bölgede gelişim gösteren sınırlı sayıda örgütlenme örnekleri bulunsa da etkili oldukları değerlendirilemez. Kooperatifler ise sayıca fazla olsa da ağırlıklı olarak çeşitli hibe programlarının kullanımına yönelik kısa süre faaliyet gösteren birer araç olarak deneyimlenen mekanizmalar durumuna gelmiştir. Tarımsal potansiyelin yeterince değerlendirilememesi ve kırsaldaki tarım alanlarının bakımsız ve bağların âtıl bırakılmış olmasının bir gerekçesi de çiftçilerin ürettikleri ürünleri pazarlamada karşılaştıkları zorluklardır.

Türkiye ortalamasına göre kırsal yerleşim nüfus oranı yüksek olan bölgede tarımdan kopuş aynı eğilimde devam etmektedir. Tarımsal mekanizasyonun yine ülke ortalamasına kıyasla sınırlı kaldığı bölgenin öncelikli sorunu verim düşüklüğü, katma değer üretememek ve hane halkı açısından yeterli geçim standardını oluşturamamaktır. GAP, KÖYDES ve SUKAP kapsamında bölgede yürütülen birçok proje kırsal kalkınmaya olumlu etki oluştururken ürün ve mekân açısından yapılan verime dayalı hesaplamalar buğday üretimi dışında bölgenin yetersiz ve düşük bir verim düzeyinde kaldığını göstermektedir. Kırsal kalkınmaya yönelik uygulanan destekleme programları bölgede öne çıkan ürünlerin üretim, verim ve kalitesinde artış sağlasa da sahadaki sorunlara bütüncül bir bakış açısıyla ve bölge/havza düzeyinde çözüm öneren, uzun vadeli hedefler ortaya koyan bir tarımsal planlamaya dayalı olmaması, yürütülen bu çalışmaların etkilerinin sınırlı kalmasına neden oluyor. GAP Entegre Kırsal Kalkınma Programı bu anlayışı değiştirmeye yönelik stratejik bir bakış açısını yerleştirmeyi

amaçlamışsa da programın uygulamaya yönelik bütçeleri sınırlı olduğundan tatmin edici sonuçlara ulaşılamamıştır.

Hayvancılıkla birlikte meyveciliğe oldukça elverişli olan bölgenin kırsal dağlık yerleşim bölgelerinde kullanılmayan boş arazilerin fazlalığı bu alanda kaydedilebilecek bir ilerleme potansiyelini ortaya koymaktadır. Bölgede tarımsal arazilerin yoğunlaştığı ilçeler sanayi, turizm ve ticaret potansiyelinin de daha yüksek olduğu ilçeler olduğundan, katma değerli üretim konusunda geri planda kalan diğer ilçelere odaklanılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Tablo 3. TRC3 Tarımsal Üretim Değerleri ve İhracat Tutarları

TRC3 bölgesi	2017	2018	2019	2020
Kişi başına tarımsal üretim değeri (TL)	1.416	1.491	1.835	2.760
Toplam tarımsal üretim değeri (bin TL)	3.147.131	3.406.327	4.232.866	6.468.977
Tarım ve Hayvancılık İhracat Tutarları (bin \$)	98.970	99.496	75.706	185.012

Kaynak: TÜİK, 2020

Yukarıdaki tabloda yer alan TRC3 bölgesi tarımsal üretim değerleri ve ihracat rakamları incelendiğinde, genel bir artış eğilimi olduğu görülmektedir. Bu veriler de bölgede yükselen bir kapasite ile tarımsal üretim potansiyeli bulunduğunu doğrulamaktadır. Tarım SOP kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan kırsal kalkınmaya yönelik faaliyetler, bu potansiyelin geliştirilmesi bakımından önemlidir. Bölge ekonomisi açısından öne çıkan tarımsal ürünler; buğday, mısır, arpa, pamuk, mercimek, üzüm, fıstık, zeytin ve bal olarak sıralanabilir. Bunların yanı sıra bölgeye özgü yerel türler barındıran ve gelişme potansiyeli taşıyan ürünler arasında nar, ceviz, badem, incir, çilek, bittim, menengiç, yer fıstığı, acur, kiraz, kavun, domates ve tıbbi-aromatik bitkiler (safran, sumak, zahter, salep) yer almaktadır. Bunlardan daha önce coğrafi işaret tescili alan Mardin Bulguru ve Siirt Fıstığı'nın yanı sıra Sason Çileği de 2021 yılında Ajans desteği ile coğrafi işaret tescili almış olup yakın planda üretiminin artacağı ve bu bağlamda depolanması ve işlenmesine yönelik yatırımlara ihtiyaç duyulacağı değerlendirilmektedir. Diğer ürünlere yönelik te coğrafi işaret çalışmalarının desteklenmesi hedeflenmektedir.

Katma değeri yüksek ve coğrafi işarete sahip bir ürün olan Siirt Fıstığı, 2000'li yıllardan başlayarak öncelikle Siirt'te ve yakın dönemde diğer bölge illerinde gelişim göstermiş ve 2020 yılı TÜİK verilerine göre bölgede 45 bin hektar alanda yaklaşık 28 bin tona ulaşan üretim miktarıyla kırsalda önemli bir geçim kaynağına dönüşmüştür. Bu rekolte değerine ulaşılmasında her yıl yeni fıstık fidanı dikimlerinin yanı sıra Ajansın 2015 yılında uygulamış olduğu "Meyveciliğin Geliştirilmesi Programı" kapsamında tesis edilen 684 adet kapama meyve bahçelerinin de oldukça etkili olduğu ve çarpan etkisi oluşturduğu değerlendirilmektedir. Kırsalda küçük tarım arazilerinde önemli bir gelir kaynağına dönüşen bu ürünün bölgede yaygınlaşması, Siirt'te aşılama programları ile başlamış ve yeni bahçelerin tesisleriyle devam ederek 2018 yılında Avrupa'nın en büyük fıstık işleme tesisinin ilde kurulmasıyla marka ürün düzeyine gelinmiştir. Mevcut durumda Siirt Fıstığı için iki temel çalışma alanı bulunmaktadır. Birincisi ağaç başına oldukça düşük olan ürün veriminin ve kalitenin artırılması, ikincisi de bölgemizde diğer tarımsal ürünlerin üretimine pek elverişli olmayan kireçli toprak yapısına sahip değerlendirilmeyen tarım alanlarında üretimin yaygınlaştırılmasıdır. Katma değeri yüksek ve gelişme potansiyeli barındıran bir başka yerel ürün olan, yüksek yağ oranına sahip Halhali Zeytini'nin orijini Mardin'in Derik ilçesidir. Sofralık tüketime yönelik oldukça talep gören özel bir ürün olan bu türün bölgede üretiminin yaygınlaştırılabileceği değerlendirilmektedir.

TRC3 bölgesi, 47 bin hektar bağ alanı ile Türkiye de 2. sırada yer almaktadır (TÜİK, 2020). Bu güçlü potansiyele rağmen Düzey 2 bölgeleri üretim verileri detaylı incelendiğinde, TRC3 bölgesinin birim alandan elde edilen üzüm verimi bakımından en geride kaldığı dikkat çekmektedir. Güncel TÜİK verilerine göre TR62 Bölgesinde verim 1.724 kg/da iken TRC3 bölgesinde bu rakam 401 kg/da olmaktadır. Bağcılıkta kadim bir geçmişe sahip bölgede üzüm üretiminin özellikle kırsal dağlık yerleşimlerde yaygın olduğu, ancak kırsalda genç nüfusun azalması ile paralel bir şekilde üzüm

yetiştiriciliğinin ekonomik bir geçim kaynağı olmaktan çıkıp hane tüketimine yönelik bir üretim formuna kaydığı gözlenmektedir. Üzüm çeşitleri açısından önemli bir gen kaynağı olan bölgede, bu genlerin korunarak geleceğe aktarılması, bağların gençleştirilmesi, kültürel bakımı, telli terbiyeli modern bahçelerin tesisi, üzümden elde edilen son ürünlerin standart ve katma değerli hale getirilmesi ve pazarlama olanaklarının geliştirilmesi öncelikli çalışma alanlarıdır.

Bölgede coğrafi işarete sahip Pervari Balı başta olmak üzere Sason ve Faraşın Yaylası balları da yöredeki endemik bitki ve flora zenginliğini içinde barındıran özel bal çeşitleri olarak gelişim potansiyeli taşımaktadır. Bal üretim miktarı 3.400 tonu geçen (TÜİK, 2020) arıcılık sektöründe temel sorun, yöresel balların üretiminde kalite standardının sağlanarak marka değeri olan ürünler olarak piyasada yer edinmemesidir. Karakterize edilen bal numunelerinde kalite parametrelerinde oldukça yüksek değerler elde edilirken piyasada bölgenin yöresel ürünü olarak satılan balların bir kısmının doğal olmayan, katkılı ve farklı bölgelerden getirilmiş olduğu tespit edilmektedir. Bu durumun değişmesi adına yöresel balların kalite parametrelerinin belirlenmesi, kontrollü üretime geçilmesi ve beraberinde markalaşma çalışmalarının hızlandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bölgede özellikle yeterince tarım arazisi bulunmayan kırsal dağlık yerleşimlerdeki nüfus için alternatif bir geçim kaynağı olabilmesi nedeniyle arıcılık faaliyetlerinin geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Bölgenin en büyük tarımsal üretim alanı olan Kızıltepe, Derik, Nusaybin ova kesiminde buğday ve mısır temel stratejik ürünler olarak yerleşmiş durumdadır. Ülkemizin de önemli buğday üretim merkezlerinden biri olan bu bölgede sanayi de bu tarımsal ürünlere yönelik olarak gelişim göstermiştir. Bölgenin 680 milyon \$'a ulaşan işlenmiş tarımsal ürünler ihracatı, sektörün istihdamla birlikte dış ticarete olan katkısını da ortaya koymaktadır. Ancak buğdaydan elde edilen un, bulgur, makarna gibi işlenmiş ürünlerin kg başına getirisinin düşük kalması bu ürünlerin markalaşarak piyasada yer edinmesi ile yerele olan katkısının artırılması ihtiyacını ortaya koymaktadır. Yüksek kaliteli durum buğdayından üretilen ve yakın zamanda coğrafi işaret tescili alan Mardin Bulguru bu anlamda Irak ve Ortadoğu pazarı dışına çıkarak iç piyasada ve diğer ülkelerde değerlendirilmesi gereken işlenmiş buğday ürünlerinin başında gelmektedir. Son yıllarda Ajansın öncülüğünde gerçekleştirilen tanıtım ve yeni pazarlara açılım faaliyetleri, perakende zincirlerde yer alma, yeni ihracat bağlantıları sağlanması ve URGE projesi geliştirilmesi ile iyi bir noktaya ulaşmıştır. Ürünün marka değeri arttıkça alternatif pazarlar bulacağı ve bölge ekonomisine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Yerel Tarım Ürünlerde Verim ve Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında, yerel ürünlerin üretim ve veriminin artırılarak pazarlama imkanlarının geliştirilmesi yoluyla kırsal yerleşimler başta olmak üzere bölgede ekonomik refahın iyileşmesi ve sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması amacına yönelik faaliyetlerin yürütülmesi planlanmaktadır.

b. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında ulaşılması hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. Tarım SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar)	Birim	2019 Yılı Mevcut Durum	2023 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
Siirt Fıstığı üretim verimi ¹	1,4	kg/meyve veren ağaç	6	6,5	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Siirt Fıstığı üretim miktarı	1	ton/yıl	14.383	40.000	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Siirt Fıstığının ihraç edildiği ülke sayısı	2	adet	0	10	Siirt Fıstık Üreticileri Birliği

¹ TRC3 Bölgesinde üretilen fıstık ürününün tamamına yakını Siirt Fıstığı türü olduğundan TÜİK'te Şam Fıstığı (Antep Fıstığı) olarak yayınlanan veri, Siirt Fıstığı verilerini ifade etmektedir.

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar)	Birim	2019 Yılı Mevcut Durum	2023 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
Üzüm üretim miktarı	1	ton/yıl	171.645	250.000	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Üzüm üretim verimi	1,4	kg/da	364	500	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Telli terbiye sistemine dönüştürülen bağ alanı	1,4	da	-	1.000	Tarım İl Müdürlükleri
Mardin bulgurunun satıldığı ulusal market zinciri sayısı	2	adet	1	2	DİKA, Mardin Bulgurcular Derneği
Yöresel Bal (Pervari, Sason, Faraşin) üretim miktarı ²	3	ton/yıl	1.986	4.500	TÜİK
Yöresel balların satıldığı e-ticaret platformu sayısı	2,3	adet	0	1	DİKA, Arıcı Birlikleri
Kapasitesi geliştirilen üretici örgütü sayısı	5	adet	-	10	DİKA
Coğrafi işaret alan ürün sayısı	2	adet	1	10	Türk Patent ve Marka Kurumu Tescil Belgesi
SOP kapsamında Bölgeye yapılan yatırım tutarı	2	TL	-	50 Milyon	DİKA
Bölgede yerel ürünlerin depolanması, işlenmesi ve paketlenmesine yönelik yeni yatırım sayısı	2,3	adet	-	6	DİKA, TSO
Bölge tarım sektöründeki ihracat artışı	2	%	-	10	TÜİK
Ajans rehberliğinde yeni kurulan üretici örgütü sayısı	2,5	adet	-	1	Tarım ve Orman Bakanlığı

Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 5. Tarım SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef (2022)	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	adet	3	9	Raporlar
	Ön fizibilite sayısı	adet	5	8	Ön Fizibilite Raporları
İş birliği ve Koordinasyon	Geliştirilen iş birliği protokol sayısı	adet	2	4	Protokoller
	İş birliği geliştirilen ulusal kurum sayısı	adet	2	5	Toplantı Tutanakları
	URGE kapsamında geliştirilen proje sayısı	adet	-	2	Proje Başvuru Formları
	URGE kapsamında uygulanan proje sayısı	adet	1	1	Proje Raporları

² Bal çeşitleri özelinde TÜİK verisi yayınlanmadığından yöresel balların mevcut durum bilgisi için üretim yapılan ildeki tüm doğal bal üretim miktarları verilmiştir.

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef (2022)	Doğrulama Kaynağı
	Coğrafi işaret başvurusu yapılan ürün sayısı	adet	7	10	Başvuru Belgesi
Kapasite Geliştirme	Yönetim danışmanlığı sağlanan üretici örgütleri sayısı	adet	-	10	Ajans Faaliyet Raporu
	Ziyaret edilen iyi tarım uygulama örneği sayısı	adet	-	3	Ajans Faaliyet Raporu
	İyi uygulama örneği ziyaretine katılım sağlayan kooperatif üyesi/çiftçi sayısı	kişi	-	75	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Hazırlanan tanıtım materyali sayısı	adet	1	4	Ajans Faaliyet Raporu
	Yatırım danışmanlığı ve rehberlik sağlanan kişi/işletme sayısı	adet	210	300	Ajans Faaliyet Raporu
	Gerçekleştirilen tanıtım etkinliği sayısı	adet	-	2	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Geliştirilen güdümlü proje sayısı	adet	2	3	Güdümlü Proje Bilgi Formları
	Uygulanan güdümlü proje sayısı	adet	0	1	Proje Nihai Raporları
	Geliştirilen SOGEP proje sayısı	adet	7	11	Proje Bilgi Formları
	Uygulanan SOGEP proje sayısı	adet	3	7	Proje Nihai Raporları
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	adet	-	10	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	kişi	-	200	Ajans Faaliyet Raporu
	Fizibilite Desteği Programı kapsamında hazırlanan fizibilite sayısı	adet	2	4	Ajans Faaliyet Raporu
	Uygulanan MDP sayısı	adet	-	1	Başvuru Rehberleri
	MDP kapsamında desteklenen proje sayısı	adet	-	10	Program Nihai Raporları
	Kurulan gıda analiz laboratuvarı ve test merkezi sayısı	adet	-	1	Proje Nihai Raporları
	Yöresel ürün pazarı ve satış noktası sayısı	adet	-	3	Proje Nihai Raporları
	Üzüm işleme ve paketlenme tesisi sayısı	adet	-	2	Proje Nihai Raporları
	Arıcılık ve bal ürünleri üretim tesisi	adet	-	2	Proje Nihai Raporları
	Modern eğitim serası alanı	da	-	10	Proje Nihai Raporları
	Desteklenen kooperatif sayısı	adet	-	5	Proje Nihai Raporları

Proje ve Faaliyetler

i.Araştırma, Analiz ve Programlama

Sonuç Odaklı Program (Tarım SOP) ile, yerel ürünlerde üretimin, verimin, katma değerin artırılarak pazarlama imkanlarının geliştirilmesi amacı kapsamında, sorunların ve ihtiyaçların tespiti, müdahale alanlarının belirlenmesine yönelik olarak çeşitli araştırma ve analiz çalışmaları yürütülecektir. Bu dokümanların hazırlanması orta vadeli Tarım SOP'un üç yıllık uygulama dönemini kapsamaktadır. Programın ikinci yılında, özel amaçlar çerçevesinde aşağıda detayları verilen raporlar hazırlanacaktır.

1. Dicle (TRC3) Bölgesi Yöresel Ürünlerinin Markalaşma ve Pazarlama Stratejisi: Dicle Bölgesi zengin kültürel mirası ve bozulmamış doğası ile çok sayıda yöresel ürüne sahiptir. Son yıllarda doğal koşullarda yetiştirilen yöresel ürünlere yönelik talep artışı kırsal kalkınma temelinde bu pazara yönelik yeni fırsatları beraberinde getirmiştir. Çalışmanın amacı TRC3 bölge ekonomisi açısından potansiyel barındıran yöresel ürünlerinin markalaşma ve pazarlama stratejilerini belirlemek suretiyle kırsal kalkınmaya katkıda bulunmaktır. Bu çalışma parçalı hizmet alımı yöntemiyle Ajans uzmanları ve ilgili sektör uzmanının ortak çalışmasıyla hazırlanacaktır.

Tablo 6. Dicle (TRC3) Bölgesi Yöresel Ürünlerinin Markalaşma ve Pazarlama Stratejisi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Dicle (TRC3) Bölgesi Yöresel Ürünlerinin Markalaşma ve Pazarlama Stratejisi	SYDO	Üniversiteler, Tarım ve Orman İl Müdürlükleri, Ziraat Odaları, Ticaret Borsaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, Üretici Birlikleri, Kooperatifler	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	100.000

2. TRC3 Bölgesi Tarım Sektörü Çalışması: Bölge Planı çalışmalarına da altlık oluşturacak olan bu raporda, bölgenin tarımsal üretim yapısının güncel durum analizi, sorun ve ihtiyaçlar, sektörün gelişimi, dünyadaki ve Türkiye'deki gelişmelerle birlikte ele alınarak, geleceğe dönük projeksiyonlar yapılması ve hedefler belirlenmesi planlanmaktadır. Bu çalışma Ajans uzmanları tarafından hazırlanacaktır.

Tablo 7. TRC3 Bölgesi Tarım Sektörü Çalışması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Tarım Sektörü Çalışması	ASGPB	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri, Ziraat Odaları, Ticaret Borsaları, Üretici Birlikleri, Üniversiteler, Tarımsal Araştırma Enstitüleri, GAP BKİ	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	20.000

3. Arıcılık Sektörü Stratejik Eylem Planı: "TRC3 Bölgesi Yöresel Bal Ürünleri Raporu" ile bölgede bal üretimi ve sektörün mevcut durumu değerlendirilerek sektörün yaşadığı sorunlar ve bu sorunların çözümü için yapılması gereken eylemler özet bir biçimde ortaya konmuştur. "Arıcılık Sektörü Stratejik Eylem Planı" önceki raporun devamı niteliğinde bir çalışma olarak düşünülmüş ve mevcut durumun değerlendirilerek, sektörün çözülmesi gereken sorunları, giderilmesi gereken eksiklikleri, bölgeye kayıt dışı bal girişleri, denetim ve izleme sistemi, tanıtım, markalaşma ve pazarlama faaliyetlerinde

eksiklikler, hedef pazarlar, standart kalitede üretim, eğitim/bilgi eksikliği, kooperatifleşme, sözleşmeli üretim, ırk ve ekotip(genetik kirlenme), kalıntı ve hijyen sorunları(ilaçlama), arı hastalıkları, güvenlik, üretim/ulaşım altyapısı yetersizliği, iklim değişikliği, katma değerli apiterapik ürünlerin üretimi, düşük verim, kışlatma problemi, yetersiz bakım ve besleme gibi müdahale edilmesi gereken sorunların çözümüne yönelik somut eylemler tespit edilerek sektörün gelişimine yönelik 3 yıllık bir eylem planı hazırlanacaktır. Bu çalışma Ajans uzmanları tarafından hazırlanacaktır.

Tablo 8. Arıcılık Sektörü Stratejik Eylem Planı Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Arıcılık Sektörü Stratejik Eylem Planı	ASGPB	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri, Arıcılar Birliği, Üniversiteler	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	10.000

4. TRC3 Bölgesi Tarımsal Eğitim ve Yayım İhtiyaç Analizi

Tarım, TRC3 Bölge ekonomisini belirleyen en önemli sektörlerden biridir. Ancak son 20 yıl içerisinde kırsal alanlarda tarım alanlarının, üretimin ve verimin ciddi oranda azaldığı görülmektedir. Bu azalışın nedenleri arasında girdi maliyetlerine bağlı ekonomik nedenler, genç nüfusun göç sorunları gibi hususlarla birlikte yetiştiricilik alanında eğitim ve bilinç eksikliği de göz ardı edilemeyecek seviyededir. Bu kapsamda tarımsal üretimde il ve ürün bazında ihtiyaç duyulan eğitim ve yayım faaliyetlerinin saha araştırması yoluyla belirlenerek bir ihtiyaç analizi çalışması gerçekleştirilecektir. Çalışmanın hazırlanmasının ardından belirlenen eğitim ve yayım faaliyetlerinin Ajans destek araçları ile uygulamaya konulması planlanmaktadır. Bu çalışma parçalı hizmet alımı yöntemiyle Ajans uzmanları ve ilgili konu uzmanının ortak çalışmasıyla hazırlanacaktır.

Tablo 9. TRC3 Bölgesi Tarımsal Eğitim ve Yayım İhtiyaç Analizi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Tarımsal Eğitim ve Yayım İhtiyaç Analizi	BYDO	Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri, Üniversiteler, GAP BKİ, Ziraat Odaları, Üretici Birlikleri, Kooperatifler, Tarım Danışmanlığı Ofisleri	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	80.000

5. Cizre, İdil ve Nusaybin Ovalarında Volkanik Bazalt Taşlarının Temizlenerek Bu Arazilerin Organik Tarıma Kazandırılması Fizibilitesi

Ağırlıklı olarak İdil ve Cizre ilçe sınırları içinde yer alan yaklaşık 40 bin hektarlık tarım arazisi, iri kütleli volkanik bazalt taşlarıyla kaplı olduğundan buralarda tarımsal faaliyet yapılamamaktadır. Bu verimli arazilerin temizlenerek tarıma kazandırılmasına yönelik bir güdümlü projenin hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Hazine ve özel mülkiyete ait olan bu arazilerdeki taşların kol gücü ile temizlenemeyecek büyüklükte ve derinlikte olması, teknolojik imkanlarla temizlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu alanlardan toplanan bazalt taşları, kurulacak bir tesiste kırma, eleme, kesme ve ebatlama gibi işlemlerle yerel idarelerin yol yapım çalışmalarında, peyzaj alanlarında, zemin kaplamasında, kesme taş olarak üst yapılar da kullanılabilir. Proje kapsamında temizlenen arazilerde ilk kez tarım yapılacağından dolayı iyi tarım uygulamaları ile katma değerli yerel ürünlerin üretimine yönelik organik tarım yapılarak kırsal ekonominin gelişimine katkı sağlanacaktır. Valilik, Belediye, İl Özel İdare ve Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ortaklığında yürütülmesi planlanan çalışma kapsamında temizlenen arazilerden toplanan bazalt taşlarının fizibilitede önerilecek bir işletme modeli

üzerinden inşaat sektöründe kullanılmak üzere değerlendirilmesi projeyi sürdürülebilir kılacaktır. Proje hayata geçtiği takdirde, bölgeye sağlayacağı ekonomik ve sosyal faydanın yanı sıra istihdama da katkı sunacaktır. Bu çalışma Ajans uzmanları desteğiyle kurumlar arası iş birliği dahilinde parçacıl hizmet alımı yöntemiyle hazırlanacaktır.

Tablo 10. Cizre, İdil ve Nusaybin Ovalarında Volkanik Bazalt Taşlarının Temizlenerek Bu Arazilerin Organik Tarıma Kazandırılması Fizibilitesi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Cizre, İdil ve Nusaybin Ovalarında Volkanik Bazalt Taşlarının Temizlenerek Bu Arazilerin Organik Tarıma Kazandırılması Fizibilitesi	ŞYDO	Şırnak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Şırnak İl Özel İdaresi, Şırnak Üniversitesi, İdil Kaymakamlığı, Cizre Kaymakamlığı, Nusaybin Kaymakamlığı, GAP BKİ	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	Şırnak	120.000

6. TRC3 Bölgesi Ata Tohumları ve Bitki Gen Kaynaklarının Tespitine Yönelik Envanter Çalışması

Çalışma kapsamında bölgenin ata tohumları biyoçeşitlilik potansiyeli belirlenerek yerel değerlerin gelecek nesillere taşınması için, bölgemizde bulunan ata tohumlarının korunmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir. TRC3 bölgesinde ata tohumları ile tarımsal üretim yapılmasına yönelik bilimsel bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak bölgedeki çiftçilerin bir kısmı kendi imkanlarıyla sandıklarda muhafaza ettikleri tohumları gün ışığına çıkararak üretim yapmaya başlamıştır. Yapılacak olan çalışma ile yerel bitki/tohum gen kaynaklarının tespit edilmesi, toplanması ve envanterinin çıkarılması planlanmaktadır. Bu çalışmanın neticesi doğrultusunda yerel tohum ve bitki gen kaynaklarının muhafaza altına alınarak çoğaltılmasına yönelik arazi gen merkezi projesinin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Yereldeki biyoçeşitliliğin korunarak organik tarımın yaygınlaşması nitelikli gıdaya erişim ve insan sağlığı açısından uzun vadede yararlı sonuçlar sağlayacaktır. Bu çalışma iş birliği protokolü kapsamında ilgili kurumlarla ortak hazırlanacaktır.

Tablo 11. TRC3 Bölgesi Ata Tohumları ve Bitki Gen Kaynaklarının Tespitine Yönelik Envanter Çalışması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Ata Tohumları ve Bitki Gen Kaynaklarının Tespitine Yönelik Envanter Çalışması	ASGPB, YDO	Türkiye Tohum Gen Bankası, Tarımsal Araştırma Enstitüleri	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	120.000

7. TRC3 Bölgesinde Bağcılığın Geliştirilmesi Raporu: TRC3 bölgesi, bağcılıkta kadim bir kültüre sahip ve yerele özgü asma çeşitliliği bakımından zengin bir bölgedir. Geniş bir üretim alanına (47 bin ha) sahip olmasına rağmen üzüm rekoltesinin bu alana oranla oldukça düşük kalması, bölge bağcılığının geliştirilmesi noktasında adımlar atılması gerektiğine işaret etmektedir. Köklü bir bağcılık geçmişine sahip olan bölgede, geleneksel usullerle yetiştiricilik yapılmakta olup verim Türkiye ortalamasının oldukça altındadır. Bu alanda nitelikli araştırma ve çalışmaların yetersiz kaldığı tespiti ile 2021 yılında bölge bağcılığının geliştirilmesine yönelik bir rapor hazırlığına başlanmıştır. Hizmet alımı ile yürütülen çalışmanın 2022 yılı başında tamamlanması hedeflenmektedir.

Tablo 12. TRC3 Bölgesinde Bağcılığın Geliştirilmesi Raporu Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesinde Bağcılığın Geliştirilmesi Raporu	ASGPB	Yerel Paydaşlar	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	59.000

ii. İş Birliği ve Koordinasyon

Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) amaçları kapsamında ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi için, ulusal ve uluslararası kurum/kuruluşların yanı sıra bölgedeki il tarım ve orman müdürlükleri, yerel yönetimler, bölge kalkınma idaresi, üniversiteler, tarımsal araştırma enstitüleri, üretici birlikleri, ziraat odaları, ticaret borsaları, kooperatifler, sivil toplum kuruluşları, özel kesim ve diğer yerel aktörlerle iş birlikleri geliştirilecektir. Geliştirilen iş birlikleri kapsamında Ajans'ın koordinasyonunda ortak faaliyetlerin yürütülmesi sağlanacaktır.

1. Tarım SOP Çalışma Grupları: Sonuç Odaklı Programının hedeflenen sonuçlara ulaşabilmesi, Ajans çalışmalarının yanında Bölgedeki ilgili tüm paydaşların sürece dahil edilmeleri ve faaliyetlerin iş birliği içerisinde tasarlanması ile mümkün olabilecektir. Bu iş birliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi ve ortak faaliyetlerin birlikte planlanabilmesi ve yürütülebilmesi amacıyla Bölgede aşağıdaki başlıklar dahilinde çalışma grupları oluşturulmuştur. Çalışma Gruplarında, bölgemizde faaliyet gösteren İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Üniversiteler, Ziraat Odaları, Ticaret Borsaları, Üretici Birlikleri, Kooperatifler ile GAP BKİ ve Tarımsal Araştırma Enstitüleri'nden temsilciler yer almaktadır. Çalışma Gruplarıyla Tarım SOP öncelikleri kapsamındaki alt bileşenlerin mevcut durumları, sorunları ve çözüm önerilerini görüşmek üzere ilgili paydaşlarla toplantılar gerçekleştirilmektedir.

Bununla birlikte il düzeyinde kırsal kalkınma alanında çalışma yürüten kurum ve kuruluşlar ile üretici örgütleri bir araya getirerek yürütülen çalışmalarda koordinasyon sağlamak üzere kırsal kalkınma platformları oluşturulacaktır.

- Siirt Fıstığı Çalışma Grubu
- Bağcılık Çalışma Grubu
- Arıcılık ve Yöresel Ballar Çalışma Grubu
- Coğrafi İşaret ve Markalaşma Çalışma Grubu
- Üretici Örgütlenmesi Çalışma Grubu

Tablo 13. Tarım SOP Çalışma Grupları Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Tarım SOP Çalışma Grupları	ASGPB, YDO, KKB	Yerel Paydaşlar	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	60.000

2. Ulusal Kurum/Kuruluşlar ile İş Birliği ve Koordinasyon: Başta Bölge Üniversiteleri, GAP BKİ, Tarımsal Araştırma Enstitüleri olmak üzere, Tarım SOP kapsamında belirlenen amaçlara yönelik bölgesel ve ulusal düzeydeki paydaşlarla iş birlikleri geliştirilecektir. 2022 yılında bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıda detaylandırılmıştır.

Tarımsal Araştırma Enstitüleri ile İş Birliği: Siirt fıstığı üretiminde verimin artırılması amacıyla fıstık yetiştiriciliğine yönelik temel uygulamalı eğitimlerin Bölgedeki yetiştiricilere verilmesi amacıyla Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü ile iş birliği sürdürülecektir. Genel olarak antepfıstığı ve badem; bölgesel olarak ise üzüm, ceviz, zeytin, nar vb. meyve türlerinin yetiştiriciliğinde karşılaşılan sorunlara çözüm üretmeye yönelik araştırmalar yapan Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü'nün bu konudaki tecrübesini Bölgedeki üreticilere aktarması sağlanacaktır. Bunun yanı sıra Arıcılık Araştırma Enstitüsü ile arıcılık faaliyetleri konusunda, bağcılık çalışmalarında Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü ile iş birlikleri geliştirilmesi planlanmaktadır.

Bunun yanı sıra TRC3 bölgesindeki yerel bitki/tohum gen kaynaklarının tespit edilmesi, toplanması ve envanterinin çıkarılması çalışması kapsamında iş birliği sağlanacaktır. Bu çalışma neticesinde bölgenin tarımsal biyoçeşitlilik potansiyeli belirlenecek olup yerel tohum ve bitki gen kaynaklarının muhafaza altına alınarak çoğaltılmasına yönelik güdümlü proje geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Tablo 14. Tarımsal Araştırma Enstitüleri ile İş Birliği Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Tarımsal Araştırma Enstitüleri ile İş Birliği	ASGPB, PYB, YDO	Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü, Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü, GAP TAEM, Arıcılık Araştırma Enstitüsü, Türkiye Tohum Gen Bankası	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	120.000

GAP BKİ ile İş Birliği ve Koordinasyon: GAP Bölgesi’nde tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi alanlarında, üretim faktörlerinin ve üretim kaynaklarının daha etkin ve verimli bir biçimde kullanılması suretiyle, Bölgenin rekabet edebilirliğinin artırılmasına katkıda bulunulması amacıyla GAP BKİ ve UNDP ortaklığıyla yürütülen “Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesi” kapsamında, Bölgenin başat ekonomik sektörleri arasında yer alan tarımda kaynakların en etkin biçimde kullanımının modellenmesi ve yaygınlaştırılması ile birincil üretim ve işleme süreçlerinde verimliliğin artırılması hedefleri doğrultusunda ortak bir mali destek programı uygulanması hususunda GAP BKİ ile iş birliği protokolü imzalanmıştır. Bu iş birliği protokolü doğrultusunda 2022 yılı başında verim ve katma değer artışının sağlanması ekseninde proje teklif çağrısına çıkılacaktır. Program kapsamında destek almaya hak kazanan projeler hayata geçirilecektir.

Kurumlar arasında tarımsal eğitim ve yayım, tarımsal sulamada yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, verimlilik ve kırsal kalkınma konularında da iş birlikleri geliştirilmesi planlanmaktadır.

Bununla birlikte, 2021 yılında Bakanlığın yönlendirmesi çerçevesinde GAP BKİ ve Kalkınma Ajansları Yatırım Destek Ofisleri İş Birliği protokolü imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında GAP BKİ ilgili birimleri ile YDO’lar arasında ortak proje ve faaliyet konularında yakın iletişim sürdürülecektir.

Tablo 15. GAP BKİ ile İş Birliği Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
GAP BKİ ile İş Birliği	ASGPB, PYB, YDO	GAP BKİ	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	-

Tarım ve Orman İl Müdürlükleri ve Yerel Yönetimlerle İş Birliği: TRC3 bölgesi, bağ alanı bakımından Türkiye de 2. sırada yer almaktadır. Buna karşın birim alandan elde edilen üzüm verimi bakımından düzey 2 bölgelerinin en gerisinde kaldığı dikkat çekmektedir. TR62 Bölgesinde verim 1.724 kg/da iken TRC3 bölgesinde bu rakam 401 kg/da olmaktadır. Bağların önemli bir bölümünün yaşlı omcılardan oluştuğu, goble sistemiyle yerde kurulu olduğu ve susuz tarım uygulandığı gözlenmektedir. Verim artışın sağlanabilmesi, ancak bağcılık yapılan mevcut alanlarda modern bağcılık uygulamalarının yaygınlaşması ile mümkün olacaktır. Bu amaçla, bağlarda etkin kültürel işlemler ve telli terbiye sistemlerine geçilmesi, yetiştiriciliği yapılan çeşitlerin ıslah edilmesi, bağ ürünleri muhafazası için depoların kurulması ve üreticilere yeni gelişmelerin ve pazarlama olanaklarının aktarılması adına uygulamalı eğitim ve yayım faaliyetleri önem kazanmaktadır. Bağcılığın yanı sıra bitkisel üretimde bölgede öne çıkan bir diğer alan da Siirt Fıstığı yetiştiriciliğidir. Siirt, 2020 yılı verilerine göre 25 tonu aşan üretimiyle Türkiye de en fazla üretim yapan 3. il konumundadır. Bölge ve ülke ekonomisi açısından önem arz fıstık üretiminde verim ve kalite sorunları ön plana çıkmaktadır. Bölgede bağcılığın ve fıstık yetiştiriciliğinin gelişmesi noktasında yürütülecek faaliyet ve destek programlarında Tarım ve Orman İl Müdürlükleri ve yerel yönetimlerle yakın iş birliği sağlanacaktır.

Tablo 16. Tarım ve Orman İl Müdürlükleri ve Yerel Yönetimlerle İş Birliği Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Tarım ve Orman İl Müdürlükleri ve Yerel Yönetimlerle İş Birliği	PYB, YDO, ASGPB	Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri, Yerel Yönetimler,	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	-

UNDP Türkiye Temsilciliği ile İş Birliği: 309 bin hektar tarım arazisi ile geniş ve bereketli ovalara sahip Mardin ilinde son 20 yılda yoğun bir şekilde sayıları artan derin sulama kuyuları sebebiyle yer altı suyu seviyesi her geçen yıl azalmaktadır. Tarımsal sulama, ağırlıklı olarak, bu sulama kuyularından dalgıç su pompaları vasıtasıyla 300-500 metre arası bir derinlikten su teminiyle gerçekleştirilmekte ve enerji maliyetleri toplam üretim maliyetleri içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum, tarımsal üretim maliyetlerinin yükselmesi ve su yönetimine bağlı çevresel sorunların yanı sıra bölgede kaçak elektrik kullanımı ve yüksek faturaların ödenememesine bağlı enerji kesintileri nedeniyle birtakım sosyal sorunlara da yol açmaktadır. Kamu yatırım programında GAP sulama projelerinin Mardin ili etabı yıllar bazında incelendiğinde yakın planlamada Mardin ovalarının cazibe sulama yapım işlerinin tamamlanamayacağı öngörülmektedir. Bu sebeple bölgede tarımsal üretimin sürdürülebilirliği bağlamında suyun ve enerjinin verimli kullanımına yönelik politika ve projelerin geliştirilmesi kaçınılmaz bir ihtiyaçtır.

Tablo 17. UNDP Türkiye Temsilciliği ile İş Birliği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
UNDP Türkiye Temsilciliği ile İş Birliği	ASGPB, MYDO	GAP BKİ, Karacadağ KA, UNDP Türkiye	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	100.000

UNDP teknik iş birliği ve GAP BKİ, DİKA, Karacadağ KA ortaklığında 2022-2024 döneminde “GAP Bölgesi’nde Tarımsal Sulamada Entegre Enerji ve Su Yönetimi” projesi fikir aşamasında kurumlarca değerlendirilmektedir. Bölge tarımı açısından oldukça ehemmiyetli gördüğümüz bu projenin 2022 yılında yürütülmesi planlanan fizibilite çalışması ve hazırlıklarına katkı sunulacaktır.

Üniversiteler ile İş Birliği: Yöresel balların (Faraşın, Pervari, Sason) üretiminde kalite standardının sağlanarak katma değerın yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Arıcılığın geliştirilmesi ekseninde flora tespiti, karakterizasyon ve veri tabanı çalışmaları, Bittim gen kaynaklarının araştırılması ve korunması, bölgeye özgü tıbbi-aromatik bitkiler ile meşe palamudunun gıda, ilaç, kimya, kozmetik sanayiinde kullanım imkanlarının araştırılması ile coğrafi işarete aday yöresel ürünlerin karakteristik özelliklerinin tespiti, ıslah edilmiş bitki türlerinin adaptasyon çalışmaları, kırsal kalkınma ve tarım sektörünün gelişimine yönelik çalıştaylar, ortak araştırmalar ve katma değerli tarım ürünlerine yönelik yayınlar üretilmesi konusunda bölge üniversiteleri başta olmak üzere iş birlikleri geliştirilmesi planlanmaktadır.

Tablo 18. Üniversiteler ile İş Birliği Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Üniversiteler ile İş Birliği	ŞYDO, SYDO, ASGPB	Üniversiteler, TÜBİTAK, Hüsnü Özyeğin Üniversitesi	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	250.000

3. Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi (URGE) Programı Kapsamında Proje Geliştirilmesi ve Uygulanması: Ülkemizde sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan veya yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırmaya yönelik eğitim ve danışmanlık giderleri ile yurt dışına açılmalarına yönelik faaliyetlerinin desteklendiği URGE programı kapsamında Bölge’de potansiyeli olduğu belirlenen Mardin Gıda Kümelenmesi, Siirt-Şırnak Bal Kümelenmesi gibi yerel dinamiklerin harekete geçirilmesine olanak sağlanarak; firmaların, iş birliği kuruluşları önderliğinde ortak ihtiyaç analizi, ortak öğrenme (eğitim ve danışmanlık) ve pazarlama (tanıtım, marka, ticaret heyeti, eşleştirme) gibi ihracata yönelik eylem ve faaliyetlerinin desteklenmesiyle kapasitelerinin artırılmasına yönelik projeler hazırlanacaktır. Yurt dışı pazarlama ve alım heyetlerine ilişkin faaliyetlere destek sağlanacaktır.

Ajansımızın teknik desteğiyle hazırlanan ve Kızıltepe Ticaret Borsası’nın Mardin Bulgur Sanayicileri Derneği iş birliğiyle yürütmekte olduğu ‘Mezopotamya Güneşi Mardin Bulguru Yeni Pazarlara Açılıyor’ URGE projesi devam etmektedir. Proje ile bulgur sektöründe yer alan firmaların yurt dışı pazarlara açılma faaliyetlerine Ajansımız, Kızıltepe Ticaret Borsası ile iş birliği içerisinde projenin uygulama ayağında da teknik desteğini sürdürecektir. Haricen bölgenin ihracat yelpazesinin genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi için yerel üretimin uluslararası rekabet gücünün artırılmasına yönelik teknik kapasitenin geliştirilmesine katkı sunulacaktır. İhtiyaç analizi çalışması tamamlanmış olan projede 2021 yılında proje ekibi oluşturulmuş olup Covid-19 salgını sebebiyle proje faaliyetlerine başlanmamıştır. Hazırlanan ihtiyaç analizi doğrultusunda 2022 yılında alım heyetleri, yurtdışı ziyaretler, eğitimler, firmalar bazında danışmanlık hizmetlerine ilişkin faaliyetlerin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, Bölgenin ihracat yelpazesinin genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi için yerel üretimde uluslararası rekabetin artırılmasına yönelik TRC3 bölgesi bal kümesi URGE projesinin geliştirilmesi ve Siirt Fıstığı üreticilerine yönelik te URGE proje potansiyelinin araştırılması planlanmaktadır.

Tablo 19. URGE Programı Kapsamında Proje Geliştirilmesi ve Uygulanması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
URGE Programı Kapsamında Proje Geliştirilmesi ve Uygulanması	ŞYDO, SYDO, MYDO	Ticaret Borsaları, Ticaret Odaları, Üretici Birlikleri	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	20.000

4. TRC3 Bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi: Coğrafi işaretin ve geleneksel ürün adının amacı, tescile konu olan ürünün üretimi, kaynağı gibi bir takım genel niteliklerine bağlı özelliklerden ötürü belli bir üne kavuşmuş ürünlerin korunmasını sağlamaktır. Coğrafi işaret, ürüne pazarlama gücü katar ve ürünün gerçek üreticilerini koruyan kolektif bir hak olduğundan kırsal kalkınmaya aracılık eder ve bölge ekonomisine katkı sağlar. TRC3 bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi, bölge illerinde üretimi yapılan ve coğrafi işaret adayı olabilecek özgün tarımsal ürünler ve gıda ürünlerinin belirlenmesi, bu ürünlere coğrafi işaret alınması için gerekli teknik ve idari çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde başlatılması ve yürütülmesini kapsamaktadır. Proje kapsamında ön plana çıkan ve coğrafi işaret alınması için seçilen ürünlerden Derik Halhalı Zeytini, Sason Çileği, Zivzik Narı, Faraşın Balı, Kızıltepe Mercimeği, Mazruna Üzümlü, Şırnak Otlı Peyniri ve Siirt Bittımı için analiz ve raporlama çalışmaları tamamlanarak coğrafi işaret başvuruları yapılmıştır. Sason Çileği’ nin tescil işlemleri 2021 yılında tamamlanmış olup diğer ürünlerde yetkili kurum tarafından bildirilen eksiklerin tamamlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Proje kapsamında seçilmiş olan ürünlerin tamamının tescil alması ile proje tamamlanmış olacaktır. Bu proje ile bölgede farkındalık gelişmiş ve süreç içerisinde yerel yönetimler ile meslek kuruluşlarınca farklı yöresel ürünler için de tescil çalışmaları yoğunluk kazanmıştır. Ticari potansiyel taşıyan yöresel ürünlerin tesciline yönelik yeni başvuru talepleri ile coğrafi işaret alan ürünlerin denetim mekanizmasına işlerlik kazandırılması konularına 2022 yılında teknik destek sağlanmaya devam edilecektir.

Tablo 20. TRC3 Coğrafi İşaretler Projesi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Coğrafi İşaretler Projesi	YDO, ASGPB	Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri, Ticaret Borsaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, Belediyeler, Üniversiteler	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	80.000

5. Proje Geliştirme ve Ön Fizibilite Çalışmaları: Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve Bölgenin ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi destekleyecek ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır. Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır.

Bölgenin imkân ve kabiliyetlerinden hareketle tarımda katma değerli üretime yönelik ön fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Bakanlık tarafından uygun bulunan yatırım konularına yönelik ön fizibilitelerin iş yükü durumuna bağlı olarak öncelikle Ajans uzmanlarınca hazırlanması planlanmakta olup sektörel uzmanlık bilgisi gerektiren durumlarda TD Programı kapsamında hazırlanacaktır. 2022 yılı için önerilen ön fizibilite konuları listelenmiştir.

Tablo 21. Ön Fizibilite Konuları

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Proje Geliştirme ve Ön Fizibilite Çalışmaları	YDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	70.000
Yer Fıstığı Tohumu Üretim ve İşleme Tesisi Ön Fizibilitesi	ŞYDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	Şırnak	-
Sason Çileği Depolama ve İşleme Tesisi Ön Fizibilitesi	BYDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	Batman	-
Taze Meyve Soğuk Hava Deposu Ön Fizibilitesi	MYDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	Mardin	-
Kapama Fıstık Bahçesi Tesisi Fizibilitesi ve Yatırımcı Rehberi	SYDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	Siirt	-
Siirt Fıstığı Lisanslı Depoculuk Fizibilitesi	SYDO, BYDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	Siirt	-
Bitkisel Yağ Üretim Tesisi Fizibilitesi	MYDO, BYDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	Mardin ve Batman	-
Telli Terbiye Üzüm Bağsı Tesisi Fizibilitesi ve Yatırımcı Rehberi	MYDO, BYDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	-
Meşe Palamodu Endüstrisi	BYDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	-

iii.Kapasite Geliştirme

1. TRC3 Bölgesi Üretici Örgütleri Yönetim Danışmanlığı, Eğitim ve Seminerler: Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak'ta gerçekleştirilecek saha çalışmaları doğrultusunda bölgede aktif faaliyet gösteren üretici örgütleri belirlenecektir. Gerçekleştirilecek *Tarımsal Eğitim ve Yayım İhtiyaç Analizi* çalışma sonuçları çerçevesinde, üretici örgütlerinin kurumsal kapasitelerinin artırılmasına yönelik yol haritasının belirlenmesine, ortak ihtiyaç analizine, yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, ilgili kurum/kuruluşlar tarafından yürütülen destek programlarına proje geliştirebilmelerine, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve pazarlama(tanıtım, marka, eşleştirme, coğrafi

işaret, e-ticaret vb.) kabiliyetlerinin geliştirilmesine yardımcı olabilecek faaliyet ve projelerin Teknik Destek Programı kapsamında tasarlanması ve uygulanması sağlanacaktır.

Bununla birlikte, bölgede su kaynaklarının etkin ve yerinde kullanımı, tarımsal üretimde verimliliğin artırılması sürdürülebilir tarım açısından oldukça önemli konulardır. Nüfus artışına paralel olarak artan gıda talebi, sanayi ve kentsel gelişim, iklim değişikliğinin bir sonucu olarak zaten kıt kaynak olan su üzerindeki baskının artması, toprak ve suyun daha etkin kullanımını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle, toprak ve su kaynaklarını tahribata uğratmadan geliştirmek ve daha rasyonel su yönetimi politikaları izlemek ve uygulamak gereklidir. Suyun kıt kaynak olmasının yanı sıra, temininde zorluk çekilmesi, su ekonomisi gibi nedenlerden dolayı, bölgede suyu daha tasarruflu ve ekonomik kullanan sulama yöntemleri yaygınlaştırılmalıdır. Bu amaçla üreticilerin, özellikle tarımda suyun verimli kullanımı ve güncel tarım teknolojileri konusunda bilgi düzeyinin artırılmasına yönelik kapasite geliştirme, bilinçlendirme ve farkındalık programları uygulanacaktır.

Tablo 22. TRC3 Bölgesi Üretici Örgütleri Yönetim Danışmanlığı, Eğitim ve Seminerler Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Üretici Örgütleri Yönetim Danışmanlığı, Eğitim ve Seminerler	PYB, YDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	60.000

2. Üretici ve Üretici Örgütlerine Yönelik İyi Tarım Uygulamalarına Ziyaretler: Bu faaliyet çerçevesinde üreticilerin güncel teknolojileri, modern üretim tekniklerini ve gelişmeleri yerinde görmelerini sağlayacak saha ziyaretleri ve tecrübe paylaşım çalışmaları yürütülecektir. Bu kapsamda üretim teknikleri ve pazarlama alanında kapasite geliştirmeye yönelik öne çıkan tarımsal işletmeler, kooperatifler, işleme, paketlenme ve depolama tesisleri de ziyaret edilecektir. Bağcılıkta Mersin ve Manisa, fıstık alanında Gaziantep, zeytincilikte Aydın, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında Burdur, çilek alanında Silifke (Mersin), arıcılıkta Ordu illerine ziyaretler planlanacaktır.

Tarımsal örgütlenmeler noktasında iyi uygulama örneklerinin de 2022 yılı içerisinde yerinde incelenmesine ve iş birlikleri geliştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir.

Tablo 23. Üretici ve Üretici Örgütlerine Yönelik İyi Tarım Uygulamalarına Ziyaretler Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Üretici ve Üretici Örgütlerine Yönelik İyi Tarım Uygulamalarına Ziyaretler	YDO, ASGPB, KKB	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri, Üretici Birlikleri, Ziraat Odaları	2. ve 4. Çeyrek	TRC3	200.000

iv. Tanıtım ve Yatırım Destek

1. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik: Tarım SOP kapsamında, Ajansın Bölgedeki yatırımcıların ihtiyaç duyduğu desteği ve yönlendirmeyi yapabilmesi konusundaki teknik kapasitesi güçlendirilecektir. Hâlihazırda Yatırım Destek Ofisleri tarafından yürütülen “yatırımcılara bilgi sağlama ve danışmanlık yapma” fonksiyonu hususunda daha aktif bir yaklaşıma geçilecektir. SOP kapsamında bölgede yer alan tarımsal işletmeler aylık program kapsamında ziyaret edilecektir. Bu çalışmalar yatırım destek ofislerinin koordinasyonunda gerçekleştirilecektir.

Tablo 24. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik	YDO	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	20.000

2. Yerel Tarım Ürünlerine Yönelik Tanıtım Etkinlikleri ve Bilgilendirme Faaliyetleri: Tarım SOP altında yer alan öncelikler doğrultusunda yöresel ürünlere yönelik organizasyonlarda kullanılmak

üzere basılı tanıtım broşürleri ve yerel paydaşların web sitelerinde kullanılmak üzere dijital içerikler hazırlanacaktır.

Tanıtım ve destek çalışmalarıyla üretim alanı, miktarı ve katma değeri artan ve ticarileşme potansiyeli taşıyan ürünlerin yerel ve ulusal basında tanıtımının yapılarak bilinirliğinin artırılması ve üretiminin yaygınlaşması hedeflenmektedir. Üreticilerin yerinde bilgilenmelerini ve ürünlerin tanıtımına katkı sağlayacak tarla günü, hasat şenliği, festival, tadım günü, yarışma tarzı etkinlikler düzenlenebilecektir.

Tablo 25. Yerel Tarım Ürünlerine Yönelik Tanıtım Etkinlikleri ve Bilgilendirme Faaliyetleri İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yerel Tarım Ürünlerine Yönelik Tanıtım Etkinlikleri ve Bilgilendirme Faaliyetleri	YDO, KKB	Yerel Yönetimler, Ticaret Borsaları, Ticaret ve Sanayi Odaları	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	200.000

v. Ajans Destekleri

Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla Ajans desteklerinden faydalanılacaktır. Önceki yıllardan devam eden güdümlü projelerin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için proje yürütücüsü kurumlara destek vermeye devam edilecektir. Bununla birlikte yeni güdümlü projelerin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. Bölgede kırsal kalkınma alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların kapasitelerinin artırılması amacıyla Ajans Teknik Destek Programı (TD) uygulanacaktır. Ayrıca SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmalarının hazırlanabilmesi amacıyla Fizibilite Desteği Programı (FD) uygulanacaktır. TD, FD ve SOGEP programı ile birlikte proje teklif çağrısı yöntemi işletilerek “Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması” Mali Destek Programı’nın da uygulanması planlanmaktadır.

1. Mardin Dış Ticaret ve Gıda Analiz Altyapısının Geliştirilmesi Projesi: Mardin’in Kızıltepe, Derik ve Nusaybin ilçelerinde üretim ve ticareti yoğun olan hububat ürünlerinin doğru analizi, şeffaf ticareti ve sektörün gelişimini desteklemek üzere geliştirilen proje ile tarımsal üretimin geniş toplumsal tabanını oluşturan çiftçilerin daha fazla gelir elde edebilmeleri, yerel piyasanın standardizasyonu ve üretimden ihracata süreçlerin hızlanması amaçlanmıştır. Mardin ili tarımsal ürünlerinde nitelikli üretimi ve ihracatı geliştirerek sektörde katma değer sağlayan bütün kesimlere fayda sağlayacak bir altyapı oluşturmak ve bu sayede bilgiye dayalı tarımsal ekonomiyi geliştirmek projenin genel hedefini oluşturmaktadır. Proje kapsamında Kızıltepe Ticaret Borsası’nın yeni hizmet binası bünyesinde teknik kapasite bileşeni kapsamında modern bir gıda analiz laboratuvarı, elektronik satış ve müzayede salonu, eğitim ve konferans salonları ile dış ticaret destek merkezinin kurulması, kurumsal kapasite bileşeni kapsamında eğitim ve akreditasyon çalışmaları gerçekleştirilecektir. Proje yürütücüsü Kızıltepe Ticaret Borsası’dır. Projenin yaklaşık maliyeti 20 Milyon TL olup CMDP kapsamında Bakanlık desteği ile uygulanması öngörülmektedir.

Tablo 26. Mardin Dış Ticaret ve Gıda Analiz Altyapısının Geliştirilmesi Projesi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mardin Dış Ticaret ve Gıda Analiz Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	MYDO, PYB	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	Mardin	-

2. Şırnak Bal Kütmesi Geliştirme Merkezi Güdümlü Projesi: Şırnak ilinde uzun yıllardan beri devam eden arıcılık sektörünün gelişmesi ve kırsal kalkınmada öncü rol alması için ilgili paydaşların işleteceği bir Bal Kütmesi Geliştirme Merkezinin kurulması hedeflenmektedir. Projenin gerçekleştirilmesi ile birlikte üreticilerin üretim sürecinde ihtiyaç duyduğu malzemelerin daha uygun maliyetle bölgede üretilerek çiftçilerin üretime teşvik edilmesi, üretim süreçlerinin standartlaştırılarak katma değeri

yüksek ürünlerin çıktı olarak elde edilmesi amaçlanmaktadır. Proje yürütücüsü Şırnak Arı Yetiştiricileri Birliği ve proje ortağı Şırnak Üniversitesi'dir. Projenin toplam maliyeti 7,3 Milyon TL olup %75 Ajans katkısı öngörülmektedir. Ajansın Fizibilite Desteği Programı kapsamında projenin fizibilite çalışması tamamlanmış olup Bakanlık onayının akabinde sözleşme imzalanmıştır.

Tablo 27. Şırnak Bal Kütmesi Geliştirme Merkezi GÜDÜMLÜ Projesi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Şırnak Bal Kütmesi Geliştirme Merkezi GÜDÜMLÜ Projesi	İDB	-	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	Şırnak	2.210.430

3. Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Mali Destek Programı (2022-2023):

Faaliyet yürüttüğümüz TRC3 bölgesinde toplam 608 bin hektar tarım arazisi bulunmaktadır. Güney hattında yer alan ovalarda ağırlıklı olarak tahıl üretimi yapılmakta, buğday ve mısır temel stratejik ürünler olarak ön plana çıkmaktadır. Ülkemizin en önemli buğday üretim merkezlerinden biri olan bölgede sanayi sektörü de bu tarımsal ürünlere yönelik olarak gelişme göstermiştir. Ajansımızın da çabalarıyla son yıllarda ağırlıklı olarak bölgemizin yüksek rakımlı kırsal yerleşimlerinde meyve yetiştiriciliği de önemli bir ivme kazanmıştır. Bağcılıkta kadim bir geçmişe sahip ve 477 bin dekar üretim alanıyla Türkiye'de 2. sırada yer alan bölgede üzüm rekoltesi olması gerekenin oldukça altındadır, son 20 yılda ağaç sayıları ve üretim miktarı bakımından Siirt Fıstığı önemli bir gelişme göstermiş 2020 yılında 28 bin ton mahsul alınmıştır. Bölgede coğrafi işarete sahip Pervari Balı başta olmak üzere Sason ve Faraşın Yaylası balları da yöresel bitki örtüsü zenginliğini içinde barındıran özel bal çeşitleri olarak gelişim potansiyeli taşımaktadır. Bu güçlü potansiyele rağmen bölgede birim alandan elde edilen verimin oldukça düşük olduğu ve üretim maliyetinin yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Verim artışının sağlanabilmesi modern üretim tekniklerinin bilinçli bir şekilde uygulanması ve yaygınlaşması ile mümkün olacaktır. Bunun yanı sıra bölge için marka olabilecek tarımsal ürünlerin üretim ve veriminin artması ile bölgenin tarımsal üretim değeri artacak, tarımsal sanayi gelişecek ve tarımsal ürünlerden elde edilen katma değer artışı kırsal ekonominin güçlenmesini sağlayacaktır. Ön hazırlıkları 2021 yılında tamamlanan kırsal yerleşim alanlarına yönelik tarımsal üretimde verim ve katma değer artışı sağlanmasına yönelik proje teklif çağrısına 2022 yılı başında çıkılacaktır. GAP BKİ iş birliğinde uygulanacak olan programın bütçesi 10 Milyon Türk Lirasıdır.

Tablo 28. Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Mali Destek Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Mali Destek Programı	PYB, ASGPB, İDB	GAP BKİ, Tarım ve Orman İl/ilçe Müdürlükleri	1, 2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	4.200.000 (GAP BKİ katkısı dahil)

4. Teknik Destek Programı: TRC3 Bölge Planı ve diğer üst ölçekli planlar dikkate alınarak Tarım SOP'un amaçları doğrultusunda belirlenen konular çerçevesinde, SOP öncelikleri ile uyumlu faaliyet gösteren kurum/kuruluşlar, üretici birlikleri, tarımsal işletmeler ve üreticilere yönelik teknik destek programı kapsamında kapasite geliştirmeye yönelik olarak destek verilecektir. TRC3 bölgesinde gerek kamu kurum ve kuruluşları gerekse STK ve KOBİ'lerin proje hazırlama ve uygulama bakımından kurumsal kapasiteleri oldukça düşüktür. Bu sebeple kırsal kalkınma alanında faaliyet gösteren hedef gruplara, ulusal ve uluslararası fonlara yönelik proje hazırlama eğitimleri verilecek ve bu fon kaynaklarını Bölgeye çekebilmeleri için projeler geliştirmeleri sağlanacaktır. Bölgede kurulu olan gıda analiz laboratuvarlarının akreditasyon çalışmaları desteklenecektir.

Tarım SOP ile bağlantılı olarak başta tarımsal işletmeler olmak üzere kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üretici birlikleri ve üniversiteler gibi yerel aktörlerin yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni pazarlama stratejilerine

yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarında faaliyetler ile yeni yatırımlara yönelik ön fizibiliteler TD Programı kapsamında desteklenecektir.

Bu doğrultuda, iyi tarım uygulamaları, organik tarım, sertifikasyon süreçleri, akıllı tarım teknikleri, verimlilik uygulamaları, coğrafi işaret başvuru süreçleri, e-ticaret/dijital pazarlama altyapısı gibi güncel konularda üreticilerin bilinçlendirilmesi, iyi uygulama örneklerinden tecrübe paylaşımı, modern üretim teknikleri ve pazarlama yöntemlerine yönelik kapasite gelişiminin sağlanması hedeflenmektedir.

Tablo 29. Teknik Destek Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Teknik Destek Programı	PYB, YDO, İDB	-	2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	300.000

5. Fizibilite Desteği Programı: Ajans, Bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına ve Bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak, Tarım SOP öncelikleri kapsamına giren proje ve yatırımların fizibilite çalışmaları için program öncelikleri ile uyumlu faaliyet gösteren kurum/kuruluşlara fizibilite desteği sağlayacaktır.

Tablo 30. Fizibilite Desteği Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Fizibilite Desteği Programı	PYB, İDB	-	2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	500.000

Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı ile ilişkilendirilen ve 2022 yılında devam edecek olan fizibilite projeleri tablodaki gibidir:

Tablo 31. Devam Eden Fizibilite Projeleri İçerikleri

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin ₺)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Gercüş Üzümü İşleme, Paketleme ve Depolama Tesisi Fizibilite Raporu Projesi	Batman	Gercüş Ziraat Odası	100.000,00	2021-2022	2
Batman Tıbbi Aromatik Bitki İşleme Tesisi İhtiyaç Analizi ve Fizibilite Raporu Projesi	Batman	Batman Ticaret Borsası	70.000,00	2021-2022	2

vi.Önemli Kamu Yatırımları

TRC3 bölgesinde “Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)” ile ilişkilendirilen ve devam eden kamu yatırımları tablodaki gibidir:

Tablo 32. Tarım SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin ₺)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Tarımsal Altyapının Geliştirilmesi	GAP İlleri	GAP BKİ	54.488	2020-2023	1,4
Hassas Tarım ve Sürdürülebilir Uygulamaların Yaygınlaştırılması Projesi	GAP İlleri	GAP BKİ	7.259	2015-2023	4
Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Verimlilik Programı	GAP İlleri	GAP BKİ	8.406	2016-2023	1,4
Organik Tarım Kümelenme Projesi	GAP İlleri	GAP BKİ	11.029	2015-2023	1,2
Tarımsal Eğitim ve Yayım Projesi	GAP İlleri	GAP BKİ	20.312	2015-2023	1,2,3,4,5,6

Entegre Kırsal Kalkınma Programı	GAP İlleri	GAP BKİ	67.694	2009-2023	1,2,3,4,5
GAP İlleri Arazi Topplulaştırma ve Tarla içi Geliştirme Hizmetleri (TİGH)	GAP İlleri	GAP BKİ	3.109.700	2009-2026	1,4
Batman 2. Merhale Sulama Projesi	Batman	DSİ	2.684.096	1986-2023	1
Su Şişirme Bentleri	Şırnak	DSİ	1.312.389	2008-2023	1
Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi	26 İl (Mardin ili dahil)	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	20.167	2020-2023	5
İhtisaslaşma Projesi ³	Siirt	Siirt Üniversitesi	15.000	2020-2024	1,2,3,4,5,6
Aşağı Fırat 2. Merhale Depolama ve Sulama Projesi	Mardin	DSİ	7.378.800	1997-2026	1,4

vii.Diğer Proje ve Faaliyetler

TRC3 bölgesinde Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) ile ilişkili olan ve Bakanlık desteği ile devam eden SOGEP projeleri tablodaki gibidir:

Tablo 33. Tarım SOP ile ilgili SOGEP Projeleri

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	2022 Bütçesi (₺)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Bir Dünya Üreten Kadın Projesi (2020)	Mardin	Mardin Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	941.577,54	2020-2022	1,2,5
Baykan Yöresel Ürünler Pazarı (2020)	Siirt	Baykan Belediyesi	320.238,00	2020-2022	1,2
Boncuklu Tarla Mezruna Üzümünde Kadın Eli Projesi (2020)	Mardin	Dargeçit Belediye Başkanlığı	1.550.000,00	2020-2022	2,5
Pervari'den Yayılan Şifa (2021)	Siirt	Pervari Köylere Hizmet Götürme Birliği	500.000,00	2021-2023	2,3,5
Kızıltepe Kadın Emeli Tandır Evleri (2021)	Mardin	Kızıltepe İlçesi Üreten Kadınlar Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	1.400.000,00	2021-2023	1,2,5
Şırnak'ta Modern Tarım Odaklı Sürdürülebilir İstihdam (2021)	Şırnak	Şırnak Belediyesi	1.160.000,00	2021-2023	1,2,4
Bir Mutfak Hikayesi (2021)	Mardin	LEAP Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	950.000,00	2021-2023	2,5

c. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP), orta vadeli bir program olup uygulama süresi 3 yıl olarak planlanmıştır. Ayrıca, uygulama süresi içerisinde başlatılan faaliyetlerin tamamlanması amacıyla 12 ay ilave süre öngörülmektedir. İlk iki yıllık dönem

³ Üniversitenin İhtisaslaşma Projesi "Tarımsal Ürün Çeşitliliğinin Artırılması ve Bitkisel Üretimin Geliştirilmesi" ve "Hayvan Yetiştiriciliği" olacak şekilde iki alt kategoride ele alınmıştır.

içerisinde araştırma raporları, saha çalışmaları ve analiz çalışmalarına ağırlık verilerek mevcut durum, bölge potansiyeli ve ihtiyaç ortaya konacaktır. Bununla birlikte ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyon sağlanarak somut adımlar atılması öngörülmektedir. Program kapsamında tespit edilen müdahale alanları çerçevesinde teknik destek faaliyetleri, güdümlü projeler ve SOGEP projeleri uygulanacaktır. Bununla birlikte *Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Mali Destek Programı* yürütülecektir. Programın 2022 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir. Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) yönelik faaliyet ve projelerin 5 yıl içerisinde ölçülebilir sonuçlar vermesi beklenmektedir.

Tablo 34. Tarım SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2022			
			1	2	3	4
Araştırma, Analiz ve Programlama	1.1	Dicle Bölgesi Yöresel Ürünlerinin Markalaşma ve Pazarlama Stratejisi	X	X		
	1.2	TRC3 Bölgesi Tarım Sektörü Çalışması	X	X		
	1.3	Arıcılık Sektörü Stratejik Eylem Planı	X	X		
	1.4	TRC3 Bölgesi Tarımsal Eğitim ve Yayım İhtiyaç Analizi	X	X	X	
	1.5	Cizre, İdil ve Nusaybin Ovalarında Volkanik Bazalt Taşlarının Temizlenerek Bu Arazilerin Organik Tarıma Kazandırılması Fizibilitesi	X	X	X	
	1.6	TRC3 Bölgesi Ata Tohumları ve Bitki Gen Kaynaklarının Tespitine Yönelik Envanter Çalışması	X	X	X	X
	1.7	TRC3 Bölgesinde Bağcılığın Geliştirilmesi Raporu	X			
İş Birliği ve Koordinasyon	2.1	Tarım SOP Çalışma Grupları		X		X
	2.2	Tarımsal Araştırma Enstitüleri ile iş birliği		X	X	X
	2.3	GAP BKİ ile iş birliği	X	X	X	
	2.4	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri ve Yerel Yönetimlerle iş birliği	X	X	X	X
	2.5	UNDP Türkiye Temsilciliği ile iş birliği		X	X	X
	2.6	Üniversiteler ile iş birliği	X	X	X	X
	2.7	Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi (URGE) Programı Kapsamında Proje Geliştirilmesi ve Uygulanması	X	X	X	
	2.8	TRC3 Bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi	X	X	X	X
	2.9	Proje Geliştirme ve Ön Fizibilite Çalışmaları	X		X	
Kapasite Geliştirme	3.1	TRC3 Bölgesi Üretici Örgütleri Yönetim Danışmanlığı, Eğitim ve Seminerler		X	X	X
	3.2	Üretici ve Üretici Örgütlerine Yönelik İyi Tarım Uygulamalarına Ziyaretler		X	X	
Tanıtım ve Yatırım Destek	4.1	Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik	X	X	X	X
	4.2	Yerel Tarım Ürünlerine Yönelik Tanıtım Etkinlikleri ve Bilgilendirme Faaliyetleri		X	X	

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2022			
			1	2	3	4
Ajans Destekleri	5.1	Mardin Dış Ticaret ve Gıda Analiz Altyapısının Geliştirilmesi Projesi			X	X
	5.2	Şırnak Bal Kütmesi Geliştirme Merkezi GÜdümlü Projesi	X	X	X	X
	5.3	Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Mali Destek Programı (2022-2023)	X	X	X	X
	5.4	Teknik Destek Programı		X	X	X
	5.5	Fizibilite Desteği Programı		X	X	X
Diğer Proje ve Faaliyetler	6.1	Boncuklu Tarla Mezruna Üzümünde Kadın Eli (2020 Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı)	X	X	X	
	6.2	Bir Dünya Üreten Kadın (2020 Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı)	X	X	X	
	6.3	Baykan Yöresel Ürünler Pazarı (2020 Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı)	X	X	X	
	6.4	Pervari'den Yayılan Şifa (2021 Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı)	X	X	X	X
	6.5	Kızıltepe Kadın Emeği Tandır Evleri (2021 Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı)	X	X	X	X
	6.6	Şırnak'ta Modern Tarım Odaklı Sürdürülebilir İstihdam (2021 Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı)	X	X	X	X
	6.7	Bir Mutfak Hikayesi (2021 Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı)	X	X	X	X

d. İzleme ve Değerlendirme

Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında bütçe ve faaliyet gerçekleşmesi ile program ilerlemesinin değerlendirilmesine yönelik Ajans içi ilgili tüm birimlerin katılımıyla altı aylık ara dönemlerde Genel Sekreter başkanlığında izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirilecektir.

SOP kapsamında belirlenen faaliyetlerin yürütülmesi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve ilerleme durumlarına yönelik değerlendirmeler ara dönem ve yıllık faaliyet raporlarına yansıtılacaktır. İzleme faaliyetleri, bütçe ve faaliyet gerçekleşmesi, iş takvimi, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanmasını içermektedir. Program sonunda elde edilen veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinlik, etkililik, verimlilik uygulanabilirlik ve sürdürülebilirlik çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

2.2. Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Mezopotamya Bölgesinde kültür turizminin geliştirilerek bölgesel bir marka oluşturulması; markanın tanıtımı ve pazarlanması yoluyla bölgesel kalkınmanın hızlandırılması

Özel Amaçlar

1. Mezopotamya Turizm Destinasyonunun küresel ölçekte markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmalarının yapılması
2. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin koruma kullanma dengesi gözetilerek turizme kazandırılması
3. Çeşitli tematik turizm rotalarının geliştirilmesi
4. Stratejik sektörlerden kültür ve turizm sektörlerinde kurumsallaşma ve hizmet kalitesinin artırılması

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Gelişmiş Avrupa ülkelerinin yanı sıra ABD, Çin ve Meksika ile birlikte ülkemiz en fazla ziyaret edilen ülkeler arasındadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre ülkemiz 2018 yılında turist sayısı bakımından 6. sırada yer almış olup 2019 yılında ise toplam 56.114.377 turist Türkiye'yi ziyaret etmiştir. 2020 yılında ise Covid-19 salgını nedeniyle ziyaretçi sayısı 12778.621'e gerilemiştir. Eğlence, dinlenme, aile, din, sağlık ve iş gibi birçok nedene dayanan tatil kültürü orta gelir sınıfı içerisinde yerleşerek gittikçe yaygınlaşırken, ziyaret amaçları daha sofistike olan ve geçmişten bugüne kültürel ve toplumsal farklılıkları görmek ve deneyimlemek isteyen yeni bir turist tabakası da oluşmaktadır. Bu gruba giren ziyaretçiler ekonomik açıdan daha iyi konumda olup eğitim seviyesi görece daha yüksek ve yeni arayışlar içerisinde olan kişilerden oluşmaktadır. Ülkemizde, İstanbul başta olmak üzere Ege ve Akdeniz Bölgesi en çok ziyaret edilen turizm bölgeleri olup Kapadokya ve Mezopotamya bölgeleri de burada tanımlanan kültür turları kapsamında yoğun bir şekilde ziyaret edilmektedir.

Yukarı Mezopotamya havzasında yer alan TRC3 bölgesi, tarih öncesi devirlerden günümüze kadar sürekli olarak yerleşim ve ticaret merkezlerine ev sahipliği yapmış, insanlığın kültürel gelişimine ve önemli uygarlıkların ortaya çıkmasına sahne olmuştur. Asur, Babil, Roma, Bizans, Pers, Emevi, Abbasi, Artuklu, Selçuklu, Eyyubi, Osmanlı gibi birçok farklı medeniyeti temsil eden devletler burada kurulmuş ve gelişmiştir. Kentsel sit alanları tarihi ve geleneksel kent dokusuyla; tarih, kültür ve inanç turizmi açısından yüksek potansiyel teşkil etmektedir. Tarihte ilk tapınağın, ilk yerleşik hayatın, ilk tarımın yapıldığı, yazının icat edildiği ve ilk medeniyetlerin kurulduğu Mezopotamya, kültürel miras bakımından küresel ölçekte eşsiz değerlere ve özgünlüğe sahiptir. Adıyaman'da bulunan Nemrut Dağı, Diyarbakır'da bulunan Körtik Tepe, Mardin'de bulunan Boncuklu Tarla, Dara Antik Kenti ve Gaziantep'te bulunan Zeugma Arkeolojik Alanı bunlardan sadece birkaçıdır. Şanlıurfa'da dünyanın bilinen en eski tapınağı olan Göbeklitepe'nin (MÖ 10.000) keşfi arkeoloji paradigmasını değiştirirken kültür turizmi akımlarına da dayanak oluşturan UNESCO Dünya Mirası listesine 2018 yılında girerek bütün dikkatleri yeniden Mezopotamya'ya çevirmiştir. 2019 yılında ülkemizde turizm yılı ilan edilen Göbeklitepe ile birlikte Türkiye'nin Dünya Mirası listesinde 17'si kültürel, 2'si karma olmak üzere 19 miras alanı bulunmaktadır. Ayrıca ülkemizden 84, Mezopotamya bölgemizden ise 10 dünya mirası, UNESCO Dünya Mirası geçici listesinde yer almaktadır.

Tablo 35. TRC Bölgesi Dünya Mirası Listesi'ndeki Sit Alanları

Yerin Adı	Liste	İli	Kabul Tarihi
Nemrut Dağı	Kesin	Adıyaman	1987
Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı	Kesin	Diyarbakır	2015

Göbekli Tepe	Kesin	Şanlıurfa	2018
Harran ve Şanlıurfa	Geçici	Şanlıurfa	2000
Mardin Kültürel Peyzajı	Geçici	Mardin	2000
Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi	Geçici	Gaziantep	2012
Zeugma Arkeolojik Alanı	Geçici	Gaziantep	2012
Zeynel Abidin Camii ve Mor Yakup (St. Jacob) Kilisesi	Geçici	Mardin	2014
İsmail Fakirullah Türbesi ve Işık Kırılma Mekanizması	Geçici	Siirt	2015
Malabadi Köprüsü	Geçici	Diyarbakır	2016
Gaziantep Yeraltı Suyu Yapıları: Livas ve Kasteller	Geçici	Gaziantep	2018
Zerzevan Kalesi ve Mithraeum	Geçici	Diyarbakır	2020
Mardin Midyat Çevresi (Tur Abdin) Geç Antik ve Orta Çağ Kilise-Manastırları	Geçici	Mardin	2021

Tabloda listelenen alanların yanı sıra Yukarı Mezopotamya bölgesinde bu listelere girebilecek nitelikte bulunan onlarca kültürel miras bulunmaktadır. TRC3 bölgesinde bulunan sit alanı ve yapılara ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bölgede henüz tescillenmemiş yüzlerce sit alanı ve kültürel yapının tespiti için Mardin ve Siirt'te Ajans'ın desteğiyle kültür envanteri çalışmaları yapılmıştır.

Tablo 36. TRC3 Bölgesi Tescilli Sit Alanı ve Taşınmaz Kültür Varlıkları Sayısı

Gösterge (Adet)	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3
Tescilli Sit Alanı	231	36	30	23	320
Taşınmaz Kültür Varlıkları	1.460	105	121	141	1.827

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020).

2023 Türkiye Turizm Stratejisi'nde TRC3 bölgesinde Mardin, Mezopotamya Bölgesinde Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır ile birlikte mutlak ziyaret noktası olarak vurgulanmaktadır. TRC3 bölgesi burada İnanç Turizmi Koridoru (Tarsus-Mardin), Eko-Turizm Bölgesi ve Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi olarak ele alınmaktadır. Bu strateji belgesinde zengin kültürel ve doğal eserlere sahip kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi turizm sektörünün güçlendirilmesine yönelik bir strateji olarak belirlenmiştir. 2014-2023 TRC3 Bölge Planı'na göre TRC3 bölgesinde kültür ve inanç turizmi öne çıkmaktadır. Bölgede, Mardin, Midyat ve Hasankeyf yoğun ziyaretçi akınına uğrarken Veysel Karani, Tillo, Nusaybin, Savur, Cizre ve İdil ikincil turizm ziyaret noktaları olarak rağbet görmektedir. Kültür ve inanç turizmi ile birlikte bu ziyaretçi kitlesine hitap edebilecek Savur, Sason, Beytüşşebap ve Pervari gibi doğa ve kırsal turizm alanları da bulunmaktadır. Bölge kültürel turizm kitlesine hitap eden zengin bir hediyeelik eşya ile mutfak ve müzik kültürüne sahiptir. Bölge Planı'nda 'Katma Değerli Üretim ve Hizmet' ekseninde 'Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması' bir öncelik olarak belirlenmiş ve alınması gereken tedbirler 'Turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve kullanım kapasitesinin artırılması' çerçevesinde belirlenmiştir. Buna göre; 'Bölge içi ve bölge dışı kullanışlı turizm rotalarının oluşturulması ve bu rotaların tanıtılması' ve 'Bölge'nin ulusal ve uluslararası tanıtımının yapılması ve bilinirliğinin artırılması' gerektiği özellikle vurgulanmıştır.

TRC Bölgesinde GAP Eylem Planları, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı ve kalkınma ajanslarının mali destek programları ile güdümlü projeleri aracılığıyla turizm altyapısını iyileştirmeye yönelik planlama çalışmaları da dâhil olmak üzere; kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesine, yeni turizm çekim merkezleri oluşturulmasına, konaklama başta olmak üzere hizmetler sektöründe yer alan işletmelerin geliştirilmesine, tarihi ve kültürel varlıkların ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımı ile kültür ve sanat etkinliklerinin gerçekleştirilmesine yönelik projeler hayata geçirilmiştir. 2000'li yıllarda bölgede hareketlenen turizm sektörü ile birlikte özel sektör yatırımları da hız kazanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre yatak kapasitesi 11000'i geçmiş durumdadır. Bölgenin imajına büyük zarar veren terör olgusu ile Suriye'deki iç savaşın olumsuz yansımalarına

rağmen temin edilen huzur ortamı yerli ve yabancı çok sayıda ziyaretçinin bölgeye akın etmesine yol açmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2019 yılında TRC3 bölgesinde konaklama tesislerine gelen 666.765 ziyaretçi 1,5 milyondan fazla geceleme yapmıştır. 2020 yılında Covid-19 salgını nedeniyle TRC3 bölgesindeki konaklama tesislerine gelen ziyaretçi sayısı 491.325'a gerilemiştir. Salgının kontrol altına alınması ve etkin tanıtım faaliyetleri ile ziyaretçi sayılarının 2019 verilerinin üzerine çıkması öngörülmektedir.

Tablo 37. TRC3 Bölgesi Konaklama İstatistikleri

Gösterge (Kişi)	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3
Tesise Geliş Sayısı (2019)	332.321	160.913	128.044	45.487	666.765
Tesise Geliş Sayısı (2020)	186.768	120.104	143.153	41.300	491.325
Geceleme Sayısı (2019)	1.032.999	483.553	577.513	56.204	1.666.716
Geceleme Sayısı (2020)	320.087	202.974	197.047	70.260	791.088

Kaynak: TÜİK (2020).

TRC bölgesi açısından bakıldığında ise Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2019 yılında bölgede 2,7 milyon ziyaretçi ile 4,2 milyondan fazla geceleme yapıldığı görülmektedir. Ülke turizm pastasından önemli bir pay alan TRC Bölgesi turizmde 2020 yılında Covid-19 salgını ve pandemi tedbirleriyle ziyaretçi sayısının 1,8 milyona, geceleme sayısının da 3 milyona gerilediği görülmektedir.

TRC bölgesinde tesislere gelen ziyaretçilerin %7,7'si (2019) ve %6,2'si (2020) yabancı iken TRC3 bölgesinde yabancı ziyaretçi oranı %5,5' (2019) ve %3,4'e (2020) gerilemiştir. Yabancı ziyaretçilerin önemli bir bölümünün ülkemizden göç eden ve yabancı ülke vatandaşlığına geçmiş kişilerden oluştuğu dikkate alındığında yukarıda betimlenen dünyanın bu en önemli kültür-medeniyet coğrafyasının ne kadar az tanındığı ve ziyaret edildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 38. Yabancı Ziyaretçilere İlişkin Veriler

Gösterge (Kişi)	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3	TRC
Tesise Geliş Sayısı (2019)	27.836	13.707	3.832	229	45.604	260.160
Tesise Geliş Sayısı (2020)	8.890	5.902	1.799	216	16.807	117.160
Geceleme Sayısı (2019)	39.353	21.098	6.146	332	66.929	417.598
Geceleme Sayısı (2020)	12.276	10.091	3.000	368	26.185	190.358

Kaynak: TÜİK (2020).

TRC3 bölgesinin sahip olduğu kültürel miras ve çeşitli turizm potansiyellerine karşın bölgeyi ziyaret eden özellikle yabancı turist sayısının düşük kalması, bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediğini ve tanıtlamadığını göstermektedir. Yerli ve yabancı ziyaretçi sayılarında TRC3 bölgesi turizmde yeteri kadar pay alamamakta, Bölgeyi ziyaret eden yabancı turist sayısı çok düşük değerlerde kalmaktadır. Bölgede yerli ve yabancı turistlerin ortalama kalış süreleri Türkiye ortalamasının oldukça altındadır. Bölgeye gelen turistler, Mardin ve Batman'ın şehir merkezinde bulunan tarihi ve kültürel yapıları ziyaret ederek kısa sürede (ortalama bir gece konaklayarak) bölgeden ayrılmaktadır. Bölgenin turizm altyapısının geliştirilmesi, kültürel varlıkların restore edilmesi ve erişilebilirliğinin artırılması, uluslararası nitelikte etkinliklerin düzenlenmesi ile etkin tanıtım yapılması ziyaretçi sayısını ve kalış süresini artıracaktır, sektörün gelişimine katkı sağlayacaktır.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi 2014 yılında bütüncül bir yaklaşımla Bölge'nin kültürel mirasını korumak, koruma-kullanma dengesini gözeterek turizm odaklı değerlendirmek, istihdam ve turizm gelirlerini artırmak, turizm hareketlerinin daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir biçimde devamlılığını sağlamak üzere tanıtım ve markalaşma çalışmalarını gerçekleştirmek amacıyla GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesini başlatmıştır. Dokuz ili Mezopotamya markası altında önemli ve sürdürülebilir bir turizm destinasyonu yapma hedefiyle bölgenin bütün tarih, kültür, doğa, inanç, dil, folklor, gastronomi öğelerini içerecek biçimde ulusal ve uluslararası tanıtımı ile bölgenin markalaşmasını merkeze alan entegre proje kapsamında GAP BKİ bölgesinde bulunan bütün turizm cazibe merkezlerinin ve faaliyetlerinin envanterini çıkarılmış, illerin kültürel miras ve turizm alanları dijital

ortamda haritalanmış, bölge ölçeğinde daha cazip ve güçlü alternatif varış noktaları, yeni turizm türleri, turizm gelişme bölgeleri/koridorları ve rotalarının bütüncül bir yaklaşımla yer aldığı Mezopotamya Travel internet sitesi ve interaktif uygulamalarını hizmete sunulmuştur. Bu proje kapsamında hazırlanan strateji dokümanında bölgenin Mezopotamya temasıyla tanıtımı ve markalaşması için uygulamaya yönelik eylemleri içeren bir yol haritası belirlenmiştir.

2019 yılı mayıs ayında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından 'Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı' başlatılmıştır. Bu program, belirli sektör ve temalarda çalışmaları bulunan veya çalışma yapmayı amaçlayan ajansların birbirleriyle eşleştirilerek iyi uygulamaların yaygınlaştırılması, başarısız uygulamalardan edinilen derslerin paylaşılması ve yeni fikirler ile ortak projelerin geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu kapsamda TRC Düzey-1 Bölgesi'nde bulunan Dicle Kalkınma Ajansı, İpekyolu Kalkınma Ajansı ve Karacadağ Kalkınma Ajansı ile GAP BKİ; turizm temasıyla eşleştirilmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak 2020 yılı çalışma programı ve bütçesi hazırlık süreçlerinde Mezopotamya Turizm Destinasyonu için bölgede çalışan TRC Bölgesi Kalkınma Ajanslarının GAP BKİ ile iş birliği içinde yukarıda arka planı verilen proje çerçevesinde "Mezopotamya Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı" temalı ortak bir program hazırlanmıştır. Bu program, sözü geçen kurumların eşgüdümü ile yürüteceği ortak tanıtım ve markalaşma faaliyetlerini kapsamakta olup, her bir alt bölgenin farklı öncelikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda 2022 yılında da devam edecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) kapsamında ulaşılması hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 39. Turizm SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	2022 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
Belediye ve Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerine gelen yabancı ziyaretçi sayısı	1	Kişi	16.807 (2020)	45.604	TÜİK, Kültür ve Turizm Bakanlığı
Belediye ve Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerine yabancı ziyaretçilerin geceleme sayısı	1	Kişi	26.185 (2020)	66.929	TÜİK & Kültür ve Turizm Bakanlığı
Tescilli sit alanı sayısı	2	Adet	320 (2019)	335	Diyarbakır ve Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlükleri
Taşınmaz Kültür Varlığı Sayısı	2	Adet	1827 (2020)	1850	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Tescillenmeye aday yeni sit alanı sayısı	2	Adet	0	3	Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri
Tescillenmeye Aday Taşınmaz Kültür Varlığı sayısı	2	Adet	0	15	Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri
Tematik Turizm Rotası Sayısı (TRC3)	3	Adet	6 (2020)	7	GAP BKİ

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	2022 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
TRC3 Tur Güzergahlarına Kazandırılan Destinasyon Sayısı	3	Adet	0	3	GAP BKİ, TÜRSAB
Turizm Paydaşlarında Geliştirilen Kalite Sistemi Sayısı	4	Adet	0	6	Yetkin Belgelendirme Kuruluşları

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir:

Tablo 40. Turizm SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut Durum	2022 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	0	3	Adet	Ajans Faaliyet Raporu Kalkınma Ajansı Kütüphanesi Ajans Web Sayfası
İş birliği ve Koordinasyon	Geliştirilen iş birliği protokol sayısı	0	1	Adet	Protokoller
	İş birliği geliştirilen ulusal kurum sayısı	3	5	Adet	Toplantı Tutanakları
	Geliştirilen proje sayısı	1	3	Adet	Proje Başvuru Formları
Kapasite Geliştirme	Yönetim danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	0	1	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Hazırlanan UNESCO başvuru dosyası sayısı	0	1	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım kampanyası sayısı	1	3	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Turizm acentelerine yönelik tanıtım programı sayısı	1	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Tanıtım yapılan turizm acentesi sayısı	0	10	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Sosyal medya elçilerine tanıtım programı sayısı	1	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Tanıtım yapılan sosyal medya elçisi sayısı	5	10	Kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Tarihi yerlerde organize edilen etkinlik sayısı	1	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Hazırlanan tanıtım materyali çeşidi sayısı	0	5	Adet	Tanıtım Dokümanı
Ajans Destekleri	Geliştirilen güdümlü proje sayısı	1	2	Adet	Güdümlü Proje Bilgi Formları
	Uygulanan güdümlü proje sayısı	3	3	Adet	Proje Nihai Raporları
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	0	5	Adet	Ajans Faaliyet Raporu

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut Durum	2022 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama Kaynağı
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	0	75	Kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Fizibilite Desteği Programı kapsamında desteklenen fizibilite sayısı	6	9	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Kurulan gastronomi müzesi ve uygulama mutfağı sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları
	Düzenlenen tarihi kentsel meydan sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları
Diğer Proje ve Faaliyetler	CMDP kapsamında geliştirilen proje sayısı	1	3	Adet	Proje Nihai Raporları
	CMDP kapsamında uygulanan proje sayısı	0	2	Adet	Proje Nihai Raporları
	CMDP kapsamında tamamlanan proje sayısı	0	2	Adet	Proje Nihai Raporları
	SOGEP kapsamında tamamlanan proje sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları
	Rehabilite edilen tarihi çarşı sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları
	Turizme kazandırılan ören yeri sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları

d. Proje ve Faaliyetler

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) kapsamında yapılacak faaliyetler iki gruba ayrılmaktadır. Birincisi Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA ile GAP BKİ iş birliğiyle tanıtım ve markalaşmaya yönelik gerçekleştirilecek faaliyetlerdir. İkincisi de Ajansın 2020 ve 2021 yılı çalışma programından devam eden CMDP ve güdümlü projeler ile 2022 yılı için yeni eklenen teknik destek ve fizibilite desteğinin yanı sıra bölgeye özgü bağımsız bir şekilde yürütülmesi planlanan faaliyetlerden oluşmaktadır. Söz konusu ortak faaliyetlerin nasıl ve nerede uygulanacağı GAP BKİ koordinasyonunda Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA'nın aralarında yapacağı Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon toplantılarıyla süreç içerisinde belirlenecektir.

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

1. Mezopotamya Markası Pazar Potansiyeli Araştırması

Mezopotamya markasının yurtiçi ve yurtdışındaki farklı bölgelerde pazar potansiyelinin araştırılması ve iş birliğinin geliştirilmesi

Mezopotamya markasının yurtiçi ve yurtdışındaki farklı bölgelerde pazar potansiyelinin araştırılması ve iş birliğinin geliştirilmesi için çeşitli görüşmeler yapılacaktır. Yurtdışı, yurtiçi tur operatörleri, acenteler, turizm destinasyon tanıtım ve pazarlaması yapan kurum ve kuruluşlar bölgeye davet edilmekle beraber gelemeyecek olanlar ile gerekirse yerlerinde ziyaret edilerek ikili görüşmeler yapılacak ve Mezopotamya destinasyonu konusunda iş birlikleri ile çeşitli lobi faaliyetleri yürütülecektir. Yapılan görüşmeler neticesinde Mezopotamya teması kapsamında odaklanılabilecek ülke ve bölge pazarlarına ilişkin bir rapor hazırlanacaktır. Hazırlanacak rapor ışığında Mezopotamya Markasının uluslararası tanıtımına yönelik çalışmalar ileriki yıllarda tasarlanacaktır. Bu kapsamda 2021 yılı içerisinde Planlama çalışmaları tamamlanmıştır. Satın alma süreçleri ve yol haritası belirlenmiştir. Diğer yıl ilk dönem çalışmanın tamamlanması planlanmaktadır.

Tablo 41. Mezopotamya Markası Pazar Potansiyeli Araştırması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mezopotamya Markası Pazar Potansiyeli Araştırması	Mardin Yatırım Destek Ofisi	-	1. ve 2. Çeyrek	-	50.000

2. Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Geliştirilmesi

Mezopotamya Markasının tanıtımı amacıyla bölgeye has festivallerin araştırılması ve geliştirilmesi

Son yıllarda Güneydoğu Anadolu Bölgesi festivaller açısından oldukça renkli bir coğrafya haline gelmiştir. Dini, etnik ve kültürel festivallerin yanı sıra hemen hemen tüm şehirlerde gastronomi, müzik, uçurtma vb. birçok temada etkinlikler ve festivaller düzenlenmektedir. Bu faaliyet kapsamında Mezopotamya markasının bütünlüğüne hizmet edecek şekilde farklı festival konseptlerinin araştırılması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Oluşturulacak rapor çalışması sonraki yıllarda Mezopotamya markası altında bölgenin farklı şehirlerinde ve farklı alanlarda geleneksel festivallerin düzenlenmesine altlık oluşturacaktır. 2021 yılı içerisinde Festivallerin geliştirilmesi ile ilgili bilgi notu hazırlanmış ayrıca bölgede yer alan festivallerin listesi çıkartılmıştır. Faaliyet kapsamında Ajans uzmanı tarafından gerçekleştirilecek çalışma ile raporun 2022 yılının ilk döneminde tamamlanması planlanmaktadır.

Mezopotamya’da yaşamış ve yaşayan tüm kültürel unsurların temsil edileceği, bu kültürlerin çocuk, gençlik ve kadın toplumsal aktörleri üzerinden temsili ile birlikte; gastronomi, el sanatları, zanaatlar, yöresel ürünler, spor gibi birçok temanın yanı sıra folklor ve dans gibi etkinlikler ile destekleneceği, Mezopotamya ana çatısı altında her yıl bir şehirde veya etkinlikleri gruplayarak aynı anda birden fazla şehirde düzenlenebilecek Mezopotamya Kültürleri Festivali geliştirecek ve uygulama konsepti işbirliği içerisinde tanımlanacaktır.

Tablo 42. Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Geliştirilmesi Faaliyet İçerikleri

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mezopotamya Temalı Festivaller Raporu	Program Yönetimi Birimi	-	1. ve 2. Çeyrek		50.000
Mezopotamya Kültürleri Festivali Tasarımı			1. ve 2. Çeyrek		-

3. Dara Antik Kenti’nin Unesco Dünya Mirası Geçici Listesine Alınması ve Alan Yönetim Planı’nın Hazırlanmasına Yönelik Çalışmalar

Tarihte Yukarı Mezopotamya’nın en önemli yerleşim yerlerinden birisi olan Dara Antik Kenti, Doğu Roma İmparatorluğu’nun doğu sınırını korumak için askeri amaçlı bir garnizon kenti olarak kurulmuştur. Kentte çeşitli dönemlere ait çok sayıda mimari kalıntı bulunmaktadır. Çoğunluğu Erken Doğu Roma Dönemi’ne ait bu kalıntıların toprak üstünde görünen kısımları, şu anda modern köy yerleşimi (Dara Köyü) ile iç içe korunarak günümüze dek gelebilmiştir. Surlar, sarnıçlar, anıt mezar gibi etkileyici yapılar kentin yüzeye çıkarılmış alanlarıdır. Henüz yüzeye çıkmayın kalıntıları ulaşılması için arkeolojik kazı çalışmaları devam etmektedir. UNESCO Dünya Mirası Listesi kriterlerini (insanın yaratıcı dehasının bir başyapıtını temsil etmesi, yaşayan veya ortadan yok olmuş bir kültürel geleneğe veya bir uygarlığa yönelik eşsiz veya en azından istisnai bir tanıklık üstlenmesi, insanlık tarihinde önemli bir aşamayı veya aşamaları gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünü veya peyzajın istisnai bir örneği olması) taşıyan bu eşsiz kentin öncelikli olarak UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi adaylık süreci başlatılmalıdır. Sit Alanının korunması ve turizme kazandırılması için alan başkanlığının kurulması; disiplinler arası ve katılımcı bir çalışma olan Alan Yönetim Planı’nın yapılması gerekmektedir. Alan Yönetim Planı, Dara Anti Kenti’nin neden ve nasıl korunacağını belirlenmesini, kentin özgünlüğünü koruyarak gelişimini sağlayacak sürdürülebilir strateji ve yöntemlerin tespit edilmesini sağlayacaktır. Mardin Valiliği, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Artuklu Üniversitesi, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, turizm alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile turizm

sektöründeki ürün ve hizmet sağlayıcı firmaların iş birliğinde bir alan yönetim modeli ve planı geliştirecektir.

Tablo 43. Dara Antik Kenti'nin Unesco Dünya Mirası Geçici Listesine Alınması ve Alan Yönetim Planı'nın Hazırlanmasına Yönelik Çalışmaların İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Dara Antik Kenti'nin Unesco Dünya Mirası Geçici Listesi Başvurusunun Yapılması	Mardin Yatırım Destek Ofisi	Artuklu Belediyesi	1. ve 2. Çeyrek	Artuklu (Mardin)	-
Dara Alan Tanımının Yapılması & Alan Başkanlığının Kurulması	Mardin Yatırım Destek Ofisi	Kültür ve Turizm Bakanlığı	3. Çeyrek	Artuklu (Mardin)	-
Alan Yönetim Planı'nın Hazırlanmasına Yönelik Çalışmalar	Mardin Yatırım Destek Ofisi	Artuklu Belediyesi	4. Çeyrek		100.000

ii. İş birliği ve Koordinasyon

1. Mezopotamya Temalı Ulusal ve Uluslararası Lobcilik Faaliyetleri

Ulusal ve uluslararası çatı turizm örgütlerine yönelik tanıtım eksenli lobcilik çalışmalarının yürütülmesi,

Hâlihazırda GAP turları olarak tanıtılan ve satılan kültür turlarının Mezopotamya markası altında ulusal ve uluslararası ölçekte bilinirliğinin artırılması ve Mezopotamya turlarının yaygınlaştırılması amacıyla GAP BKİ ile birlikte TRC bölgesinde yer alan kalkınma ajansları iş birliğiyle geliştirilen tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesinde Türkiye Seyahat Acenteler Birliği (TÜRSAB) ile ulusal çapta turist rehberlerini tek çatı altında toplayan Turist Rehberleri Birliği (TUREB) gibi ulusal ve uluslararası turizm çatı örgütlerine yönelik lobcilik ve tanıtım faaliyetleri yürütülmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda 2021 yılında 27.09.2021- 29.09.2021 tarihleri arasında İstanbul'da Turizm Acenteleriyle görüşmeler gerçekleştirildi. Görüşmelerde Mezopotamya markası ve TRC bölgesi ile ilgili sunumlar yapılmış ve acentelerden bölgede turizmin geliştirilmesi adına neler yapılabileceğine dair istişarelerde bulunulmuştur. 2022 yılında bu çalışmalara devam edilecektir. Şubat ve mart ayında TUREB ve bölgesel rehberler odaları ile görüşmeler gerçekleştirilecektir. Bununla birlikte geçtiğimiz yıl görüşme gerçekleştirilemeyen diğer büyük tur operatörleriyle ve TÜRSAB üzerinden yabancı tur operatörleriyle görüşmeler gerçekleştirilecektir.

Tablo 44. Mezopotamya Temalı Ulusal ve Uluslararası Lobcilik Faaliyetleri İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Ulusal ve Uluslararası Lobcilik Faaliyetleri	Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	1. ve 2. Çeyrek	İstanbul, TRC Bölgesi	100.000

2. Film Sektörü ile İş Birliği

Sinema, dizi film, çizgi filmlerin destinasyon tanıtımı amacıyla yerli ve yabancı yapımcılar ve sektör kuruluşları ile iş birliğine gidilmesi

Yukarı Mezopotamya somut kültür varlıkları ve somut olmayan kültürel zenginlikleri açısından eşsiz bir bölgedir. 2000'li yıllarda bölgenin ulusal çapta dikkat toplaması ve yerli turistlerin uğrak yeri haline gelmesinde dizi ve sinema filmlerinin etkisi çok büyüktür. Ancak bölge birçok yapıma konu olsa da sektörün gereklilikleri ve belki de zorunlulukları açısından bölge çoğu zaman oryantalist diye tabir edebileceğimiz bölgeye dair klişeler (töre, kan davası vb.) üzerinden anlatılmaktadır. Bu anlayış bir açıdan bakıldığında bölgeye olan ilgiyi canlı tutsa da insanlığın başladığı ve en fazla medeniyetin yaşam sürdüğü bu destansı coğrafya, sahip olduğu üstün değerleriyle anlatılmalıdır. Bölgedeki yapımların Mezopotamya markasının tanıtımına katkı sağlayabilmesi için, çekim yerlerinin özellikle yurtdışı hedef kitlesine doğru bir şekilde ulaştırılması amacıyla yapımcılarla tanıtım sürecinde birebir iş birliği yapılması hedeflenmektedir. Bu iş birliği çerçevesinde bölgenin somut ve somut olmayan kültür

varlıklarının tanıtılmasının yanı sıra sektörün talep ve ihtiyaçlarının alınarak bunlara yönelik öneri setinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bölgenin sinema ve televizyon çekimlerine uygun olan yerlerin yapımcılara yerinde tanıtılması, bölgeye dair endişeleri yok etmek adına lojistik, güvenlik ve sosyal anlamda illerin “yapımcı dostu” olduğunun anlatılması ile yeni yapımların önünü açabilmek amacıyla Mardin Film Platosu konsepti altında bir proje geliştirilmek üzere bir ön fizibilite çalışması yapılacaktır. Yerel yönetimler bünyesinde oluşturulması planlanan film ofisi ile, bölgede yapımcılara ve sinema sektörüne rehberlik ve kolaylaştırıcılık sağlanarak daha çok sayıda ve nitelikli yapımların bölgede çekilmesi hedeflenmektedir. Bunun gerçekleştirilebilmesi amacıyla film çekimlerinin yapılması için yapımcılara ve yönetmenlere gerekli desteklerin sağlanması planlanmaktadır. Bu doğrultuda Mart ve Nisan aylarında Televizyon ve Sinema Filmi Yapımcıları Birliği (TESİYAP), Türkiye Sinema ve Audiovisual Kültür Vakfı (TÜRSAK), Anatolity Sürdürülebilir Kültür ve Turizm Vakfı gibi sinema ve kültür alanında çatı kuruluşlar ile iş birliği hedeflenmektedir.

Tablo 45. Film Sektörü ile İş Birliği Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mardin Film Platosu Ön Fizibilite Raporu'nun Hazırlanması	Mardin Yatırım Destek Ofisi	-	1. ve 2. Çeyrek	Mardin	-
Film Sektörü ile İşbirliğinin Geliştirilmesine Yönelik Faaliyetler	Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları Yerel Yönetimler	1. ve 2. Çeyrek	İstanbul	150.000

3. Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan ‘Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı’ kapsamında Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA ile GAP BKİ arasında sonuç odaklı programa dönüştürülen program kapsamında 2021 yılında koordinasyon toplantıları düzenlenmiş olup bu kapsamda Mezopotamya Markası Lansman Toplantısı, Zerzevan Gökyüzü Gözlem Etkinliği, Masterchef Türkiye’nin Mezopotamya temalı Mardin bölümü iş birliği içerisinde gerçekleştirilmiştir. 2022 yılında da ortak turizm faaliyetleri ile muhtemel iş birliğine ilişkin koordinasyon çalışmalarına devam edilecektir.

Tablo 46. Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Toplantıları	ASGPB, Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	4 Çeyrek /4 toplantı	TRC	50.000

4. Mezopotamya Ekspresi Turizm Destinasyon Geliştirme Çalışmaları

Kurtalan Tren Garı (Siirt), ülkemiz demiryolu hattının Güneydoğu’daki iki ucundan biri olup Ankara-Kurtalan arasında haftanın beş günü Güney Kurtalan Ekspresi adıyla tren seferleri düzenlenmektedir. Aynı zamanda yetmişli yıllarda ülkemizdeki bir müzik grubuna adını veren bu hattın bir turizm destinasyonu olarak değerlendirilebileceği, bölgeler arası turizm köprülerinin geliştirilmesine katkı sağlayabileceği, destinasyon üzerindeki noktaların ve Kurtalan’ın gelişimine; ekonomik, güvenli ve biraz da nostaljik olan tren yolu ulaşımının etkin kullanımına katkı yapacağı değerlendirilmektedir. Karacadağ Kalkınma Ajansı ile birlikte yürütülecek olan çalışmada, projenin geliştirilmesine yönelik çalışmaların devam ettirilmesine, bu konuda Devlet Demir Yolları (TCDD) başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlar üzerinde iş birliği çalışmalarının yürütülmesine karar verilmiştir. Rota ile ilgili tanıtım filmlerin çekilmesi, sosyal medya fenomenleri vasıtasıyla bu destinasyonun tanıtımı, rota üzerindeki ilçeler ve/veya Kurtalan Kaymakamlığı ev sahipliğinde bu rotayı dikkati çeken bir etkinliğin organize edilmesi planlanmaktadır.

Tablo 47. Mezopotamya Ekspresi Turizm Destinasyon Geliştirme Çalışmaları İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mezopotamya Ekspresi Turizm Destinasyon Geliştirme Çalışmaları	Siirt Yatırım Destek Ofisi	Karacadağ Kalkınma Ajansı GAP BKİ	1. ve 2. Çeyrek	-	-
Mezopotamya Ekspresi Turizm Destinasyon Etkinliği	Siirt Yatırım Destek Ofisi		3. ve 4. Çeyrek	Kurtalan	250.000

5. Üniversiteler ile İş Birliği

Ajansımızın koordinasyonunda TRC3 bölgesinde turizm sektörünün gelişimine yönelik üniversiteler ile çalışmalar gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda çalıştaylar, paneller, sempozyum ve kongrelerinin düzenlenmesi planlanmaktadır. Böylelikle hem bölgenin farklı turizm alanlarında bölgenin potansiyeli ortaya çıkarılmış olacak ve bununla birlikte turizm sektöründe ortaya çıkan sorunlara yönelik çalışmalar yürütülmüş olacaktır.

Tablo 48. Üniversiteler ile İş Birliği Faaliyeti İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Üniversiteler ile İş Birliği	ASGPB, YDO'lar	Üniversiteler	4 Çeyrek /4 toplantı	TRC3	100.000

6. Proje Geliştirme Faaliyetleri

Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve bölgenin ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek turizm alanında bölgeyi destekleyecek ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır. Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları 'fizibilite desteği' kapsamında yaptırılabilceği gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlattırılabilir.

Botan Vadisi Eko Turizm Fizibilitesi: 2019 yılında Milli Park ilan edilen Botan Vadisi'nin uzun devreli gelişim planı 2021 Nisan ayı içerisinde onaylanmış olup bu planda eko turizmin de bölgede teşvik edilmesi yer almaktadır. Eko turizme elverişli olduğu değerlendirilen alanda öncelikli olarak Ajansımızın Fizibilite desteği programından Fizibilitesi hazırlanacaktır. Fizibilitenin hazırlanmasının ardından GAP BKİ ile birlikte Güdümlü Proje olarak hayata geçirilecektir.

Batman İli Kamp & Karavan Turizmi Ön Fizibilitesi: Batman'ın turizm cazibesi en yüksek yeri olan Hasankeyf'in doğal zenginliklerinden faydalanmak üzere alternatif turizm faaliyetlerini yaygınlaştırma çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda bölgede çadır kamp ve karavan park alanları rota çalışması yürütülmesi, çadır kampı ve karavan park alanlarının yatırıma uygun hale getirilmesi sağlanarak bölgemize yatırımcı çekilmesi strateji olarak benimsenmiştir. Çadır kampı ve karavan park alanlarının belirlenmesi hususunda Ulusal Kamp ve Karavan Federasyonu (UKKF) ile iş birliği yapılarak bölgede kamp ve karavan turizminin bilinirliğini artırmak adına kamp ve karavan rotası tematik haritası hazırlanması hedeflenmektedir. Proje kapsamında baraj gölünün ışılandırılması, 10 adet bungalow yapılması, alanın çadır kamp ve karavan park yeri olarak çevre düzenlemesi ve sosyal donatılarının inşası sağlanacaktır.

Tablo 49. Proje Geliştirme Faaliyetleri İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Proje Geliştirme Faaliyetleri	Yatırım Destek Ofisleri		Yıl boyu	TRC3	50.000

Botan Vadisi Eko Turizm Fizibilitesi	Siirt Yatırım Destek Ofisi		1 ve 2. çeyrek	Siirt	-
Batman İli Kamp & Karavan Turizmi Ön Fizibilitesi	Batman Yatırım Destek Ofisi		1 ve 2. çeyrek	Batman	-

iii. Kapasite Geliştirme

1. Turizm Platformu Yönetim Danışmanlığı

Ajansın koordinasyonunda Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak'ta ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversite ile sektörde yer alan önemli işletmelerin ve sosyal girişimcilerin katılımıyla il düzeyinde turizm yönetim ağları oluşturulacaktır. Bu çerçevede 2021 yılında Mardin ve Hasankeyf Turizm Platformları ajans öncülüğünde kurulmuş ve turizm koordinasyon çalışmalarını yürütmüştür. Platformlar, illerdeki turizm faaliyetlerinin koordinasyonunun ilgili paydaşlarla iş birliği ile yürütülmesi, destinasyon tanıtım çalışmalarının etkili bir şekilde sürdürülmesi ve turizmle ilgili illerin gündemindeki konuların istişare edilmesi, ortak yerel bir bakış ve gelecek vizyonu oluşturacaktır. Platform içinde yer alan başta işletmeler olmak üzere bütün yerel aktörlerin ortak yönetim başta olmak üzere yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözümü kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni iş fırsatları kollamalarına yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarında faaliyetler gerçekleştirilecektir. Kurulan platform altı ayda bir toplanarak mevcut turizm gündemini ele alacaktır.

Tablo 50. Kapasite Geliştirme Faaliyetleri İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mardin Turizm Platformu	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	Turizm Platformu Üyeleri	2 ve 4. çeyrek / 2 toplantı	Mardin	10.000
Hasankeyf (Batman) Turizm Platformu	ASGPB Hasankeyf Yatırım Destek Ofisi	Turizm Platformu Üyeleri	2 ve 4. çeyrek / 2 toplantı	Batman	10.000
Şırnak Turizm Platformu	ASGPB Şırnak Yatırım Destek Ofisi	Turizm Platformu Üyeleri	2 ve 4. çeyrek / 2 toplantı	Şırnak	10.000
Siirt (Kurtalan) Turizm Platformu	ASGPB Siirt Yatırım Destek Ofisi	Turizm Platformu Üyeleri	2 ve 4. çeyrek / 2 toplantı	Siirt	10.000

2. UNESCO Adaylık Süreçlerine İlişkin Kurumsal Altyapının Güçlendirilmesi

Yukarı Mezopotamya Havzası'nın en eski yerleşimlerini barındıran TRC3 bölgesi, ev sahipliği yaptığı pek çok medeniyetin bıraktığı eşsiz kültürel ve tarihi değerler ile bir açık hava müzesi konumundadır. 1979 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Mardin Kültürel Peyzaj Alanı "Kentsel Sit Alanı" ilan edilmiş ve 2000 yılında Dünya Mirası Geçici Listesi'ne kabul edilmiştir. Bölgenin bu eşsiz kültürel mirası, oldukça önemli ve dünya çapında kabul gören bir turizm potansiyeline sahiptir.

2000 yılında UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) Dünya Kültür Mirası Listesine adaylık çalışmalarıyla birlikte Mardin'de sürdürülebilir turizm konusundaki farkındalık gelişmeye başlamıştır. Hali hazırda Mardin ilinde 3 lokasyon Dünya Mirası Geçici Listesinde olup, bu listeye hem yeni lokasyonların eklenmesi hem de geçici listede olan alanların kalıcı listeye taşınması için kurumsal altyapı çalışmalarının sürdürülmesi gerekmektedir. Mardin başta olmak üzere TRC3 bölgesine yapılan turistik ziyaretler, son on yılda önemli bir artış göstermektedir. IPA kapsamında desteklenerek uygulanan ve 2014 yılında tamamlanan 'Mardin Sürdürülebilir Turizm Projesi' kapsamında Mardin turizminin rekabet gücü analiz edilmiş, geleceğe ilişkin eğilimleri içeren senaryolar çalışılmış ve paydaşların yoğun katılımı ile Mardin için Sürdürülebilir Turizm Stratejisi hazırlanmıştır. Söz konusu

strateji dokümanını uygulamaya yönelik eylem planları da belirlenmiştir. Bu çalışmalar bölgede yürütülen birçok Ajans Gündümlü Projesi, CMDP ve kamu yatırımı projesine dayanak oluşturup uygulamaya geçirilmesine katkı sağlasa da kültür turizmi ziyaretçilerine tam anlamıyla hitap etmek adına UNESCO Dünya Mirası Listesine dâhil olmak bir zorunluluktur. Bu amaçla bölgede oluşturulan turizm platformları aracılığıyla oluşturulacak teknik çalışma ekipleri, bölgenin kültür varlıklarının UNESCO Dünya Mirası Listesine dâhil olması için başvuru dosyalarına altlık oluşturacak çalışmaları yürüteceklerdir.

Bununla birlikte, 2021 yılında Mardin Büyükşehir Belediyesi, el sanatları altında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na başvuruda bulunmuştur. Bu süreçte ajansımız tarafından teknik destek sağlanmıştır. Ancak Mardin el sanatları alanında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına girememiştir. İki yılda bir başvuru alınan alana tekrar başvuru yapılması adına Mardin Büyükşehir Belediyesine ajansımız tarafından teknik destek sağlanacaktır. Bununla birlikte, 11.11.2021 tarihinde Şanlıurfa Turizm A.Ş. ve Karacadağ Kalkınma Ajansı ile birlikte Mezopotamya Jeoparkı Bilgilendirme Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda öncelikle UNESCO Global Jeoparkları hakkında bilgilendirme yapılarak, yönetim modelleri ve Mezopotamya jeoparkı yönetim model önerisi Mezopotamya jeoparkı'nın jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri ve jeopark sınırları içerisinde yer alan bazı jeositlerin özellikleri aktarılmıştır. Mezopotamya Jeoparkı için belirlenen alan Şanlıurfa'nın merkez ilçeleri (Haliliye, Eyyübiye, Karaköprü) yanı sıra, Birecik, Bozova, Siverek, Viranşehir, Halfeti ve Harran ilçelerini, Diyarbakır'ın Bağlar ve Çınar ilçelerini ve Mardin'in ise Derik ilçesini kapsamaktadır. 2022 yılında başvurunun yapılması için çalışmalar devam etmektedir.

Ajansımız 2022 yılında Mardin'de UNESCO aday lokasyonların, UNESCO listelerine alınma süreçleri ve yol haritasını içeren bir rapor hazırlayarak kamuoyuna sunacaktır. Bu rapor bu alanda muhtelif yürütülen çalışmaların koordinasyonu için bütünleyici bir çerçeve oluşturacaktır.

Tablo 51. UNESCO Adaylık Süreçlerine İlişkin Kurumsal Altyapının Güçlendirilmesi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
UNESCO Adaylık Süreçlerine İlişkin Süreç & Yol Haritası Raporu	ASGPB	-	1. ve 2. Çeyrek	TRC3	
UNESCO Adaylık Süreçlerine İlişkin Kurumsal Altyapının Güçlendirilmesi	ASGPB Mardin YDO	-	1. ve 2. Çeyrek	TRC	50.000

3. Turizmde İnsan Kaynağı Geliştirme Programı

Emek-yoğun bir sektör olan turizmdeki hizmet kalitesini etkileyen unsurların en önemlilerinden birisi insan kaynağıdır. Bu yüzden bölgede turizm sektörünün başarısı, iyi bir ekonomik ve fiziksel altyapının yanında, etkili ve verimli bir insan kaynağı yönetimine de bağlıdır. Türkiye Turizm 2023 Stratejisi'nde Turizm eğitimi ile işgücü kalitesinin artırılması ve sektörde sertifikasyon sisteminin etkin bir şekilde uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, Ülke turizminin itibarı ve karlılığı, sektördeki personelin eğitilmiş olmasına, bu eğitimin kalitesine ve sürekliliğine bağlanmış ve turizm sektörünün gelişimi için sektör çalışanlarının ve hizmet sağlayıcıların beceri ve niteliklerinin artırılmasına yönelik mesleki eğitimlerin hayata geçirilmesi hedeflenmiştir.

Bölgenin en büyük problemi turizm vizyonuna sahip, yetişmiş, nitelikli insan kaynağı eksikliğidir. Ajans tarafından turizm hizmet sektörüne yönelik gerçekleştirilen yerli ve yabancı turistlerle yapılan anket çalışmalarında, bu alanda faaliyet gösteren otel ve restoranların hizmet kalitesinde bir standardın olmadığı ve verilen hizmetlerin kalitesinin oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda, Turizm sektöründe faaliyet gösteren otel ve restoran çalışanların kapasitesini artırmak aynı zamanda otellerin ve restoranların hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla eğitim ve mentörlük desteği verilecektir. İnsan Kaynağı Geliştirme Programı, GAP BKİ ve İpekyolu ve Karacadağ Kalkınma Ajansı ile birlikte yürütülecektir.

Tablo 52. Turizmde İnsan Kaynağı Geliştirme Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Turizmde İnsan Kaynağı Geliştirme Teknik Destek Projesi	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi PYB	GAP BKİ TRC Ajansları	1. ve 2. Çeyrek	TRC	50.000
Turizm Mentörlüğü Pilot Uygulaması Teknik Destek Projesi	ASGPB, Mardin Yatırım Destek Ofisi PYB	GAP BKİ TRC Ajansları	3. ve 4. Çeyrek	TRC	

iv. Tanıtım ve Yatırım Destek

1. Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları

Yurtiçi ve yurtdışında gazete, dergi, TV, internet ve billboardlarda Mezopotamya destinasyonu tanıtım çalışmaları

Mezopotamya ismi dünyada medeniyetin beşiği olarak kabul görmüş tarihi bir isim olmasına rağmen turizm destinasyonu ve markası olarak tanıtımı yapılmamıştır. Turizm destinasyonu olarak hafızalarda yer alabilmesi için tanıtım çalışmaları yapılması gerekmektedir. Destinasyon olarak hafızalarda yer edinmesi maksadıyla yurtiçi ve yurtdışında internet sitelerinde ve billboardlarda Mezopotamya Destinasyonun tanıtım çalışmaları yapılacaktır. Bu kapsamda, GAP Bölge Kalkınma İdaresi koordinasyonunda yürütülen GAP Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi kapsamında ortaya konan Stratejik İletişim Eylem Planı çerçevesinde Mezopotamya markası, kurumsal kimliği, hikâyesi ‘destansı topraklar’ sloganıyla oluşturulmuş, uluslararası düzeyde bir lansman (başlangıç) etkinliği 2021 yılında gerçekleştirilmiştir. 2022 yılında da sadece ulusal değil uluslararası düzeyde ses getirecek tanıtım çalışmaları iş birliği içerisinde yürütülecektir. Bu çalışmaları GAP BKİ ve TRC ajansları birlikte gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, İstanbul, İzmir ve Ankara gibi şehirlerde Billboardlara reklam verilecektir. Bununla birlikte, İstanbul, İzmir, Antalya ve Ankara gibi dış hatlar terminali bulunan havalimanlarında güvenlik bölümlerinde bulunan ve eşya konulan kutuların içerisine Mezopotamya temalı reklamlar yerleştirilecektir. Ayrıca TÜRSAB ile görüşülerek hem TÜRSAB’ın hem de büyük tur operatörlerinin web sitelerine reklam verilecektir. Bunun yanı sıra bölgenin tanıtımının yapılması amacıyla mayıs ayında infleuncer, videography ve fotoğraf sanatçıları bölgeye davet edilecektir. Bu faaliyet sırasında elde edilecek içerikler ajanslar tarafından tanıtım amacıyla kullanılacaktır.

Mezopotamya markasının etkin tanıtımı amacıyla açılan (@gomesopotomia) sosyal medya hesaplarının daha çok kullanıcıya erişmesine yönelik ilgili platform üzerinden (Instagram, Facebook, Twitter) yıl boyunca aylık olarak reklam paketleri alınacaktır. Reklam paketlerinin satın almasını sonuç odaklı program iş birliği kuruluşları yıllık dönemler halinde aralarında paylaşacaklardır.

Ülkemizde kültür turizmi açısından İstanbul’dan sonra en önemli destinasyon Kapadokya’dır. Üç milyona ulaşan yerli ve yabancı turist sayısı ile özellikle Uzakdoğu’dan gelen kültür turları için istikrarlı bir seyir izlemektedir. Günümüzde yüksek potansiyel barındırır da kültür turizmi açısından çıkış yapmak ve bilinir bir destinasyona dönüşmek pahalı ve zaman alıcı bir süreçtir. Bu süreçte ülkemizde yer alan önemli turizmi destinasyonları ile iş birliği yapmanın destinasyon tanıtımına ivme kazandırması öngörülmektedir. Kapadokya ile birlikte ülkemizi ziyaret eden yabancı turistlerin en fazla giriş yaptığı İstanbul, Antalya ve İzmir’de yer alan havaalanları, büyük oteller ve acenteler üzerinden iç bağlantılar kurmak suretiyle Mezopotamya turlarının özendirilmesi ve buralara gelen hazır kitlelere bölgenin tanıtılması büyük önem arz etmektedir. Havayolu firmaları ile iş birliğine gidilerek İstanbul dışında Muğla ve Antalya’dan bölgemize direk uçuşları içeren tur paketlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Bununla birlikte, haziran ayında Antalya Otelciler Birliği, Antalya Tanıtım ve Turizm Geliştirme A.Ş. Antalya Rehberler Odası ve Antalya’da şubesi bulunan ulusal ve uluslararası acentelerle görüşülerek bölgenin tanıtım materyallerinin otellere ve acentelere verilecektir. Ayrıca,

tur otobüslerinin giydirilmesi yönelik çalışmalar yapılacaktır. Eylül ayında Kapadokya'ya gidilerek benzer bir çalışma orada da yapılacaktır.

Yurtdışı, yurtiçi tur operatörleri, acenteler, turizm destinasyon tanıtım ve pazarlaması yapan kurum ve kuruluşlar ile personeli Mezopotamya destinasyonu ile sunulan hizmetlere aşina kılmak için yurtiçi ve yurtdışı turizm acentelerinin bölgede ağırlanacak, tanıtım turları (fam trip) düzenlenerek acentelerin ve operatörlerin hizmet sağladıkları müşterilerine Mezopotamya turlarını alternatif olarak sunmaları sağlanacaktır. Bu kapsamda, hedef Pazar olarak belirlenen Ukrayna ve Balkan ülkelerine yönelik tanıtım çalışmaları yürütülecektir. Bu kapsamda, Ukrayna'da yer alan turizm acentelerine yönelik olarak Mayıs-Haziran, Balkan ülkelerinde yer alan turizm acentelerine yönelik Eylül-Ekim tanıtım turları düzenlenecektir. Bunun yanı sıra TÜRSAB ile gerçekleştirilen görüşmelerde, Almanya ve İtalya'da yer alan acentelerle görüştüklerini ve bölgeye davet edeceklerini ilettiler. Bu doğrultuda, yukarıda belirtilen tarih aralıklarında bu iki ülkenin turizm acenteleri için de tanıtım turları düzenlenecektir. Bununla birlikte, Mezopotamya Future of Luxury konsepti altında Eylül ayında Avrupa'nın en saygın yaklaşık 100 tur operatörünün katılacağı ve sonucunda somut çıktılar elde edilmesi beklenen 3 günlük konferans ve fam trip düzenlenecektir. Konferanslar üç ayrı ilde gerçekleştirilecek olup bununla birlikte saha ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Belirtilen bu çalışmalar, imzalanan protokol doğrultusunda TGA ile birlikte gerçekleştirilecektir.

Öte yandan yukarıda belirtilen faaliyetlerin yanı sıra bir de rota çalışması yapılması planlanmaktadır. Kadim Mezopotamya aynı zamanda kadim kokuların da merkezi olarak kabul edilebilir. Son dönemde Harran'da ortaya çıkan bulgular bunu destekler niteliktedir. Bu kapsamda özel bir koku rotasının geliştirilmesi planlanmaktadır. Çalışmaların haziran ayında başlatılması planlanmaktadır.

Tablo 53. Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	2. çeyrek	TRC	250.000
Gomesopotomia sosyal medya hesaplarının takipçi sayısının artırılmasına yönelik Reklam Çalışmaları	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	Yıl boyu	TRC	
Ülkemizdeki diğer turizm destinasyonları arasında kültür turizm köprülerinin kurulması	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	2. ve 3. çeyrek	TRC	
Yurt içi ve yurt dışı turizm acentelerinin bölgede ağırlanması, tanıtım turlarının (fam trip) düzenlenmesi.	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	2. ve 3. Çeyrek	TRC	
Mezopotamya future of luxury	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	2. ve 3. Çeyrek	TRC	
Mezopotamya koku rotası	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	2. Çeyrek	TRC	

2. Sosyal Medya Elçilerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları

Sosyal medya influencer, gezgin, editör, seyahat yazarı ve bloggerların ağırlanması

Sosyal medyanın yaygınlaşması ile pazarlama stratejilerinde değişimler yaşanmıştır ve yeni metotlar arasında sosyal medya liderlerinin (influncer marketing) tanıtım çalışmalarında kullanılması son dönemde oldukça yaygınlaşmaya başlamıştır. Influencer marketing anlayışında pazarın tamamına değil, influencer'lar aracılığıyla potansiyel alıcılara yönelik pazarlama aktivitelerinin daha verimli sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Sosyal medya influncer, gezgin, editör, seyahat yazarı ve bloggerların ağırlanması ile özellikle sosyal medyada etkin olan kitleye yönelik pazarlama yapılacaktır. Bölge illerine davet edilecek influencerler illerin önemli kültürel, tarihi ve turistik bölgelerinden fotoğraflar ile deneyimlerini paylaşacaklardır. Bu kapsamda hedef ülkeler olarak belirlenen Ukrayna ve Balkan ülkelerine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Bu doğrultuda, Mayıs ayında Ukrayna'dan ve Eylül ayında Balkan ülkelerinden takipçi sayısı ve etkileşimi yüksek olan en fazla 10 kişilik influncer grubu bölgeye davet edilecektir. Bakanlığımız ve Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü doğrultusunda faaliyet TGA ile iş birliği içerisinde gerçekleştirilecektir.

Tablo 54. Sosyal Medya Elçilerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Sosyal Medya Elçilerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	2 ve 3. Çeyrek	Mezopotamya	75.000

3. Tarihi Yerlerde Etkinliklerin Organize Edilmesi

Dünyadaki bütün turizm akımları etkinlik ve deneyime dayalı olarak gelişim göstermektedir. Bunun en önemli nedeni dünyadaki yaygın turist davranışlarının farklılıkları görmek ve anlamaktan, yaşamaya ve tecrübe etmeye doğru evrilmesidir. Kültür turizmine ilgi duyan kesim aynı zamanda sanat algısı ve ilgisi yüksek olan bir kitledir. Yüzyıllar boyunca Pers ve Roma mücadelesinin kilit noktası olan Dara'da bu mizansenin bir müzikal ile canlandırılması olağanüstü etki oluşturabilecek bir deneyim sunabilir. Kentin nekropol alanları açık hava konserlerine ev sahipliği yapabilir ve sarnıçları senfoni orkestraları ile müthiş bir etki oluşturabilir. Bunun gibi Yukarı Mezopotamya'nın hemen her yerinde kültür varlığı zenginliklerinin hikâyelerinin sanat aktiviteleri ile bütünleştirilmesi ile bölgenin imajına büyük katkı sağlanacaktır. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesinde bulunan ve gerçekleşen keşiflerle önemi günden güne artan Zerzevan Kalesi ve Mithras Tapınağı, yapılan ön incelemelerde ülkemizdeki önemli gökyüzü gözlem noktalarından biri olarak tespit edilmiştir. Bu kapsamda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının himayelerinde Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Türkiye Uzay Ajansı (TUA), TÜBİTAK Türkiye Ulusal Gözlemevi (TUG), GAP BKİ ile TRC Bölgesi Kalkınma Ajansları, Diyarbakır Valiliği, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Diyarbakır Milli Eğitim İl Müdürlüğü, ortaklığında Uluslararası Mezopotamya Zerzevan Gökyüzü Gözlem Etkinliği'nin ilki 2021 yılında gerçekleştirilmiştir. Etkinlikte katılımcılar, profesyonel ve amatör astronomlarla buluşması, şenlik süresince astronomi konulu seminerler verilmesi, gökyüzünü ve gökcisimlerini tanımaya yönelik teleskoplarla gözlemler ve atölye çalışmaları düzenlenmiştir. 2022 yılında da Gözlem etkinliği, GAP BKİ ve TRC bölgesi ajansları iş birliğiyle gerçekleştirilecek olup, çalışma koşulları protokolle belirlenecektir.

Tablo 55. Zerzevan Gökyüzü Gözlem Etkinliği İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Zerzevan Gökyüzü Gözlem Etkinliği	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	3. Çeyrek	Diyarbakır	750.000

4. Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması

Mezopotamya ile ilgili görsel, video, harita, rehber gibi dijital ve fiziksel diğer tanıtım materyallerinin hazırlanması

Mezopotamya markasının çeşitli sanal ve gerçek platformlarda tanıtılması için tanıtım materyallerine ihtiyaç duyulacaktır. Çağımızdaki gelişmelere uygun olarak, yaratıcı, inovatif, ulaşılabilirliği ve taşınması kolay, farklı tasarımlı tanıtım materyallerinin hazırlanması hedeflenmektedir. Bu materyaller yapılması planlanan tüm faaliyetlerde en önemli tanıtım araçlarından biri olacaktır. Hem sosyal medya üzerinden hem internet sitesi ve e-posta üzerinden hem de yüz yüze görüşmelerde bu materyallerden faydalanılacaktır. Hazırlanacak tanıtım materyalleri GAP İdaresi koordinasyonunda yürütülen GAP Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi kapsamında ortaya konan Strateji iletişim Planı'nda ortaya konan tanıtım çerçevesine uygun olarak bölgedeki ürünler ve turizm etkinliklerine göre tematik (gastronomi, yöresel ürünler, zanaatlar, tarih, kültür, doğa, inanç, dil, folklor vb.) olarak mükerrerlik içermeyecek şekilde iş birliği ve koordinasyon içerisinde hazırlanacaktır. Bu materyallerin öteden beri yapılagelmiş klasik broşür ve kataloglardan farklı olarak inovatif, çevreci olmasına özen gösterilecektir. Bununla birlikte, otel ve restoranların kullanımına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir. Örneğin, Otellerin ve restoranların kullanımına yönelik etiket, plaket vb. çalışmalar yapılarak 3 ve üzeri yıldız sahibi otellere, alanında başarılı restoranlara verilecektir.

Tablo 56. Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması	ASGPB Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	Yıl Boyu	TRC	300.000

5. Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Düzenlenmesi

Mezopotamya bölgesinin tanıtımı amacıyla bölgeye has festivallerin araştırılması ve geliştirilmesine yönelik oluşturulan rapor sonucunda Mezopotamya markası altında bölgenin farklı şehirlerinde ve farklı alanlarda geleneksel festivallerin düzenlenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca Bölge mutfağının tanınırlığını arttırmak, yöresel lezzetleri ulusal ve uluslararası kitleler ile buluşturmak amacıyla Uluslararası Gastronomi Festivali geliştirilecektir. Festival kapsamında alanında tanınır şeflerin katılımı ile bölge lezzetleri tanıtılacak, atölye ve yarışmalar düzenlenecektir. Bununla birlikte, 20 Mayıs-20 Haziran 2022 tarihleri arasında Mardin'i Modern Sanatın merkezi haline getirmeyi amaçlayan 5. Uluslararası Mardin Bienal'i gerçekleştirilecektir. Gerçekleştirildiği dönemde oldukça ses getiren ve yurtdışından da oldukça yüksek bir katılımı ile gerçekleşen bienal ile birlikte, Tarihsel ve mekânsal olarak zengin geçmişe sahip Mardin'in eşsiz mimarisiyle bütünleşen sanat etkinlikleri, dünyanın kültür ve sanat haritasında kalıcı bir yer edinmesinde önemli bir etken olacaktır. Bölgenin tanıtımına katkı sağlayacak olan bir diğer festival ise Mezopotamya Uluslararası Film Festivalidir. Mezopotamya Bölgesi tarihin ve medeniyetin başlangıcı ve dünyanın merkezi olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla burada yapılacak olan film festivali bölgenin tanıtılması oldukça katkı sağlayacaktır. Festival filmleri öncelikle bölgede yer alan bütün şehirlerde aynı anda gösterilecektir. Akabinde Bölge ilerinin birinde ödül töreni yapılacaktır. Ödül töreninin yapılacağı il her yıl değişecektir. Böylelikle festivalden bütün şehirler eşit bir şekilde faydalanmış olacaktır. Bu sene Eylül ayında yapılması planlanan festivalde İran sinemasının başarılı yönetmelerinin filmlerinin ilk gösterimleri yapılacaktır. Festival yerel yönetimlerin ve sinema yapımcılarının ve yönetmenlerinin inisiyatifleriyle ve kalkınma ajanslarının koordinatörlüğünde gerçekleştirilecektir.

Yukarıda yer alan faaliyetlerin yanı sıra, çok kültürlülüğün sembolü olan Mardin ve bölgemiz aynı zamanda hazır giyim sektöründe de önemli bir yatırım ve istihdam kapasitesi ve potansiyeline sahiptir. Tekstil sektöründe istihdamın artırılması ve markalaşmanın desteklenmesinin bir adımı olarak yöresel giyim kültürünü ulusal ve uluslararası tarz ve çizgiler ile buluşturan yenilikçi ürünlerin ve yerel markaların ortaya konmasına yönelik bir proje geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu proje ile yöresel giysi

ustalığın eserleri, endüstriyel çizgiler ile ölümsüzleşmesi hedeflenmektedir. Projenin başlangıcı olarak uluslararası hazır giyim sektörü öncüsü çatı kuruluşlar ile iş birliği içerisinde Mardin’de tarihi bir mekânda ‘Mezopotamya Desenleri’ temalı bir defile ve sergi düzenlenecek, bu serginin ardından genç istihdamı, tasarım ve inovasyonu içerecek şekilde bir tekstil tasarım merkezi oluşturulacaktır.

Yeni festivallerin geliştirilmesinin yanı sıra hem bölgede hem de ülkede kültür ve sanatın gelişimine ve tanınırlığına katkı sağlayan, medya görünürlüğü ile bölgenin turizm etkileşimini arttıran festival ve etkinlikler ilgili kurumlar ile iş birliği içerisinde düzenlenecektir ve desteklenecektir.

Tablo 57. Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Düzenlenmesi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe
Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Düzenlenmesi	ASGPB, Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	Yıl Boyu	TRC	1.000.000 TL

6. Turizm Yatırım Zirvesi (Tourism Investment Forum)

Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği tarafından 1990’lı yıllarda gerçekleştirilen forum, 2020 yılında Cumhurbaşkanlığı himayesinde tekrar hayata geçirilmiştir. Yerli ve yabancı yatırımcıların bir araya geldiği forumda turizm yatırımcıları, işletmecileri ve kanaat önderlerini, Türkiye turizm sektörünün önümüzdeki 20 yılını şekillendirmek, geleceğe dönük network kurmak, iş ve finansman imkânlarını değerlendirmek üzere bir araya getirmek olarak vurgulanıyor. Uluslararası yatırımcılar, finansal kuruluşlar, bankalar, fonlar, uluslararası otel markaları, turizme şekil veren uluslararası fikir liderleri, inovatif ve teknolojik oyun kurucuları ve gayrimenkul geliştirme şirketleri, denetim ve sigorta firmalarının da Türkiye’de yatırım fırsatlarını değerlendirmesi hedefleniyor. Bu kapsamda 2022 yılında 16 Mayıs 2022 yılında düzenlenecek olan foruma katılım sağlanarak bölgeye yatırımcı çekilmesi için çalışmalar yürütülecektir.

Tablo 58. Turizm Yatırım Zirvesi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Turizm Yatırım Zirvesi	ASGPB, Mardin Yatırım Destek Ofisi	GAP BKİ TRC Ajansları	2. Çeyrek	İstanbul	50.000

v. Ajans Destekleri

1. Mardin Gastronomi Müzesi ve Uygulama Merkezi Güdüllü Projesi (2017): Gıda ve turizm değer zincirlerinin kesişim noktasında bulunan gastronomi, dünya turizm trendleri göz önüne alındığında, yerel değerleri koruyarak geleceğe taşımak açısından da sürdürülebilirliğe ciddi katkı sunabilecek bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizin turizm destinasyonları arasında önemli bir potansiyeli bulunan Mardin’in yemek kültürünün kurumsallaştırılarak geleceğe aktarımı ve özgün yemek kültürünün turizmle bütünleştirilerek UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına dâhil olması, kentin sosyal ve ekonomik gelişmesine katkı sağlanması amacıyla geliştirilen proje Halep-Hatay-Adana-Gaziantep-Şanlıurfa-Mardin-Musul gastronomi aksını bütünleme hedefini gözetmektedir. Proje ile aynı zamanda Mardin yöresel yemeklerinin özgünlüklerinin korunarak geleceğe aktarılması ve ziyaretçilere tanıtım-satış yoluyla kentin ekonomisine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Proje, otantik bir müzenin yanı sıra uygulama mutfağı kurulumunu ve Mardin yemek kültürüne ilişkin bilgi altyapısının güçlendirilerek etkin tanıtımının yapılmasını içermektedir. Proje yürütücüsü Mardin Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB)’dur. Projenin tahmini toplam maliyeti 6.351.626,26 TL’dir ve %100 Ajans katkısı öngörülmektedir.

Tablo 59. Mardin Gastronomi Müzesi ve Uygulama Merkezi Güdümlü Projesi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mardin Gastronomi Müzesi ve Uygulama Merkezi Güdümlü Projesi	İzleme ve Değerlendirme Birimi	-	4. eyrek	Mardin	2.540.628,58

2. Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması Cumhuriyet Meydanı Projesi (2019) Mardin Sürdürülebilir Turizm projesinin teknik destek bileşeni kapsamında hazırlan strateji çalışmalarında tarihi Mardin'in özgün yapısına dönüştürülerek bir gezinti alanına dönüştürülmesi için en önemli ulaşım aksı olan I. Caddenin trafikten arındırılarak kontrollü-sınırly araç akışının sağlanmasına altyapı oluşturulmasının ve bu yaklaşımla bütünlüklü olarak sokakların ve altta kalan arşıların birbirine eklenilerek kentin yöresel zenginliklerinin ziyaretçilere sunulmasına yönelik projelerin hayata geçirilmesi önerilmiştir. Yapılan saha çalışmalarında ve ziyaretçilere yönelik yapılan anketlerde trafik-park sorunu ve yayaların kentte dolaşamaması kentin en önemli sorunu olarak tespit edilmiştir. Ajansın desteğiyle Mardin Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen fizibilite çalışması analitik açıdan çalışmayı daha da detaylandırarak bu tespitlere yeniden ulaşmıştır.

Kentsel sit alanının doğal bir gezinti alanına dönüştürülmesi ve kentin turizm ekonomisinden daha çok faydalanmasının yanı sıra yerleşik halkın sosyal yaşamının zenginleştirilerek geliştirilmesi, Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması projesinin genel hedefini oluşturmaktadır. Proje, Otopark Altyapısının Kurulması, Kent için Düzenleme ve Otomasyon Sistemi Kurulması, Toplu Taşıma Araçları ile Kısmi Yayalaştırma ve Kentsel Meydan Düzenlemesi alt projelerinden oluşmakla birlikte güdümlü proje desteği kapsamında Cumhuriyet Meydanı Projesinin uygulanması hedeflenmiştir. Bu proje kapsamında asıl faaliyet meydan düzenlemesi olup tanıtım ve görünürlük faaliyetleri ile desteklenmektedir. Proje yürütücüsü Mardin Büyükşehir Belediyesi olup proje 2021 yılı itibariyle %90 oranında tamamlanmış olup 2022 yılının ilk yarısında sonlandırılması beklenmektedir.

Tablo 60. Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması Cumhuriyet Meydanı Projesi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması Cumhuriyet Meydanı Projesi	İzleme ve Değerlendirme Birimi	-	2. eyrek	Mardin	803.250,00

3. Teknik Destek Programı: Turizm SOP çerçevesinde bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, geçici uzman personel görevlendirme, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler kurma gibi konularda TD Programı kapsamında destek sağlanacaktır. Turizm sektörüne yönelik yönetim danışmanlığı (tanıtım ve pazarlama, kurumsallaşma, dijital pazarlama, müşteri ilişkileri konularında eğitimler gibi) kapsamında verilebilecek eğitimler de bu Program dâhilinde desteklenebilecektir.

Tablo 61. Teknik Destek Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Teknik Destek Programı	Program Yönetimi Birimi	-	2, 3 ve 4. eyrek	TRC3	300.000

4. Fizibilite Desteği Programı: Ajans, bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına ve bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak, Turizm SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmaları için bu SOP

kapsamında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlara doğrudan mali destek kapsamında yer alan fizibilite desteği sağlayacaktır.

Tablo 62. Fizibilite Desteği Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Fizibilite Desteği Programı	Program Yönetimi Birimi	-	2, 3 ve 4. Çeyrek	TRC3	750.000

5. Ekonomik Altyapının Geliştirilmesi Mali Destek Programı: 2018 yılında çağrıya çıkılan programın amacı Turistik, sınai ve ticari yatırım ve girişimlerin gelişmesine olanak sağlayacak altyapının desteklenmesi aracılığıyla Bölgenin rekabet gücünün artırılmasıdır. Program kapsamında devam eden projelere ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 63. Ekonomik Altyapının Geliştirilmesi Mali Destek Programı İçeriği

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (₺)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Mardin İli Kültür Envanteri Projesi	Mardin	Mardin İl Kültür Turizm Müdürlüğü	337.044,82	2019-2022	2
Zümrüt Kaplıcaları Projesi	Şırnak	Beytüşşebap İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği	1.619.908,17	2019-2022	2

vi. Önemli Kamu Yatırımları

TRC3 bölgesinde “Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)” ile ilişkili olan ve devam eden kamu yatırımları tablodaki gibidir:

Tablo 64. Turizm SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin TL)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Tarihi Köprüleri Belgeleme ve Koruma Çalışmaları (GAP) Restorasyon	Batman, Siirt, Diyarbakır	Karayolları Genel Müdürlüğü	38.424	2011-2020	2
Soyut ve Somut Kültürel Mirasın Korunması	GAP illeri	GAP BKİ	1.000	2018-2020	2
Turizm Sektörü Tanıtım ve Markalaşma Uygulamaları	GAP illeri	GAP BKİ	500	2020-2020	1
Midyat Çevre Yolu (GAP) Bölünmüş Yol (9 km)	Mardin	Karayolları Genel Müdürlüğü	44.402	2011-2021	2
Kültür Tesisleri	81 il	Kültür ve Turizm Bakanlığı	32.082	2009-2022	2
Turizm Alanı ve Merkezi Yolları	7 il (Mardin dahil)	Karayolları Genel Müdürlüğü	389.686	2005-2023	2
Batman-Hasankeyf-Gercüş-Midyat (GAP) Bölünmüş Yol (77 km)	Mardin, Batman	Karayolları Genel Müdürlüğü	614.225	2011-2023	2
Tarihi Kent Merkezleri ve Dokularının İhyası (Restorasyon)	81 il	Kültür ve Turizm Bakanlığı	90.800	2018-2023	2

vii. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

viii. Diğer Proje ve Faaliyetler

1. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından programlanan, uygulanan ve kaynağı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesi içinde yer alan merkezi nitelikli bir bölgesel gelişme programı olan CMDP'nin amacı, ülke sathında daha dengeli bir yerleşme düzeninin sağlanması ve göçün kademeli olarak yönlendirilebilmesi için nispeten geri kalmış ve göç veren bölgelerde, bölgesel çekim merkezi niteliğini haiz şehirlerin katma değeri yüksek üretim, ihracat, istihdam, verimlilik, teknoloji ve yenilikçilik kapasitelerinin artırılmasıdır.

Büyüme kutupları teorisinin ülkemiz şartlarındaki uygulaması olan CMDP, 2008 yılında başlayan pilot uygulamanın ardından 2010 yılından itibaren her yıl düzenli olarak uygulanmaktadır. Cazibe merkezleri politikası ilk defa 9. Kalkınma Planı'nda yer almış ve az gelişmiş bölgeler öncelikli olmak üzere, büyüme ve çevrelerine hizmet verme potansiyeli yüksek merkezlerin belirlenerek bunların fiziki ve sosyal altyapısının güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu tarihten sonra kalkınma planı, yıllık program gibi tüm üst düzey politika belgelerinde yer alan CMDP, 11. Kalkınma Planı'nda 670.2 numaralı paragrafta "Görece geri kalmış bölgelerde çevresine hizmet verme bakımından merkez olma işlevi taşıyan illerde Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı uygulanmasına devam edilecektir." şeklinde yer almaktadır. TRC3 bölgesinde Mardin ili CMDP programı kapsamındadır.

Tablo 65. Turizm SOP ile İlgili Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı Projeleri

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (₺)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Mardin Tarihi Çarşıların Canlandırılması Projesi	Mardin	Mardin Büyükşehir Belediyesi	800.000,00	2019-2022	2
Dara Antik Kenti Ören yeri Çevre Düzenlemesi Projesi	Mardin	Mardin Müze Müdürlüğü	615.668,98	2019-2022	2
Mardin Kalesi Kaya Islahı Projesi Fizibilite Çalışması	Mardin	Mardin Büyükşehir Belediyesi	562.500,00	2021-2022	2

2. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı

Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı'nın (SOGEP) hedefi, uygulandığı illerde, yerel dinamikleri harekete geçirerek yoksulluk, göç ve kentleşmeden kaynaklanan sosyal sorunları gidermek, değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara karşılık vermek, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılmalarını sağlamak, istihdam edilebilirliği artırmak, sosyal içermeyi, sosyal girişimciliği ve yenilikçiliği desteklemek ve sosyal sorumluluk uygulamalarını yaygınlaştırmaktır.

Tablo 66. Turizm SOP ile İlgili Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı Projeleri

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (₺)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Siirt Ağaç ve Tarım Müzesi ile Rekreasyon Sosyal Tesisleri	Siirt	Siirt Tarım ve Orman İl Müdürlüğü	1.533.374,18	15.10.2021 1.05.2022	2

e. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP), orta vadeli bir program olup 3 yıl içerisinde faaliyetlerinin tamamlanması planlanmaktadır. Bu süreçte ilk yıl ihtiyaçların ortaya konulması amacıyla ağırlıklı olarak tanıtım ve yatırım destek

çalışmaları yürütülecektir. İş birliği ve koordinasyon ile kapasite geliştirme bileşenleri ile birlikte 2022 yılı içerisinde daha çözüm odaklı müdahale yöntemleri geliştirilerek ilgili kurum/kuruluşlarla iş birlikleri tesis edilecektir. Üçüncü yılda programın özel amaçları ile uyumlu olarak Bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanacak faaliyetlere devam edilecektir. Programın etki değerlendirmesinin ise Program kapsamında yürütülen faaliyetlerin tamamlanmasının akabinde yapılması planlanmaktadır. Programın 2022 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir:

Tablo 67. Turizm SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2022			
			1	2	3	4
1.Araştırma, Analiz ve Programlama	1.1	Mezopotamya Markası Pazar Potansiyeli Araştırması	X	X		
	1.2	Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Geliştirilmesi	X	X		
	1.3	Dara Antik Kenti'nin Unesco Dünya Mirası Geçici Listesine Alınması ve Alan Yönetim Planı'nın Hazırlanmasına Yönelik Çalışmalar	X	X	X	X
2.İş birliği ve Koordinasyon	2.1	Mezopotamya Temalı Ulusal ve Uluslararası Lobicilik Faaliyetleri	X	X	X	X
	2.2	Film Sektörü ile İş birliği	X	X	X	X
	2.3	Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları	X	X	X	X
	2.4	Mezopotamya Ekspresi Turizm Destinasyon Geliştirme Çalışmaları	X	X	X	X
	2.5	Üniversiteler ile İş Birliği	X	X	X	X
	2.6	Proje Geliştirme Faaliyetleri	X	X	X	X
3.Kapasite Geliştirme	3.1	Turizm Platformu Yönetim Danışmanlığı	X	X	X	X
	3.2	UNESCO Adaylık Süreçlerine İlişkin Kurumsal Altyapının Güçlendirilmesi	X	X		
	3.3	Turizmde İnsan Kaynağı Geliştirme Programı	X	X	X	X
4.Tanıtım ve Yatırım Destek	4.1	Ulusal ve Uluslararası Turizm Fuarı Katılımı	X	X	X	X
	4.2	Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları	X	X	X	X
	4.3	Sosyal Medya Elçilerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları		X	X	
	4.4	Tarihi Yerlerde Etkinliklerin Organize Edilmesi			X	X
	4.5	Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması	X	X	X	X
	4.6	Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Düzenlenmesi	X	X	X	X
	4.7	Turizm Yatırımları Forumu		X		
5.Ajans Destekleri	5.1	Mardin Gastronomi Müzesi ve Uygulama Merkezi GP	X	X	X	X
	5.2	Teknik Destek Programı		X	X	X
	5.3	Fizibilite Desteği Programı		X	X	X
6.Diğer Proje ve Faaliyetler	7.1	Mardin Tarihi Çarşıların Canlandırılması Projesi (2017 CMDP)	X			
	7.2	Dara Antik Kenti Ören Yeri Çevre Düzenlemesi Projesi (2018 CMDP)	X			

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2022			
			1	2	3	4
	7.3	Mardin Kaya Islahı Projesi	X	X	X	X

f. İzleme ve Değerlendirme

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP), izleme ve değerlendirmesinin yapılması amacıyla ASGPB koordinasyonunda tüm/ilgili birimlerin katılımıyla üç aylık Ajans içi dönemlerde SOP izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirecektir.

SOP kapsamında ilgili başlıklar altında belirlenen faaliyetlerin takibi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve oluşturulan raporlar konsolide edilmek ve değerlendirilmek üzere ASGPB'ye iletilecektir. Ajans tarafından yürütülecek alt programların ve güdümlü projelerin program ve başvuru süreçlerinin yürütülmesinden Program Yönetimi Birimi (PYB), sözleşmeye bağlanan projelerin izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur.

SOP İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporunun hazırlanmasından Araştırma, Strateji Geliştirme ve Programlama Birimi sorumludur. İzleme faaliyetleri, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanmasını içermektedir. Toplanan veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinlik, etkililik, verimlilik, uygulanabilirlik ve sürdürülebilirlik çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

2.3. İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (RİGESOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Programın genel amacı; TRC3 bölgesi imalat sanayisinde girişimcilik, istihdam, verimlilik, markalaşma ve yenilikçiliği desteklemek ve yatırım ortamını iyileştirmek suretiyle bölgesel rekabet gücünün geliştirilmesidir.

Özel Amaçlar

1. İmalat sanayi sektöründe Ar-ge yenilikçilik, modernizasyon, ürün geliştirme ve tasarım faaliyetlerinin artırılmasını sağlamak
2. İmalat sanayisinde üretim ve enerji verimliliği faaliyetlerinin artırılmasını sağlamak
3. İmalat sanayi sektörlerinde öncelikli olarak kadın ve gençler olmak üzere istihdamın, girişimciliğin, mesleki eğitim kalitesinin ve iş gücü niteliklerinin artırılmasını ve firmaların kurumsallaşmasını sağlamak
4. Bölge imalat sanayisinin yatırım ortamını güçlendirecek şekilde sanayi altyapısının geliştirilmesini sağlamak
5. İmalat sanayide faaliyet gösteren işletmelerin dış ticaret, e-ticaret ve dijital pazarlama kapasitelerini artırmalarını ve alternatif pazarlara erişimlerini sağlamak

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölge özelinde öne çıkan sanayi işletmelerine baktığımız zaman ise genelde fason, standart üretim yapan kurumsallıktan uzak, tasarım ve yenilikçilik. Faaliyetlerinde henüz yolun başında olan firmaların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu noktada işletmelerde rekabet edebilirliği artırmak için Ar-Ge, yenilikçilik, tasarım ve modernizasyon faaliyetlerinin uygulanması gerektiği görülmektedir.

Rekabet edebilirliği artırmanın en önemli parametrelerinden bir diğeri de işletmelerde üretim, enerji verimliliği faaliyetleridir. Bu faaliyetler özellikle işgücü, zaman ve maliyet noktalarında firmalara ciddi avantajlar sağladığından işletme karlılığına ciddi katkılar sunmaktadır. Dolayısıyla firmalar bu faaliyetleri de öncelemelidirler.

İmalat sanayi istihdamı bölgede ciddi seviyede düşüktür. Dolayısıyla imalat sanayinin sosyal kalkınma ayağı olan istihdamın özellikle de sanayi ihtiyacının yüksek olduğu nitelikli ara eleman istihdamının kaliteli ürün üretimi noktasında çok önemli olduğu kaçınılmazdır.

Bölge sanayi altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, yatırımcıların bölgeyi tercih etmeleri için en temel kriter olarak karşımıza çıktığından altyapısı yetersiz bölgelerde çalışmaların tamamlanması gerekmektedir. Böylece daha kurumsal rekabetçi firmalar bölgeyi tercih edecektir.

İmalat sanayi işletmelerinin küresel dünyada hayatta kalabilmesi değişen rekabet koşullarına ayak uydurabilmesi için gelişen pazarlama sistemlerinden yüksek seviyede faydalanabilmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla e-ticaret, dış ticaret, alternatif pazar çalışmaları faaliyetlerine yoğunlaşmaları gerekmektedir.

On Birinci Kalkınma Planı'nda yer alan '**2.2 Rekabetçi Üretim ve Verimlilik**' başlıklı 280. maddesinde istikrarlı ve güçlü büyüme, sürdürülebilir cari işlemler dengesi, artan istihdam ve birey, firma, sektör ve devlet olmak üzere tüm düzeylerde rekabetçiliğin geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması hedeflenmiştir.

Sonuç odaklı Programın öncelikleri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 2019-2023 Stratejik Planı'nda yer alan aşağıdaki stratejik amaçlarla uyumludur.

- Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesinin geliştirilmesi (Amaç 1)

- Katma değerli sanayi üretiminin artırılması (Amaç 2)
- Yenilikçi girişimlerin artırılması (Amaç 3)
- Nitelikli insan kaynağının geliştirilmesi (Amaç 4)

Bu amaçlar doğrultusunda mevcut teknolojilerin geliştirilmesi, Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetleri için gerekli altyapının ve teknik desteğin sağlanması, ekonomik gelişmişliğin bölgeler arası dengelenmesi, bölge dışı iş birliklerinin güçlendirilmesi, girişimcilere verilen desteklerin kapsamının genişletilmesi ve nitelikli insan kaynağına yönelik istihdam olanaklarının ve sanayi altyapısının geliştirilmesi hedefleri belirlenmiştir.

2021-2023 GAP Eylem Planı ‘Turizm ve Sanayide Ekonomik Büyüme’ başlığında yer alan strateji ve hedefler arasında ‘Sanayi-Girişimcilik ve AR-GE destekleneceği’ belirtilmektedir. Bu çerçevede sürdürülebilir ve sağlıklı işleyen bir sanayileşme süreci için sanayi ekosistemini oluşturan kurum ve kuruluşların kapasitelerinin artırılması ve bölgede örnek teşkil edecek model yapıların oluşturulması amaçlanmaktadır.

RİGE SOP 2014-2023 TRC3 Bölge Planı’nda aşağıdaki strateji başlıkları altında yer alan öncelikler ve tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir:

- 1.7 Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması
- 2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması
- 2.3 Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge’ye Çekilmesi
- 2.8 Yatırımcı ve girişimcilere yönelik finansman, kurumsal ve teknik destek hizmetlerinin geliştirmesi ve yaygınlaştırılması
- 2.9 İşletmelerin tanıtım, markalaşma ve pazarlama kapasitelerinin geliştirilmesi

İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması’na (SEGE 2017) göre TRC3 bölgesi 26 bölge arasından 25. Sırada yer almaktadır. Görüldüğü üzere endeks sırasının bölgede imalat sanayi başta olmak üzere birçok sektörde üretimin artışının gerçekleşeceği kaçınılmazdır.

SEGE 2017 çalışmasına göre Batman’da faaliyet gösteren sanayi kuruluşları bölgenin ekonomik gelişmişlik endekslerinin yüksek olmasını sağlayan temel etmenler olmasına rağmen ilde 81 il içerisinde işgücüne katılma oranı en düşük il olmuştur. Batman nüfusunun yaklaşık %20’sinin sosyal güvenlik kapsamı dışında olması ve diğer sosyal endeksler (eğitim ve yaşam kalitesi vb.) bölgenin SEGE sıralamasının düşük olmasına neden olmuştur. Emek yoğun imalat sanayi başta olmak üzere öncelikle büyük ölçekli yatırımların bölgeye çekilerek ilde yeni yatırım alanları yaratılması ve kayıt dışı istihdamın azaltılması önem arz etmektedir.

Batman’da 2010 yılından bu yana hazır giyim ve konfeksiyon üretimi konusunda bir yığınlaşma ve yatırım talebi oluşmuştur. Batman’da 2020 yılı temmuz ayı itibarıyla 364 yatırım teşvik belgeli yatırım yapılmış olup bu yatırımlar için toplamda 30.554 kişi istihdam edilmiştir. Söz konusu yeni teşvik belgeli yatırımların yaklaşık %48,3’ü (176 firma) tekstil ve hazır giyim sektöründe olup bu sektörde toplam 24.384 kişi istihdam edilmiştir.⁴ Bu istihdam sayısı Batman’da teşvik belgeli yatırımlarda toplam istihdamın %79,8’ini oluşturmaktadır. Bu verilerden de tekstil ve hazır giyim sektöründe yatırım başına istihdam sayısının diğer sektörlerle kıyasla çok daha fazla olduğu görülebilmektedir. Bu durum ilgili SOP hazırlanırken göz önüne alınmıştır.

Ülkemizdeki toplam teşvik belgeli yatırımların yaklaşık %2,2’si Türkiye’nin önde gelen ihracat ili Mardin’de bulunmaktadır. Bu durum Mardin’de yatırım teşvik belgeli yatırımların diğer illere kıyasla daha iyi durumda olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte sosyal göstergelerin ilde yeterince yüksek olmaması ilin gelişmişlik kademesinin düşük olmasına neden olmuştur.

⁴ Yatırım Teşvik İstatistikleri <https://sanayi.gov.tr/istatistikler/yatirim-istatistikleri/mi1304021615>

Siirt; istihdam, eğitim ve rekabetçilik boyutlarındaki değişkenlerde Türkiye ortalamasının önemli oranda altında değerlere sahiptir. İstihdam edilen her yüz kişiden ancak 7'si imalat sanayisinde istihdam edilmektedir. Ayrıca Siirt ülkemizde en az ihracat yapan iller arasında yer almaktadır.

Şırnak ili, altıncı gelişmişlik kademesinde yer alan diğer iller gibi ekonomik ve sosyal değişkenlerin büyük çoğunluğunda düşük değerlere sahiptir. Önemli bir ticaret şehri olmasına rağmen Şırnak'ta bu performansın diğer sosyo-ekonomik gelişmişlik boyutlarına yansımadağı görülmektedir. Bu durumun temel nedeninin ilin ihracatının perakende ticarete dayanması ve üretim merkezlerinin il dışında olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu nedenle ilde üretim hacminin artırılması ve üretime dayalı dış ticaretin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına baktığımızda bölge illeri sıralamasının aşağıdaki gibi olduğu görülmektedir.

Tablo 68. TRC3 Bölgesi SEGE Alt Endeks Sıralaması

İl	SEGE	Demografi	İstihdam	RYK*	MAL**
Mardin	74	55	80	58	71
Batman	72	57	77	70	73
Şırnak	81	72	81	79	76
Siirt	75	75	79	71	70

Kaynak: SEGE, 2017

*RYK: Rekabetçi ve Yenilikçi Kapasite Değişken Sıralaması

**MAL: Mali Değişken Sıralaması

Özellikle rekabetçilik ve yenilikçilik kapasite değişkenleri üretim ve hizmet akışının illerdeki durumunu gözlemleyen değişkendir. İstihdam ise çalışanların geçim kaynaklarına ne kadar eriştiğini, SGK'dan faydalanma oranlarını ve işsizlik değerlerini kapsayan önemli bir kalkınmışlık endeksidir. Bu nedenle bu iki temel gösterge RİGE SOP'un tasarım gerekçelendirmesinde önemli rol oynamaktadır. Tablo yorumlanırken istihdam değerlerine bakıldığında bölge illerinin diğer illere kıyasla son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Rekabetçilik değişkenlerine bakıldığında ise Şırnak ilinin son sıralarda yer alması ilde ticaret faaliyetlerinin fazla olmasına rağmen imalat sanayisinin yeterince gelişmediğini göstermektedir. Mali değişkenler ise ildeki finansman akışını göstermektedir. Bölge ticaret yoğunluğunun fazla olmasına rağmen finansman akış değerlerinin düşük olması Bölge'de yapılan ticaretten illerin yeterince faydalanamadığının bir göstergesidir.

TÜİK 2019 yılı verilerine göre TRC3 Bölgesi gayrisafi yurtiçi hasılası kişi başına 26.735 TL'dir. Bu değer Türkiye değeri olan 52.316 TL'nin oldukça altındadır. İmalat sanayide yaratılacak istihdam sayesinde bölge halkının geçim kaynaklarına erişim olanaklarının ve bölge özelinde kişi başına yurtiçi hasılanın artırılması hedeflenmektedir.

Ar-ge ve yenilik performansı ile ilgili olarak 2019 yılında yayımlanan 'Türkiye'de Bölgeler ve İller Düzeyinde Ar-Ge e Yenilik Performansının Gri İlişkisel Analiz Yöntemi ile Ölçülmesi' çalışmasına göre TRC3 bölgesi 26 Kalkınma Ajansı arasında 23. sırada yer almaktadır. İl olarak ise 81 il arasında Mardin 65, Batman 42, Şırnak 71 ve Siirt 63. sırada yer almaktadır. Bu veriler ışığında TRC3 bölgesinin diğer bölgelere kıyasla daha iyi Ar-Ge ve yenilik performansı sergilemesi gerektiği değerlendirilebilir.

TÜİK tarafından 2019 yılında yayımlanan Gayrisafi Yurtiçi Ar-Ge Harcaması değerlerine bakıldığında hem Ar-Ge yatırımları (67.850.000 TL) hem de istihdam edilen Ar-Ge insan gücü (1397) değerlerinde TRC3 bölgesi, 26 Düzey 2 Bölgesi arasında son sırada yer almaktadır.

Bölge özelinde elde edilen veriler ve paydaşlarla gerçekleştirilen saha görüşmeleri sonucunda elde edilen bulgular bölgede faaliyet gösteren çoğu KOBİ'nin özellikle gıda sektöründe **Ar-Ge yenilik ve tasarım** temalarına yeterince önem vermediğini, katma değerli ürün üretiminden ziyade hazır giyim sektöründe özellikle fason üretimin yaygın olduğunu, imalat sanayinin üretim ve istihdamdaki yetersizliğini ve yüksek genç ve kadın işsizliğini işaret etmektedir. Bölge özelinde ön plana çıkan sektörler arasında olan gıda sektörüne yönelik UNDP tarafından bir sektör raporu hazırlanmıştır. Yayımlanan "TRC3 Bölgesi Gıda İmalat Sektörü Analiz Raporu" nun politika önerileri ve ekonomi

kapsamında stratejiler başlığında geliştirilen öneriler özellikle bölge özelinde gıda imalat sanayisi için **verimlilik, Arge- yenilik, altyapı, tasarım** uygulamalarının artırılması gerektiğine vurgu yapmıştır.

2015 yılında hazırlanan DİKA İmalat Sanayi Envanter Raporu'nda firmaların sahip olduğu kalite belgelerine bakıldığında Siirt ve Şırnak illerinde en az bir kalite belgeli firma sayılarının %8 ve %9 olduğu tespit edilmiştir. Bu illerde firmalara yönelik toplam kalite anlayışının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Sanayinin bölgede yeterince gelişmemesi istihdam yaratacak alanların yetersiz kalmasına neden olmuştur. Nitekim TÜİK 2020 verilerine göre TRC3 bölgesinin işsizlik oranı 2020 yılında %33,7 ile Türkiye ortalaması olan %13,4'ün oldukça üzerindedir ve bu oran tüm bölgeler arasındaki en yüksek orandır. Kadınlar için bu oran Türkiye'de %15,3, TRC3 bölgesinde %36,5 'tir. 15-24 yaş arası gençlerde ise bu oran Türkiye için 25,3 iken TRC3 bölgesi için 53,4'tür. Genç işsizliğinin bölgede bu kadar yüksek oranda olması özellikle imalat sanayide genç istihdamının artırılmasına ve kayıt dışılığın azaltılmasına yönelik tedbirlerin öncelikli olarak yaygınlaştırılması gerektiğini göstermektedir.

Girişimci Bilgi Sisteminden alınan 2019 yılı bazlı girişimci sayıları bilgilerine bakıldığında 81 il arasından Siirt 74. Şırnak 63. Mardin 38. ve Batman 44. sırada yer almaktadır. Siirt ve Şırnak başta olmak üzere girişimciliğin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Nitelikli istihdamla birlikte özellikle Siirt ve Şırnak'ta girişimci taleplerinin yetersiz kaldığı görülmektedir.

Dicle Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan İmalat Sanayi Envanteri Raporu incelendiğinde Bölge özelinde yapılan ihracatın yaklaşık %52'lik kısmının Irak'a yapıldığı belirtilmektedir. Irak'ı %19 ile Afrika, %10 ile Avrupa izlemektedir. Globalleşen dünyada belirli bölgelere bağlı kalarak yapılan ticaret yüksek risk teşkil etmektedir. Bu nedenle firmaların dış ticarete alternatif pazarlar bulması gerekliliği kaçınılmazdır. Siirt ve Şırnak illerinde yapılan üretimin çoğunluğunun iç pazara satılması sınıra yakın iller olmalarına rağmen bu firmaların ihracat kapasitelerinin yeterince gelişmediğini ve bu noktada firmaların dış ticaret kapasitelerini artırmaları gerektiğini göstermiştir.

Bölgede yer alan OSB, TSO, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleriyle yapılan mülakatlar sonucunda mesleki ve teknik ara eleman bulma probleminin yaşandığı paydaşlar tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Ayrıca envanter raporunda da bölge genelinde teknik ve idari personel sayısının toplam çalışan sayısı ve imalat sayısına oranla çok düşük kaldığı raporlanmıştır. Bu durum bölgede meslek lisesi mezunlarının azınlıkta olduğunu ve firmaların nitelikli iş gücü bulmada sıkıntı yaşadıklarını göstermektedir. Bölgede uzmanlık gerektirmeyen imalatların var olması ve işçilik ücretlerinin düşük olmasından dolayı işçi sirkülasyonu yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Firmaların kurumsallaşarak sürekli istihdama katkı sağlamaları için ürün geliştirme modernizasyon ve verimlilik faaliyetlerine önem vermesi gerektiği TRC3 Bölgesi Gıda İmalat Sektörü Analiz Raporu'nda da ayrıca vurgulanmıştır. Yine saha çalışması bulgularından elde edilen bilgilere göre büyük çoğunluğunun gerçekleşen kapasite hesabını bilmedikleri gözlemlenmiştir. Çoğu firma sipariş usulü çalışmaktadır. Bu nedenle bölgedeki sanayicilere verimlilik analizlerini ve yöntemlerini anlatacak, iyi uygulama örneklerini sanayicilere gösterecek danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duymaktadırlar.

2015 yılında hazırlanan İmalat Sanayi Envanter Raporu kapsamında TRC3 bölgesi firmalarından 374 firmaya yönelik yapılan anketlerde firmaların 336'sının (%90 a yakın) insan kaynakları departmanına sahip olmaması kurumsallaşma noktasında yolun başında olduklarının çarpıcı bir göstergesidir. Bu nedenle firmaların kurumsallaşmasını sağlamaya yönelik çalışmalar oldukça önem arz etmektedir.

Organize sanayi bölgeleri yetkilileri ile yapılan saha görüşmelerinde Batman'da yatırım taleplerinin fazla olmasından dolayı yer bulma problemi yaşandığı dolayısıyla âtıl yatırım yerlerin değerlendirilmesi gerekliliği veya mevcutta bulunan sanayi bölgelerine 2. Etap yatırımların yapılması veya yeni OSB alanlarının kurulması gerekliliği dile getirilmiştir. Mardin OSB' ile yapılan görüşmelerde altyapının yeterli olduğu ancak yeni kurulan OSB'lerde (Mardin 2. OSB, Midyat OSB) halen üstyapı ve altyapı eksikliklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Siirt ve Şırnak için ise Van ve Habur'u birbirine bağlayacak ulaşım projesinin bu illerin sanayi gelişimini olumlu etkileyeceği değerlendirilmiş olup bu illerin ana ulaşım ağlarında olmamasını gelişimlerini olumsuz etkilediği değerlendirilmiştir. Yatırım programında

yer alan altyapı ve üstyapı projelerinin tamamlayıcısı olarak sanayi alanlarının gerekli ihtiyaçlarının da destek programları vasıtasıyla karşılanması gerektiği paydaşlar tarafından dile getirilmiştir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (RİGESOP) kapsamında ulaşılmaya hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir. Tabloda mevcut durum verileri ile ilgili detaylı bilgi açıklama kısmında verilmiştir.

Tablo 69. RİGE SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	Veri Yılı	2022 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
İş kayıtlarına göre imalat sanayi işletme sayıları	1,2,3,4,5	adet	4302	2019	5500	SGK İstatistikleri
İmalat sanayi istihdam sayısı	1,2,3,4,5	kişi	86.000	2020	120.000	TÜİK İstatistikleri
İmalat sanayi kadın istihdamı sayısı	3	kişi	17.000	2020	22.000	TÜİK İstatistikleri
İmalat sanayi genç istihdamı sayısı (15-24)	3	kişi	24.000	2020	40.000	TÜİK İstatistikleri
Ar-Ge Yenilikçilik faaliyetleri yatırım tutarları	1	1000 TL	67.850	2019	85.000	TÜİK İstatistikleri
AR-GE Yenilikçilik istihdamı	1	kişi	1.397	2019	2.200	TÜİK İstatistikleri
Tasarım Merkezi Sayısı	1	adet	0	2019	1	STB istatistikleri
Ar-Ge Merkezi Sayısı	1	adet	0	2021	1	STB istatistikleri
Teknoloji Geliştirme Bölgesi *	1	adet	1	2021	2	STB istatistikleri
İmalat Sanayide teşvik belgeli modernizasyon yatırımı yapan firma sayısı **	1	adet	17	2021	23	Yatırım Teşvik Belgesi Verileri
Altyapısı geliştirilen sanayi bölgesi sayısı	4	adet	0	-	2	Ajans Destek Bilgileri
İmalat sanayi ihracat değeri	5	1000 \$	1.213.023	2020	2.000.000	TÜİK
İmalat sanayi net satış değerleri ***	1,2,3,4,5	Milyon TL	9.025	2019	12.000	Girişimci Bilgi Sistemi
Patent başvuru sayısı	1	adet	5	2021	8	Girişimci Bilgi Sistemi
Marka başvuru sayısı	1	adet	593	2021	650	Girişimci Bilgi Sistemi

(*) Altyapı çalışmaları devam edenler dahildir.

(**) 2009-2021 haziran arası veridir.

(***) Siirt iline yönelik veri bulunmamaktadır.

Tablo 70. RİGE SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	2022 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	adet	0	3	Faaliyet Raporu
İş birliği ve Koordinasyon	Düzenlenen çalışma grubu toplantı sayısı	adet	0	2	Faaliyet Raporu

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	2022 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
	Çalışma grubundaki kurum sayısı	adet	0	10	Faaliyet Raporu
	İş birliği geliştirilen ulusal kurum sayısı	adet	0	2	Protokoller, Sözleşmeler, Resmi Yazılar
	Dış fonlar kapsamında yapılan proje başvuru sayısı	adet	0	1	Proje başvuru formu
	Dış fonlar kapsamında uygulanan proje sayısı	adet	1	2	Program kapanış raporları
	URGE kapsamında geliştirilen proje sayısı	adet	0	2	Proje başvuru formu
	URGE kapsamında uygulanan proje sayısı	adet	1	3	Program kapanış raporları
	Geliştirilen proje sayısı	adet	0	4	Ön fizibilite raporları, proje bilgi formları
Kapasite Geliştirme	Yatırım danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	adet	0	4	Hizmet sözleşmeleri
	Yönetim danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	adet	0	4	Hizmet sözleşmeleri
	Patent, yeni ürün ve markalaşma tescili çalışmalarına destek sağlanan girişimci sayısı	kişi	0	8	İş birliği protokolleri
	Alternatif finansman kaynağı eğitimi alan firma sayısı	adet	0	40	Toplantı Tutanakları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Düzenlenen teşvik ve destek tanıtım toplantı sayısı	adet	0	4	Toplantı Tutanakları
	Teşvik ve destek tanıtım toplantısına katılım sağlayan işletme sayısı	adet	0	40	Toplantı Tutanakları
	Bölgesel kalkınma fonundan faydalanan işletme sayısı	adet	0	2	Fon başvuru belgeleri
Ajans Destekleri	Geliştirilen güdümlü proje sayısı	adet	0	2	Proje bilgi formları
	Uygulanan güdümlü proje sayısı	adet	2	3	Sözleşme
	Fizibilite Desteği kapsamında hazırlanan fizibilite sayısı	adet	0	2	Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	adet	0	15	Sözleşme
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	kişi	0	100	Proje İzleme Dokümanları
	Uygulanan Fizibilite Desteği Programı sayısı	adet	0	1	Program İlan Broşürleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	2022 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
	Fizibilite Desteği kapsamında desteklenen proje sayısı	adet	0	5	Program İlerleme Raporu
	Bölgede kurulan iş geliştirme merkezi sayısı	adet	0	1	Proje kapanış raporu
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	Dijital beceriler eğitimi katılımcı sayısı	kişi	151	400	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Temel iş bulma becerileri eğitimi katılımcı sayısı	kişi	137	300	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Uygulamalı girişimcilik eğitimi katılımcı sayısı	kişi	252	500	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Tesisat, bakım ve onarım hizmetleri eğitimi alan genç sayısı	kişi	73	120	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	İşveren eğitimi alan kişi sayısı	kişi	408	800	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Girişimcilik ve finans alanında rehberlik verilen genç sayısı	kişi	227	450	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Kariyer rehberliği ve danışmanlığı hizmeti verilen genç sayısı	kişi	120	320	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Kariyer rehberliği ve danışmanlığı yönetimi eğitimi verilen kişi sayısı	kişi	271	660	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Bilgilendirme toplantılarına katılan kişi sayısı	kişi	136	300	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	İşgücü piyasası politikaları ve yenilikçi destek mekanizmaları eğitimi verilen kişi sayısı	kişi	260	320	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Girişimcilik yarışmasına katılım sağlayan kişi sayısı	kişi	0	250	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Kariyer günlerine katılan genç sayısı	kişi	0	600	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Kuluçka destek hizmetleri kapsamında desteklenen kadın sosyal girişimci sayısı	kişi	0	140	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu
	Kuluçka destek hizmetleri kapsamında desteklenen genç sosyal girişimci sayısı	kişi	0	70	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu
	Hızlandırma destek hizmetleri kapsamında desteklenen kadın sosyal girişimci sayısı	kişi	0	7	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu
	Hızlandırma destek hizmetleri kapsamında	kişi	0	3	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	2022 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
	desteklenen genç sosyal girişimci sayısı				
	İş Sağlığı ve Güvenliği Standart Belgesi alan maden işletmesi sayısı	Adet	0	19	Proje Sonuç Raporu
	İş Sağlığı ve Güvenliği politikası uygulayan işletme sayısı	Adet	5	21	Proje Sonuç Raporu
	İş güvenliği ve sağlığı eğitimi alan madenci sayısı	Kişi	0	50	Proje Sonuç Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	CMDP kapsamında uygulaması tamamlanan proje sayısı (2020,2021)	adet	0	3	Program İlerleme Raporu
	SOGEP kapsamında sanayi özelinde uygulaması tamamlanan proje sayısı (2020,2021)	adet	0	8	Program İlerleme Raporu
	ÇÜGEP kapsamında uygulaması tamamlanan proje sayısı	adet	0	5	Program İlerleme Raporu

d. Proje ve Faaliyetler

i.Araştırma, Analiz ve Programlama

İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (RİGESOP) kapsamında, yukarıda yer verilen ürünlerin üretim ve verimlerinin artırılarak ticarileştirilmesi için ürünlerin Ar-GE, yenilik, değer zinciri, patent, markalaşma ve ticaret potansiyelinin ve müdahale alanlarının belirlenmesine yönelik olarak çeşitli araştırma ve analiz çalışmaları yürütülecektir. Bu dokümanların hazırlanması üç yıllık bir dönemi kapsayacak olan orta vadeli RİGE SOP'un uygulanması sürecinin tümüne yayılacaktır. Programın ilk yılı olan 2022 yılında, özel amaçlar arasında yer alan, stratejilere altlık oluşturacak ve RİGE SOP kapsamında belirlenen ürünlere yönelik yatırım potansiyellerinin doğru değerlendirilmesi ve yol haritasının belirlenmesi için önemli raporlar hazırlanacaktır.

1. Sanayi Sektörü Mevcut Durum Raporu: Bölge sanayisi değerlendirildiğinde TRC3 bölgesi sanayisi, zengin doğal kaynak rezervlerine sahip olmasına rağmen ülke genelindeki sanayi büyüme oranlarına göre yeterince gelişmemiş, rekabet edebilirlik ve gelişim noktasında yetersiz kalmıştır. Üretimde bilgi ve teknolojilerinin yetersiz kullanımı, Ar-Ge ve yenilikçilik konusuna yeterince önem verilmemesi, yetişmiş teknik ve ara eleman eksikliği, enerji girdi maliyetlerinin yüksek olması kurumsallaşmadan uzak yönetim anlayışı, KOBİ'lerin finansman sorunları, pazarlama, tanıtım, satış stratejilerinin yetersiz oluşu en önemli sebeplerdendir. Bu tür durumların sanayi özelinde istatistiki veriler, analizler ve grafiklerle yorumlandığı bir rapor yeni Bölge Planı çalışmalarına da katkı sağlamak amacıyla detaylandırılacak ve 2022 yılında Ajans uzmanları tarafından hazırlanacaktır.

Tablo 71. Sanayi Sektörü Mevcut Durum Raporu İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Sanayi Sektörü Mevcut Durum Raporu	Şırnak Yatırım Destek Ofisi	Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri	1. ve 2. Çeyrek	TR3 Bölgesi	-

2. TRC3 Bölgesi Dış Ekonomik Çevre Analizi: TRC3 bölgesinin, bugün itibarıyla dış çevresiyle ilişkisinin nasıl olduğu incelenmelidir. Ticaret ve yatırım alanında, bölgenin dış çevresine ne düzeyde entegre olduğunun net biçimde ortaya konması, geleceğe yönelik planlar için başlıca girdidir. Ayrıca, ekonomik performansı ve entegrasyonu kısıtlayan engellerin analiz edilmesi, planlama sürecinde önceliklerin doğru tespit edilmesi için elzemdir. TRC3 Düzey 2 Bölgesi'ni Türkiye'nin gelişme dinamiklerini, sınır ötesi ticari paydaşlara ilişkin malumatı, Bölge'nin kısıtlarını ve imkanlarını göz önüne alarak tarihsel ve mekânsal düzleme, iktisadi olarak konumlandırma amacıyla bu rapor hazırlanacaktır. Yöntem belirlenirken yerli ve uluslararası veri ve araştırmalardan, Bölge'ye yapılan ziyaretlerde iş adamları ile yapılan yüz yüze görüşmelerden ve mülakatlardan yararlanılacaktır.

Tablo 72. TRC3 Bölgesi Dış Ekonomik Çevre Analizi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Dış Ekonomik Çevre Analizi	Şırnak Yatırım Destek Ofisi	-	1. ve 2. Çeyrek	TR3 Bölgesi & Dış Çevresi	50.000

3. Bölgesel Teknolojik Dönüşüm ve İnovasyon İhtiyaç Analizi: Ar-ge ve Yenilik Performansı ile ilgili olarak 2019 yılında yayımlanan çalışmaya⁵ göre TRC3 bölgesi 26 Kalkınma Ajansı arasında 23. sırada yer almaktadır. İl bazlı olarak ise 81 il arasında Batman 42. Siirt 63. Mardin 65. ve Şırnak 71. sırada yer almaktadır. Yapılacak bu çalışmanın ileride gerçekleştirilmesi muhtemel teknolojik dönüşüm çalışmaları için de altyapı oluşturması hedeflenmektedir. Rapor ile TRC3 genelinde faaliyet gösteren ticari işletmelerin inovasyon performansları araştırılacak ve bölge genelinde faaliyet gösteren ticari işletmelerin inovasyon performanslarını arttırmak için ihtiyaç duydukları destekler belirlenmeye çalışılacaktır. Değerlendirme sayesinde, inovasyon ihtiyacı ve potansiyeliyle ön plana çıkan sektörler ve/veya işletmelere karar verilebilecek ve yeni destekleme mekanizmaları geliştirilebilecektir.

Tablo 73. Bölgesel Teknolojik Dönüşüm ve İnovasyon İhtiyaç Analizi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Bölgesel Teknolojik Dönüşüm ve İnovasyon İhtiyaç Analizi	Siirt Yatırım Destek Ofisi	-	1. ve 2. Çeyrek	TR3 Bölgesi	50.000

4. TRC3 Bölgesi İhracat Raporu: Ajansımız tarafından daha önce hazırlanan İmalat Sanayi Envanteri ve envanter çalışmasında kullanan anket ve araştırma teknikleri bölgenin ihracata yönelik ürün envanterini ortaya çıkaracak şekilde revize edilerek yeniden yapılacaktır. Bu envanterle birlikte dünya ticaret ağından (World Trade Map) eşleştirmeler yapılarak hedef pazarlar belirlenecek ve bu pazarlama yönelik Pazar geliştirme çalışmaları yürütülecektir.

Tablo 74. TRC3 Bölgesi İhracat Raporu İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi İhracat Raporu	Batman Yatırım Destek Ofisi	-	1. ve 2. Çeyrek	TR3 Bölgesi	50.000

⁵ Belgin, Ö. & Avşar, B. A. (2019). Türkiye'de Bölgeler Ve İller Düzeyinde Ar-Ge Ve Yenilik Performansının Gri İlişkisel Analiz Yöntemi İle Ölçülmesi. Verimlilik Dergisi, (2) , 27-48. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/verimlilik/issue/44167/544921>

ii.İş birliği ve Koordinasyon

1. Ulusal Kurum/Kuruluşlar ile İş birliği ve Koordinasyon: Başta GAP BKİ olmak üzere, RİGE SOP kapsamında belirlenen hedeflere ulaşmak için bölgesel ve ulusal düzeydeki paydaşlarla iş birlikleri geliştirilecektir. 2022 yılında bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıda detaylandırılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile İş birliği: Büyük ölçekli istihdam yoğun yatırımların Bölgeye çekilmesinin sağlanması, faaliyetin amacıdır. Türkiye'nin sunduğu yatırım fırsatlarını küresel iş dünyasına tanıtmak ve yatırımcılara Türkiye'ye yapacakları yatırımın her aşamasında destek verme görevini üstlenmiş resmi bir kuruluş olan Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi; teknoloji yoğun, katma değeri yüksek ve istihdam yaratan yatırımları destekleyerek bu yatırımlara ilişkin tüm süreçleri yatırımcı adına takip ederek hızlandırmaktadır. Bu sebeple ofisle Ajansın iş birliğinin Bölgeye fon ve büyük ölçekli yatırım çekme noktasında yüksek katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

RİGESOP Çalışma Grubu Toplantıları: Stratejik İmalat Sektörlerinde Rekabetçiliğin Artırılması SOP kapsamındaki faaliyet ve çalışmaların izleme ve değerlendirmesinin etkin bir şekilde yapılmasını sağlamak amacıyla ilgili paydaşların yer alacağı toplantılar gerçekleştirilecektir. Yılda iki defa gerçekleştirilecek toplantılarda program kapsamındaki bileşenlerin ilerleme durumları, yaşanan aksaklıklar ve çözüm önerileri görüşülecektir. Sektörel bazda oluşturulacak çalışma gruplarında tekstil, hazır giyim ve gıda sektör paydaşları ön plana çıkacaktır.

Sanayi ve Teknoloji İşbirliği Kurulu (SANTEK): Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yönetmeliğince kurulan kurul bölge illerinin sanayisine ve teknolojisine ilişkin politika ve stratejileri belirlemek, sorunları tartışmak ve çözüm üretmek amacıyla ilin en yüksek mülki idare amiri başkanlığında İl Müdürü, Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı, Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri veya Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Müdürü, Türk Standardları Enstitüsü (TSE) temsilcisi, Belediye temsilcisi, Üniversite temsilcisi, İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) üst düzey yöneticisi, Organize Sanayi Bölgesi temsilcisi, İş Kurumu (İŞKUR) İl Müdürü, İlin sanayisiyle ilgili STK üst düzey yöneticileri, Teknoloji Geliştirme Bölgesi Genel Müdürleri, ilin Sanayi Odası, Ticaret Odası veya Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlarından oluşmaktadır. Ayrıca, Kurulun uygun gördüğü özel sektör temsilcilerinin de toplantıya dahil edilmesi ve il sanayi ortamının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi hedeflenmiştir. Kurul toplantılarına katılmak üzere gündem çerçevesinde Genel Müdürlüğün talebi üzerine Bakanlık merkez birimleri ile bağlı, ilgili ve koordineli kuruluşlardan temsilciler kurul kapsamında görevlendirilerek haziran sonu ve aralık sonu olmak üzere yılda en az 2 defa toplanacaktır.

Kalkınma Ajansları ve Bölge Kalkınma İdareleri Eşleştirme Programı: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 30.12.2021 tarih ve 3190390 sayılı yazısı ekinde "Kalkınma Ajansları ve Bölge Kalkınma İdareleri Eşleştirme Programı Uygulama Çerçevesi" uyarınca Ajansımız, GAP Bölgesi Kalkınma İdaresi ve Kalkınma Ajansları ile 'turizm' temasında, Çukurova Kalkınma Ajansı'nın koordinatörlüğünü yaptığı 8 ajansın içinde olduğu 'Stratejik Plan' temasında, Serhat, Doğu Karadeniz ve Güney Ege Kalkınma Ajansları ile 'Yöresel Ürünlerin Ticarileştirilmesi' temasında eşleşmiş bulunmaktadır. Yıl boyunca Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda belirlenen eşleştirme çerçevesinde belirtilen eşleştirme programında karşılıklı çalışma ziyaretleri ve ortak çalışmalar yürütülecektir.

2022-2023 Yılı 'Genç İstihdamı Temasına Yönelik Çalışmalar: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2022 yılında Bölge Kalkınma İdareleri ve Kalkınma Ajanslarının odak çalışma temasının 'genç istihdamı' olması kararlaştırılmıştır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu uygulama çerçevesine uygun olarak Ajansımızın yürütücüsü olduğu İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı otoritesi Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından desteklenen TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamının Teşviki Projesi kapsamındaki faaliyetler, belirlenen tema ile uyumludur. Ajansımız yıl boyunca bu temanın bölgesel bir hedef olarak benimsenmesine yönelik altta detayları yer alan

faaliyetleri yürüterek, tema kapsamında belirlenen 15-34 yaş arası gençlerin istihdamını teşvik edilmesi amacıyla; e-spor programı, beceri geliştirme programı ve istihdam garantili eğitim programı uygulanacaktır. Bunun yanı sıra girişimcilik eğitimleri de ayrıca verilecektir. Ayrıca ajansımızın faydalanıcısı olduğu TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamının Teşvik Edilmesi Projesi kapsamında ajansımız yatırım destek ofislerinde faaliyet göstermekte olan girişimcilik destek masalarına da yönlendirilerek girişimcilik kabiliyetlerinin artırılmasına yönelik gerekli bilgilendirmeler sağlanacaktır.

Tablo 75. İş Birliği ve Koordinasyon Faaliyetleri İçerikleri

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile İş birliği	Mardin Yatırım Destek Ofisi	Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi	2. ve 4. Çeyrek	TRC3	-
RİGESOP Çalışma Grubu Toplantıları	ASGPB	TSO'lar, OSB'ler, İl Müdürlükleri	2. ve 4. Çeyrek	TRC3	50.000
Sanayi ve Teknoloji İş birliği Kurulu (SANTEK)	Yatırım Destek Ofisleri	TSO'lar, OSB'ler, İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlükleri	2. ve 4. Çeyrek	TRC3	-
Kalkınma Ajansları ve Bölge Kalkınma İdareleri Eşleştirme Programı	ASGPB	Kalkınma Ajansları, GAP Bölge İdaresi	Yıl Boyunca	Türkiye Genel	50.000
E-spor Programı	ASGPB, Yatırım Destek Ofisleri	Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, İl Milli Eğitim Müdürlükleri	Yıl Boyunca		600.000
Beceri Geliştirme Programı	ASGPB, Yatırım Destek Ofisleri	Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, İl Milli Eğitim Müdürlükleri	Yıl Boyunca		
İstihdam Garantili Eğitim Programı	ASGPB, Yatırım Destek Ofisleri	Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, İl Milli Eğitim Müdürlükleri	Yıl Boyunca		
Girişimcilik Eğitimleri	ASGPB, Yatırım Destek Ofisleri	Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, İl Milli Eğitim Müdürlükleri	Yıl Boyunca		

2. Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi (URGE) Programı Kapsamında Proje Geliştirilmesi ve Uygulanması: Ülkemizde sınaî ve/veya ticari faaliyette bulunan veya yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırmaya yönelik eğitim ve danışmanlık giderleri ile yurt dışına açılmalarına yönelik faaliyetlerinin desteklendiği URGE programı kapsamında Bölge'de potansiyeli olduğu belirlenen (inşaat malzemeleri, mobilya, Midyat taşı, Mardin özelinde tekstil) sektörleri gibi yerel dinamiklerin harekete geçirilmesine olanak sağlayarak; firmaların, iş birliği kuruluşları önderliğinde ortak ihtiyaç analizi, ortak öğrenme (eğitim ve danışmanlık) ve pazarlama (tanıtım, marka, ticaret heyeti, eşleştirme) gibi ihracata yönelik eylem ve faaliyetlerinin desteklenmesiyle kapasitelerinin artırılmasına yönelik projeler hazırlanacaktır. Yurt dışı pazarlama ve alım heyetlerine ilişkin faaliyetlere doğrudan katılım sağlanacaktır. Bölgenin ihracat yelpazesinin genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi için yerel üretimde uluslararası rekabetin artırılmasına yönelik proje geliştirme faaliyetleri yatırım destek ofisleri tarafından yürütülecektir.

'Batman'da Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Giyim Firmalarının Uluslararası Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi' URGE Projesinin Uygulanması: Batman ili bilindiği üzere GAP Bölgesinde Şanlıurfa ve Gaziantep'ten sonra en fazla teşvik belgeli istihdam oluşturabilecek üçüncü il konumundadır. Bu kapsamda Ticaret Bakanlığı himayelerinde Batman Üniversitesi ile birlikte yürütülmekte olan "Batman'da Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Giyim Firmalarının Uluslararası Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi" URGE projesi 2021 yılında tamamlanarak faaliyetlerin uygulanması aşamasına geçmiştir. Bu aşamada yürütücü kuruluş olan Batman Ticaret ve Sanayi

Odası'na faaliyetlerin gerçekleştirilmesi aşamasında yönlendirme, teknik destek ve danışmanlık hizmetleri Batman YDO tarafından verilecektir.

TRC3 Bölgesi'nde İnşaat ve Yapı Malzemeleri Sektöründe İşbirliğini ve İhracat Kapasitesini Artırmaya Yönelik URGE Projesinin Geliştirilmesi: TRC3 bölgesinde faaliyet gösteren ihracatçı firmaların Şırnak ve Siirt özele de değeriendirildiğinde panel kapı, çelik kapı, mobilya, hazır beton vb. inşaat ürünlerinin tamamına yakını Irak ve bir miktar Afrika kıtası (Siirt özellikle) olmak üzere dış ülkelere ihraç ettiğı bilinmektedir. Ayrıca birçok irili ufaklı işletme bu sektöre dolaylı olarak hizmet vermektedir. Bunun nedeni ilimizin coğrafi konum itibarıyla Suriye ve Irak'a yakın olması ve bu ülkelerin son yıllarda yaşamış olduğı siyasi istikrarsızlıkların sonucunda sınır bölgelerine yakın yerlerdeki bölgelerde yaşanan altyapı ve üstyapı tahribatların giderilmesine yönelik çalışmaların devam etmesinden kaynaklanan gereksinimlerdir. İnşaat sektörü ve bu sektöre yönelik malzemeler de bu süreç içerisinde bu ülkeler tarafından en fazla talep edilen ürünler arasında yer almaktadır. Söz konusu talep sebebiyle sınıra yakın illerde inşaat sektöründe faaliyet gösteren işletme sayısında artış meydana gelmiştir.

2010/8 Sayılı Uluslar arası Rekabetçiliğın Geliştirilmesinin Desteklenmesine İlişkin Tebliğ çerçevesinde inşaat ve yapı malzemeleri sektöründe tedarikçi ve imalatçı olarak faaliyetlerini sürdüren firmalara yönelik ajansın teknik desteğı ve yönlendirmeleriyle Batman Ticaret ve Sanayi Odası İşbirliği kuruluşu koordinatörlüğünde yürütölmesi planlanan ve Ticaret Bakanlığı tarafından desteklenmesi planlanan proje ile yapı malzemeleri, inşaat sektör ve yan sektörlerinde ihracatın Pazar hacmi ve Pazar payının artırılması hedeflenmektedir.

'Mardin'de Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Giyim Firmalarının Uluslararası Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi' URGE Projesinin Uygulanması: SGK 2019 verileri incelendiğinde Mardin'de faaliyet gösteren imalat sanayi işletmelerinin %15'inin tekstil ve hazır giyim firmaları olduğı, imalat sanayide toplam istihdamın %74'ünü bu sektörün oluşturduğı bilinmektedir. İhracatta ise gıda ürünlerinden sonra en çok pazarlanan ürün olarak bilinmektedir. Dolayısıyla tekstil ve hazır giyim firmalarının ihracat kapasitelerini ve pazar paylarını artırarak alternatif pazarlara erişimlerinin sağlanması bu sektörün ilde gelişimine büyük katkı sağlayacaktır.

Tablo 76. Uluslararası Rekabetçiliğın Geliştirilmesi (URGE) Programı Kapsamında Proje Geliştirilmesi Faaliyet İçerikleri

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliğı	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Batman'da Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Giyim Firmalarının Uluslararası Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi" URGE Projesinin Uygulanması	Batman Yatırım Destek Ofisi	BATSO, Batman Üniversitesi	Yıl boyunca	Batman	20.000
TRC3 Bölgesi'nde İnşaat ve Yapı Malzemeleri Sektöründe İşbirliğini ve İhracat Kapasitesini Artırmaya Yönelik URGE Projesinin Geliştirilmesi	Batman Yatırım Destek Ofisi	Batman Ticaret Borsası	2,3,4. çeyrek	TRC3	20.000
'Mardin'de Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Giyim Firmalarının Uluslararası Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi' URGE Projesinin Uygulanması	Mardin Yatırım Destek Ofisi	Mardin Ticaret ve Sanayi Odası	2,3,4. çeyrek	Mardin	20.000

3. Teknofest Havacılık, Uzak ve Teknoloji Festivali'ne Katılım: TRC3 bölgesindeki ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin yeni nesil teknolojileri ve trendleri yerinde görebilmeleri ve deneyimlemeleri amacıyla 2021 yılı Teknofest'e katılımları teşvik edilecektir. Ayrıca Bölge illerindeki ilgili kurum/kuruluşların katılımının artırılması için farkındalık ve bilgilendirme çalışmaları da yürütülecektir.

Tablo 77. Teknofest Havacılık, Uzak ve Teknoloji Festivali'ne Katılım

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliğı	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Teknofest Havacılık, Uzak ve Teknoloji Festivali'ne Katılım	Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	3. çeyrek	TRC3	100.000

4. Üniversiteler ile İş Birliğı: Ajansımız TRC3 bölgesindeki üniversiteler ile bölgenin kalkınmasına yönelik öncelikli araştırmaların yapılması, bölgesel fırsatların değerlendirilmesi ile kamu, üniversite ve sanayi iş birliğinin geliştirilmesine yönelik faaliyetlere önem vermektedir. 2021 yılında bölgemizdeki dört üniversite ile de çeşitli araştırma çalışmaları, kongre, konferans ve çalıştaylar iş birliğı içerisinde gerçekleştirilmiş ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Mardin Artuklu Üniversitesi ile Uluslararası Mezopotamya Kongresi ve Uluslararası Enerji Çalıştayı, Batman Üniversitesi ile Uluslararası Enerji Zirvesi, Şırnak Üniversitesi ile Şırnak Turizm Rotalarının Belirlenmesi, Siirt Üniversitesi ile Küçükbaş Hayvan Payetleme Ünitesinin Kurulması proje ve faaliyetleri bu iş birliğinin meyvesi olan proje ve faaliyetlerden birkaçıdır. 2022 yılında da bölge planı ile bölgesel ihtiyaç ve önceliklerine uygun olarak saha araştırmaları, çalıştay, konferans çalışmaları vb. ortak projelerin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesine yönelik olarak bölge üniversiteleri başta olmak üzere iş birliğine önem verilecek ve ortak proje ve faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Tablo 78. Üniversiteler ile İş Birliğı Faaliyeti İçeriğı

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliğı	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Üniversiteler ile İş Birliğı	Yatırım Destek Ofisleri	Üniversiteler	3. çeyrek	TRC3	200.000

5. Proje Geliştirme Faaliyetleri: Ajans, Bölgedeki imalat sanayi üretim potansiyelini açığa çıkaracak ve rekabetçi sektörleri destekleyerek bölgenin sosyoekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi desteklemek amacıyla ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır.

Bakanlığın koordinasyonunda ajans uzmanları tarafından 2021 yılında fizibilite, araştırma raporu çalışmalarına başlanmıştır. Stratejik imalat sektörlerinde bölgenin imkân ve kabiliyetlerinden hareketle proje havuzu oluşturulmuş olup yeni fizibilite çalışmaları bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bakanlığın uygunluk verdiği fizibilite önerileri belirlenen takvim çerçevesinde ön fizibilite formatına dönüştürülmektedir. Bu kapsamda, 2022 yılı içerisinde de mutabık kalınan fizibilite konularında proje havuzu oluşturmak amacıyla öncelikli olarak Ajans eliyle, iş yükünün yoğunluğu durumunda hizmet alımı yoluyla ön fizibilite hazırlanmaya devam edecektir. 2022 yılı içerisinde hazırlıklarına başlanacak proje geliştirme ve fizibilite çalışmaları aşağıdaki gibidir:

Tablo 79. Proje Havuzu Fizibilite Konuları

Fizibilite Konusu	Sorumlu Birim	İş birliğı Kuruluşu	Bütçe (TL)	İlgili Özel
Cizre OSB'nin Altyapısının Güçlendirilmesi	Şırnak YDO	Cizre OSB	-	4
Suriye Sınırında Bulunan Organik Bazalt Taşların İnşaat Sektöründe Kullanılması	Şırnak YDO	-	-	4,5
TRC3 İhracat Destek Merkezi	Mardin YDO	Batman Üniversitesi Kızıltepe Ticaret Borsası	8.000.000	4,5
Midyat Tekstil Kent	Mardin YDO	Midyat Kaymakamlığı	25.000.000	1, 3
Vegan Sabun Atölyesi Projesi	Mardin YDO	Mardin Büyükşehir Belediyesi	1.500.000	1,3

Engelli İstihdamı ile Model Fabrika Kurulması	Mardin YDO	Mardin OSB- Mardin Milli Eğitim İl Md.	2.500.000	1, 3
Midyat Kadın, Üretim ve İstihdam Merkezi	Mardin YDO	Midyat Kaymakamlığı		2, 3
Mardin İl Sınırları İçinde Faaliyet Yürüten Endüstriyel İşletmelerin Simbiyotik İlişkilerinin Analizi	Mardin YDO	Mardin Artuklu Üniversitesi		1, 2

Tablo 80. Proje Geliştirme Faaliyetleri İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Proje Geliştirme Faaliyetleri	Tüm Yatırım Destek Ofisleri	Bölge OSB, TSO'ları, İl Sanayi Müdürlükleri	Yıl boyunca	TRC3	30.000

iii.Kapasite Geliştirme

1. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik: Ajansın Bölgedeki yatırımcıların ihtiyaç duyduğu desteği ve yönlendirmeyi yapabilmesi konusundaki kapasitesinin güçlendirilmesi amacıyla danışmanlık ve rehberlik faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Faaliyet kapsamında yatırım Destek Ofisleri tarafından Organize Sanayi Bölgesinde veya dışında yer alan işletmeler 2021 yılında olduğu gibi 2022 yılında da haftalık olarak planlı bir şekilde ziyaret edilecek, ilin yatırım ortamının geliştirilmesine yönelik olarak işletmelerin mevcut sorun ve ihtiyaçları tespit edilecektir. YDO faaliyetleri ASGPB tarafından raporlanacak ve Bakanlığa iletilecektir.

Tablo 81. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik	Yatırım Destek Ofisleri	KOSGEB, İŞKUR	Yıl boyunca	TRC3	20.000

2. Yönetim Danışmanlığı: Bölgede faaliyet gösteren firmaların birçoğunun aile şirketi olduğu, bu şirketler içinde profesyoneller tarafından yönetilenlerin sayısının az olduğu ve firmaların kurumsallaşma eğilimlerinin zayıf olduğu görülmektedir. Bu durumun bölgenin imalat potansiyelini doğrudan etkilediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte üretim altyapısı ve sürdürülebilir altyapı alanlarında da firmaların kapasitelerinin düşük olduğu bugüne dek yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur. Bu bağlamda Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu göz önünde bulundurularak Bölgede yer alan firmalara yönelik imalat sanayiinde kurumsallaşma ve dönüşüm mentörlüğü tasarlanacaktır. Öncesinde Ajans personelinin bu konuda yetkinliği ve deneyimi artırılarak eğitim verme kapasitesi yükseltilecek sonrasında 2022 yılı son çeyreğinde program tasarımına başlanacaktır. Bu kapsamda mentörlük ihtiyacı olan konuların belirlenmesi için anket çalışması ve paydaşlarla odak grup toplantıları gerçekleştirilecektir. Ayrıca bu dönemde mentör havuzu oluşturulmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Program ile yönetim, üretim ve sürdürülebilir altyapının geliştirilmesine yönelik 3 ana alana müdahale edilmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 82. Yönetim Danışmanlığı Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yönetim Danışmanlığı	Tüm Yatırım Destek Ofisleri	KOSGEB	3 ve 4. Çeyrek	TRC3	100.000

3. Patent, Yeni Ürün ve Markalaşma Tescili Kapasite Artırma Faaliyetleri: Faaliyet kapsamında üniversite ve üniversitelerin araştırma merkezleri, bağımsız araştırma kuruluşları vb. bünyesinde görev yapan akademisyenlerin ve diğer araştırma görevlilerinin bölgede öne çıkan imalat sanayi sektörleri

alanındaki yeni ürün patent ve markalaşma tescili çalışmaları desteklenecek ve bu fikirlerin patentleme çalışmalarında teknik destek ve yönlendirme faaliyetleri Ajans tarafından gerçekleştirilecektir.

Bu patentlerin özellikle gıda tekstil ve hazır giyim sektöründe faaliyet gösteren özel sektör firmalarına *lisanslanması* ile bu patentler sanayiye kazandırılmış olacak, katma değerli ürün olarak ekonomiye katkı sağlayacak, “Lisanslama ve Royalty Ücretleri” ile üniversite ve akademisyenlere gelir sağlayacak ve Üniversite Sanayi İş birliği somut olarak gerçekleşmiş olacaktır. Sonrasında ilgili firmalar tarafından geliştirilen yeni projelerin TÜBİTAK’ın programları kapsamında desteklenmesi öngörülmüştür. Projelerin lisans alabilir seviyeye getirilmesi için bir mali destek programı tasarlanması çalışmaların sonucunda değerlendirilecektir.

Tablo 83. Patent, Yeni Ürün ve Markalaşma Tescili Kapasite Artırma Faaliyetleri İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Patent, Yeni Ürün ve Markalaşma Tescili Kapasite Artırma Faaliyetleri	Yatırım Destek Ofisleri	TÜBİTAK, Türk Patent Kurumu	Yıl boyunca	TRC3	30.000

4. Alternatif Finansman Kaynaklarına Erişim Eğitim ve Yönlendirme Seminerleri: Bölge imalat sanayi özelinde faaliyet gösteren KOBİ’lerin ve girişimcilerin yatırım fikirlerini hayata geçirmek için veya yatırımlarını büyütmek için gerekli olan yatırım araçlarına nerede ne zaman ve nasıl ulaşacaklarını bilememeleri, kaynak bulamamalarına ve yatırım fikirlerinden vazgeçmelerine sebebiyet vermektedir. Bölge özelinde her ilde teknik destek programları veya yatırım destek ofislerinin koordinasyonunda yatırımcı ve girişimcilere faizsiz kredi, hibe, teşvik, melek yatırımcı gibi erişebilecekleri finansman olanaklarının tanıtıldığı ve yönlendirildiği seminerler düzenlenecektir.

Tablo 84. Alternatif Finansman Kaynaklarına Erişim Eğitim ve Yönlendirme Seminerleri Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Alternatif Finansman Kaynaklarına Erişim Eğitim ve Yönlendirme Seminerleri	Yatırım Destek Ofisleri	KOSGEB, TSO’lar	2 ve 3 çeyrek	TRC3	50.000

5. İhracata Yönelik Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine Yönelik Seminerler: Bölgede ihracat yapan ve yapmaya potansiyeli olan firmaların ihracat süreçleri, pazara erişim, yeni pazarlar bulma konularından kapasitelerinin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Bu firmaların kapasitelerinin geliştirilmelerine yönelik kurumsal yapı güçlendirilirken bu firmalara yönelik, ihracata giriş, dış ticaret prosedürleri, kurumsallaşma ve markalaşma gibi konularda ilgili aktörler ile iş birliği içerisinde eğitim ve seminerler verilecektir.

Tablo 85. İhracata Yönelik Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine Yönelik Seminerler Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
İhracata Yönelik Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine Yönelik Seminerler	Yatırım Destek Ofisleri	GAİB, TSO, OSB	2 ve 3. çeyrek	TRC3	50.000

iv.Tanıtım ve Yatırım Destek

1. Teşvik ve Destek Tanıtım Toplantıları: Özellikle kamu kurumlarının yerelde yatırımları geliştirmek ve artırmak amacıyla özel sektöre yönelik olarak geliştirdiği ve uyguladığı destek ve teşviklere ilişkin olarak, yatırım destek ofisleri tarafından bilgilendirme faaliyetleri dört ilde aktif bir şekilde gerçekleştirilecektir. Destek ve teşvik uygulaması özelinde bilgilendirme ve tanıtım programları yapılabileceği gibi tek bir sektör ya da yatırım konusunu ihtiva eden odak toplantılar da organize edilecektir. Bu kapsamda, öncelikli sektörler ön planda olmak üzere imalat sanayinin bölgede

canlandırılmasına yönelik yatırımcı çekilmesi amacıyla bu sektöre öncülük eden bölgelerdeki yatırımcılar ziyaret edilecektir. Yatırımcı ziyaretleri ve tanıtım toplantıları yatırım destek ofisleri tarafından gerçekleştirilecektir. Koordinasyon ASGPB tarafından yapılacaktır.

Tablo 86. Teşvik ve Destek Tanıtım Toplantıları Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Teşvik ve Destek Tanıtım Toplantıları	Tüm Yatırım Destek Ofisleri	KOSGEB, TSO'lar	Yıl boyunca	TRC3	50.000

2. Bölgesel Kalkınma Fonu Ülke genelinde erken aşama girişim sermayesi yatırımlarının ve büyüme potansiyeli taşıyan şirketlerin yatırım kapasitelerinin artırılması amacıyla Bölgesel Kalkınma Fonu kurulmuştur. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın koordinasyonunda gerçekleştirilecek çalışma kapsamında, bölgelerde potansiyel gösteren firmalara ilişkin bilgiler ile ilgili YDO'ların sorumluluğunda Bölge TSO'ları ve OSB'leriyle koordineli bir şekilde potansiyel barındıran firmalar tespit edilecek ve Bölgesel Kalkınma Fonu ile Kalkınma Bankasının ilgili fon araçlarına yönlendirilecektir.

Tablo 87. Bölgesel Kalkınma Fonu Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Bölgesel Kalkınma Fonu	Tüm Yatırım Destek Ofisleri	KOSGEB, TSO'lar, OSB'ler	Yıl boyunca	TRC3	30.000

3. Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Yatırımcı Çekme Ziyaretleri: 2022 yılında bölgede gelişme potansiyeli olan sektörlerde meslek odaları ve iş derneklerine yönelik bölge illerinin yatırım ortamının tanıtımını yapmak üzere 4 adet ziyaret düzenlenecektir. Tüm dernek üyelerinin de toplantılarda yer alması beklenmektedir. Ziyaret edilen derneklere illerin tanıtımı ve yatırım ortamı hakkında bir sunum yapılacaktır. Ajans tarafından hazırlanan ön fizibilite çalışmaları bu ziyaretlerde potansiyel yatırımcılara sunulacaktır. TRC3 bölgesi özelinde öne çıkan sektörler: Batman için tekstil, kauçuk ve plastik, petrokimya ürünleri, Mardin için gıda imalat sanayi, Siirt için inşaat yan sektörü, madene dayalı sanayi, tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi, Şırnak için hammaddesi asfaltit olan sanayi sektörleri ile tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi, ayrıca mobilya sektörü de ihracat değerleri açısından kayda değer bir sektör olduğundan bu sektörlerdeki yatırımcılara yoğunlaşmak gerekir.

Tablo 88. Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Yatırımcı Çekme Ziyaretleri Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Yatırımcı Çekme Ziyaretleri	Tüm Yatırım Destek Ofisleri	KOSGEB, TSO'lar	Yıl boyunca	TRC3	20.000

4. Yatırım Tanıtım Materyallerinin Güncellenmesi: Bölgemizin ihracatın geliştirilmesine yönelik ürünlerin tanıtımı, bölgemizdeki kurulu olan altı organize sanayi bölgesine yeni yatırımcıların çekilmesi, bölgemizdeki yatırım avantajlarının tanıtımına yönelik hazırlanmış olan ancak güncelliğini kaybetmiş yatırım ortamı katalogları, il/yatırım tanıtım materyalleri, yatırım tanıtım web siteleri güncellenerek, çok dilli olarak yatırımcı ve kamuoyunun erişimine sunulacaktır.

Tablo 89. Yatırım Tanıtım Materyallerinin Güncellenmesi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yatırım Tanıtım Materyallerinin Güncellenmesi	Tüm Yatırım Destek Ofisleri	OSB ve TSO'lar	Yıl boyunca	TRC3	100.000

v. Ajans Destekleri

1. Cizre İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) GÜDÜMLÜ PROJESİ (2017): Yeni kurulan küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) teşvik edilmesi, güçlendirilmesi, KOBİ'lerin ve girişimcilerin rekabet gücünün artırılması yoluyla TRC3 bölgesinin kalkınmasına katkıda bulunmak projenin genel hedefidir.

Cizre'de geniş kapsamlı yatırım olanakları bulunmasına rağmen birçok girişimci imalat için uygun yer bulunamaması, yeterli bilgi birikimine sahip olunmaması ve yeteri kadar kalifiye elemanın bulunmaması gibi nedenler ile üretime yönelik adım atamamaktadır. Cizre'de İŞGEM'in kurulması vasıtasıyla bu sorunların birçok girişimci için ortadan kaldırılacağı ve başarılı bir şekilde yürütülmesi halinde de daha geniş kapsamda bir tesisinin kurulmasının önünü açacağı ve diğer TRC3 illerine de yayılacağı düşünülmektedir.

Ajans adına Şırnak YDO, Cizre OSB, Cizre TSO, Şırnak İl Özel İdaresinden yetkililer kurulda görev almak üzere görevlendirilecektir. Projenin maliyeti 7.995.215,29 TL olup Ajans katkısı 7.195.693,46 TL'dir (%90). 2021 yılında sözleşmesi imzalanan projenin yapım ihalesi yapılmış ve inşaat yapım işleri başlamıştır. Yapım işlerinin 2022 yılında tamamlanarak projenin uygulama aşamasındadır.

Tablo 90. Cizre İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) GÜDÜMLÜ PROJESİ İÇERİĞİ

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Cizre İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) GÜDÜMLÜ PROJESİ	İzleme Değerlendirme Birimi	Şırnak İl Özel İdaresi	Yıl boyunca	Şırnak	7.195.693,46

2. Silopi Tekstil Kent GÜDÜMLÜ PROJESİ (2020): Bölgenin öncelikleri ve RİGESOP özel amaçları arasında yer alan istihdam yoğun yatırımların bölgeye çekilmesine ve bölgede görülen yüksek işsizlik oranının düşürülmesine katkı sağlamak üzere proje geliştirilmiştir.

Bilindiği üzere TÜİK 2020 verilerine göre TRC3 bölgesi, tüm Düzey 2 bölgeleri arasında istihdam oranı en düşük bölgedir. İstihdam yaratma potansiyeli yüksek sektörler arasında yer alan tekstil sektörü yatırımlarının bölgeye çekilmesinde karşılaşılan en büyük engeller ise uygun yatırım yeri temini ve kapalı alan sorunudur. Bu sorunlara çözüm getireceği düşünülen söz konusu proje ile İstanbul'da bulunan kurumsal tekstil şirketlerinin Bölgemizde yatırım yapmalarının önünün açılması sağlanacaktır.

Projenin yürütücüsü Şırnak İl Özel İdaresi olup, ortağı ve iştirakçisi bulunmamaktadır. Projenin maliyeti 10.589.751,40 TL ve Ajans katkısı 7.820.797,90 TL (%73,85) olarak öngörülmektedir. Projenin sözleşmesi 2021 yılında imzalanmış, yapım ihalesine yapılmış ve yapım işleri başlamıştır. 2022 yılında yapım işleri tamamlanarak projenin tamamlanması ön görülmektedir.

Tablo 91. Silopi Tekstil Kent GÜDÜMLÜ PROJESİ İÇERİĞİ

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Silopi Tekstil Kent GÜDÜMLÜ PROJESİ	İzleme Değerlendirme Birimi	Şırnak İl Özel İdaresi	Yıl boyunca	Şırnak	9.530.776,26

3. Mardin OSB Enerji Verimliliği GÜDÜMLÜ PROJESİ (GAP Ortak İş Birliği) (2017): Yapılan saha çalışmaları sonucunda özellikle enerji istikrarı ve maliyeti sorununun OSB'deki üretici ve ihracatçıyı ciddi şekilde olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Bu sorun, üretim ve verimlilik kayıplarının yanı sıra firmaların sevkiyat gecikmeleri nedeniyle gelir ve pazar kayıplarına neden olmaktadır. Ajans ile GAP BKİ arasından geliştirilen Sanayide Enerji Verimliliği Pilot Uygulamaları Mali Destek programı yararlanıcı düzeyinde etkin bir karşılık bulamamıştır. Firmaların bu konudaki bilgi düzeyinin yetersizliği ve isteksizliği enerji verimliliği-kalite ve yönetim sistemlerinin geliştirilmesi gibi konularda tüzel kurumsal yapılar üzerinden teknik kapasite geliştirmek suretiyle mesafe alınabileceğini göstermiştir. Bu açıdan Mardin Organize Sanayi Enerji Verimliliğinin sağlanmasına yönelik olarak Mardin OSB'de bulunan

firmaların tamamına hitap edecek şekilde Enerji Verimliliği uygulamaları ve modelleri içeren bir proje Mardin Organize Sanayi Bölgesi tarafından hazırlanmış ve değerlendirilmektedir.

Tablo 92. Mardin OSB Enerji Verimliliği GÜDÜMLÜ Projesi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mardin OSB Enerji Verimliliği GÜDÜMLÜ Projesi (GAP Ortak İş Birliği)	Program Yönetimi Birimi	Mardin OSB	Yıl boyunca	Mardin	909.450,00

4. Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı (2022): Bölgede SOP öncelikleri kapsamında tespit edilen sektörler öncelikli olmak üzere turizm ve imalat sanayinde istihdam artışının sağlanması, Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması kurumsal ve teknik destek hizmetlerinin geliştirmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla Ajans tarafından bu program geliştirilmiştir.

TRC3 Bölgesi Sanayi Envanteri Çalışması (2015) sonuçlarına göre, Bölge'deki firmaların çoğunda (%57) sermaye problemi olmasına rağmen banka kredisi kullanmama yönündeki eğilimdir. Bu durumun nedenleri; firmaların kazançlarını banka faizleri ile kaybetmek istememeleri, bazı firmaların faiz sistemine karşı olmaları ve bazı firmaların ise bankalara kredi talebi karşılığında düşük teminat göstermeleri olarak sıralanabilir. Bu nedenlerden dolayı Bölge yatırımcısının faizsiz kredi desteğine olan talebinin yüksek olduğu değerlendirilmektedir. RİGESOP öncelikleri kapsamında tasarlanan program 2021 yılında ilan edilmiş olup programın bütçesi 15 milyon TL'dir. 2022 yılında program kapsamında desteklenmeye hak kazanan projelerin uygulama aşamasına geçmesi planlanmaktadır.

Tablo 93. Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı	Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi	-	Yıl boyunca	TRC3	-

5. Teknik Destek Programı: Ajans RİGESOP kapsamında belirlenen özel amaçlar doğrultusunda program öncelikleri ile uyumlu faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti verilmesi planlanmaktadır.

Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzunda belirtilen mevzuat çerçevesinde program tasarımı izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülecektir. 2021 yılı Teknik Destek kapsamında başvuruları alınan ve değerlendirmesi 2022 yılında yapılarak, başarılı bulunan projelerin destek ödemeleri 2022 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir. Ayrıca 2022 yılı içerisinde Ajansa ulaşan teknik destek taleplerinde mevzuattaki takvimi çerçevesinde değerlendirilerek teknik destekler sağlanacaktır.

Tablo 94. Teknik Destek Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Teknik Destek Programı	Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi	-	Yıl boyunca	TRC3	400.000

6. Fizibilite Desteği Programı: TRC3 bölgesinin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanmasına, Bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine ve Bölge'nin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek sağlanmasıdır.

RİGESOP kapsamında belirlenen özel amaçlar doğrultusunda program öncelikleri ile uyumlu faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlara fizibilite desteği hizmeti verilmesi planlanmaktadır.

Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu'nda belirtilen mevzuat çerçevesinde program tasarımı ve izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülecektir. 2021 yılı Fizibilite Desteği kapsamında başvuruları alınan ve değerlendirmesi 2022 yılında yapılarak, başarılı bulunan ve devam eden projelerin destek ödemeleri 2022 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir. 2021 yılında sözleşmeye bağlanan ve devam eden fizibilite çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 95. Devam Eden Fizibilite Çalışmaları İçerikleri

Proje Adı	Başvuru Sahibi	Bütçe (₺)
Batman OSB Tekstil Kent Projesi Fizibilite Çalışması	T.C Batman Valiliği İl Özel İdaresi	85.500,00
Siirt'te Tekstil Araştırmaları ve Tekstilkent Kurulumu Fizibilite Çalışması	Siirt İl Özel İdaresi	81.000,00
Batman Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi Fizibilite Çalışması	Batman Ticaret Borsası	83.340,00

Tablo 96. Fizibilite Desteği Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Fizibilite Desteği Programı	Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi	-	Yıl boyunca	TRC3	600.000

vi.Önemli Kamu Yatırımları

Tablo 97.RİGE SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin TL)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
OSB Finansman Desteği	81 il	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	6.837.741	1987-2026	5

Kaynak: 2021 Yılı Yatırım Programı

vii. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

1. TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamının Teşviki Projesi: Ajans tarafından imalat sanayide genç istihdamının artırılması amacıyla hazırlanan TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamın Teşviki Projesi, İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Sektörel Operasyonel Programı kapsamında program otoritesi olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Ajans arasında 08/07/2019 tarihinde Operasyonel Anlaşma Paketi imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Anlaşma metni çerçevesinde Ajans bünyesinde Operasyon Koordinasyon Birimi kurulmuştur. Hizmet Alım ve Mal Alım teknik şartnamelerinin onaylanması akabinde ihale süreçlerine başlanmıştır. 2020 yılında hizmet alım ihale süreçleri tamamlanmıştır. Mal alımı ihale süreçleri ise devam etmekte olup, projede uygulama aşamasına geçilmiştir. Projede 4 bileşen bulunmaktadır. 1. Bileşen *hedef gruplara yönelik hizmetler ve eğitimleri* kapsamakta olup, 2021 yılı sonu itibarıyla 135 eğitim oturumundan 70 eğitim oturumu tamamlandı. Bunun yanında 821 kişi proje kapsamında kurulan girişimcilik ve yardım massından destek aldı. Üniversitelerde yer alan kariyer rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinden ise 654 öğrenci faydalandı. Ayrıca bölgede yer alan 4 üniversitede gerçekleştirilen kariyer bilgilendirme toplantılarına ise 1271 öğrenci katılım sağladı. 2. Bileşen olan *kurumsal kapasitenin geliştirilmesi* 25 eğitim oturumu tamamlandı. Burada gerçekleştirilen eğitimler Üniversitelere, STK'lara, yerel aktörlere ve Ajans personeline verildi. 3. Bileşen olan *farkındalık artırma aktivitelerinde* ise haziran ayında tematik konferans yapıldı. Kasım ayında ise Girişimcilik yarışması gerçekleştirildi. 4. Bileşen olan *Koordinasyon/İş Birliği Mekanizmaları*

faaliyetleri ise 2022 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir. 4 bileşen çerçevesindeki faaliyetler 2022 yılında devam edecek olup projenin 2023 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

Tablo 98. TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamının Teşviki Projesi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamının Teşviki Projesi	Program Yönetimi Birimi	Üniversiteler, Halk Eğitim Merkezleri	Yıl boyunca	TRC3	3.000.000

2. Suriyeli ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi: Avrupa Konseyinin FRIT 2 Programı kapsamında Dünya Bankası yürütücülüğünde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ESSN (Türkiye’deki Yabancılar Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı: SUY- ESSN) yararlanıcı sayısının yüksek olduğu illerden sorumlu beş Kalkınma Ajansı (Dicle, Karacadağ, İpekyolu, Doğu Akdeniz ve Çukurova Kalkınma Ajansları) ve yerel yönetimlerin uygulama ortaklığında tasarlanan proje ile Mardin’de kadın ve gençlerin katma değer yaratabilecek, sürdürülebilir sosyal girişimcilik projelerine alt hibe ve kuluçka desteği, yerel yönetimlere sosyal girişimcilik gelişimine yönelik altyapı desteği ve proje yönetimi için proje değerlendirme ve izleme süreçlerini yürütecek personellere proje değerlendirme ve izlemeye yönelik kapasite geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Ocak 2021’de Dünya Bankası ile müzakere görüşmeleri yapılan projenin Şubat 2021’de ana sözleşmesi, Nisan ayında ise Ajans ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasındaki alt sözleşmenin imzalanması ile yürürlüğe girmiştir. Yıl içerisinde 2 adet misyon toplantıları, iki paydaş katılım toplantısı ve üç genel değerlendirme toplantısına katılım sağlanmıştır. Proje kapsamında Mardin Market Analizi ve Mardin İhtiyaç Analizi raporları Ajans tarafından hazırlanmıştır. Raporlar kapsamında 2 adet çevrimiçi çalıştay yapılmıştır. Projenin *geçim kaynakları tesislerinin kurulması* bileşeni doğrultusunda aktif olarak saha çalışmaları yapılmış ve ilk tesisin yer seçimi yapılarak izleme raporu hazırlanmıştır. Topluluk Uygulama Ortakları’nın (CIP) seçilmesi amacıyla ihale süreci tamamlanarak projenin ‘*Mülteci ve ev sahibi topluluklardaki kadın ve gençler arasındaki sosyal girişim*’ 1. bileşeni kapsamındaki kuluçka dönemi ve hızlandırmaya ilişkin destek hizmetleri ve alt hibe destekleri uygulamaya başlayacaktır. *Topluluğun geçim kaynağı/iş yerlerine yönelik alt hibeler* (2-B) bileşeni kapsamında Artuklu’da bir kuluçka/eğitim merkezi kurulacaktır. Proje kapsamında Ajansa Mardin ili için ayrılan yaklaşık bütçe 2.000.000,00 Avro’dur. Proje uygulama sürecinde Dünya Bankası’nın proje izleme mevzuatı kullanılacaktır. Proje faaliyetleri süresince AB Görünürlük Kurallarına riayet edilecektir.

Tablo 99. Suriyeli ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Suriyeli ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi	Program Yönetimi Birimi	Dünya Bankası, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, STK’lar	Yıl boyunca	Mardin	-

3. İşten Sosyal Uyuma Projesi: Japonya Hükümeti tarafından finanse edilen ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı iş birliğiyle başlatılan İşten Sosyal Uyuma Projesinin amacı, COVID-19 pandemisinin kadın kooperatiflerinin üzerindeki olumsuz etkilerini azaltarak faaliyetlerini geliştirerek devam ettirmelerini sağlamaktır.

COVID-19 pandemisinin kadın kooperatiflerinin üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve faaliyetlerini geliştirerek devam ettirmelerini sağlamak amacıyla Türkiye geneli seçilen illerdeki 40 adet kadın kooperatifinin ihtiyaçlarına yönelik iş geliştirme danışmanlığı hizmetleri ve hibe desteği sunulmaktadır. Bu kapsamda Mardin (2) ve Şırnak (2) illerinde faaliyet gösteren 4 kadın kooperatifi

seçilmiştir. Proje kapsamında Kooperatiflerin İhtiyaç Analizi çalışması için yapılan saha çalışmasına katılım sağlanmıştır. Projenin 2022 yılı içinde tamamlanması planlanmaktadır.

Tablo 100. İşten Sosyal Uyuma Projesi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
İşten Sosyal Uyuma Projesi	Program Yönetimi Birimi	Japonya Büyükelçiliği, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, UNDP, Kadın Kooperatifleri	Yıl boyunca	Mardin	-

4. Şırnak Asfaltit Madenlerinde İş Yeri Sağlığı ve Güvenliği İyileştirme Projesi: SGK verilerine göre Şırnak ilinde toplam 21 adet ruhsatlı asfaltit sahası bulunmaktadır. Bu madenlerde aktif çalışan sayısı yaklaşık 54.000 kişidir. (SGK, 2019). Asfaltit madeni potansiyeli yüksek Şırnak ilinde madencilik sektörü önemli bir geçim kaynağı olmakla birlikte iş güvenliği açısından çok tehlikeli sektörler arasında yer almaktadır. Bu nedenle herhangi bir kazanın oluşmasını ve can kayıplarını önlemek amacıyla iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları hakkında maden işletmecilerinin ve çalışanlarının bu konuda bilgilendirilmesi ve eğitimi gerekmekte ve bu uygulamaların madenlerde yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Program otoritesinin Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olduğu Eğitim, İstihdam ve Sosyal Politika Sektörel Operasyonel Programı kapsamında desteklenen proje 2021 yılında başlamış, 15 aylık proje süresi sonunda 2022 yılı Nisan ayında tamamlanması ön görülmektedir. Üç bileşeni olan proje kapsamında Farkındalık Artırma Aktiviteleri, Kurumsal Kapasite ve İnsan Kaynaklarının geliştirme aktiviteleri ve Çevre ve iyi yönetim konularında duyarlılığın arttırılmasına yönelik faaliyetler yürütülmektedir.

Tablo 101. Şırnak Asfaltit Madenlerinde İş Yeri Sağlığı ve Güvenliği İyileştirme Projesi İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Şırnak Asfaltit Madenlerinde İş Yeri Sağlığı ve Güvenliği İyileştirme Projesi	Şırnak Yatırım Destek Ofisi	Şırnak Üniversitesi, Şırnak Ticaret ve Sanayi Odası	1 ve 2. çeyrek	Şırnak	-

viii.Diğer Proje ve Faaliyetler

1. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP): Bölge’de Mardin ilinin dahil olduğu program ilin imalat sanayi sektöründe katma değerli üretim, teknoloji, ihracat, istihdam ve yenilikçilik kapasitesinin artırılmasını amaçlanmaktadır. Program kapsamında uygulanmakta olan dört projeden ikisi sanayi odaklı projelerdir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Usul ve Esasların yayımlanmasıyla birlikte yeni projeler RİGESOP bünyesinde değerlendirilerek onaya sunulacaktır.

Tablo 102.RİGE SOP ile İlgili CMDP Projeleri Listesi

Proje Adı	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (TL)	Ajans Katkısı	İlgili Özel Amaç
Mardin 2. OSB Elektrik Altyapısının Kurulması Projesi	Mardin 2. OSB	13.300.000	%100	4
Mardin Organize Sanayi Bölgesi 2. İlave Alanın Elektrik Altyapısının Kurulması Projesi	Mardin 1. OSB	6.480.000	%90	4

Tablo 103. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı	Mardin Yatırım Destek Ofisi, Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Yıl boyunca	Mardin	19.780.000

2. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı: Programda, toplumun dezavantajlı kesimlerinin sosyal ve ekonomik hayata katılımını sağlamak, üretkenlik ve yetenek gelişimini desteklemek amaçlarını güdülmektedir. Program kapsamında istihdam edilebilirliğin artırılması, sosyal içerme, sosyal girişimcilik ve yenilikçiliğin desteklenmesi ve sosyal sorumluluk projeleri önceliklendirilmektedir. Önceliklendirilen projelerden yürütülmekte olan beşi sanayi eksenli olarak geliştirilmiş ve desteklenmeye hak kazanmıştır. 2022 yılı boyunca sanayi eksenli desteklenmeye hak kazanan projeler RİGESOP kapsamında değerlendirilecektir. Uygulama aşamasındaki projelere tabloda gösterilmiştir.

Tablo 104.RİGE SOP ile İlgili SOGEP Projeleri Listesi

Proje Adı	İl	Sorumlu Kuruluş	2022 Bütçe (bin TL)	Ajans Katkısı	İlgili Özel Amaç
Batman İcathane Laboratuvarı Projesi	Batman, Siirt	Türkiye Gençlik Vakfı	1.299.690,00	%90	1,3
Nitelikli Eğitimle Nitelikli İstihdam	Batman	Batman Üniversitesi	1.250.000	%87	3
Tasarlayan ve Üreten Kadınlar: İstihdamda Yeni Bir Model Projesi	Şırnak	Şırnak Üniversitesi	1.499.999,40	%90	1,3
Geleneksel Kültürümüz Kadın Eliyle Şal-u Şepik Projesi	Şırnak	Şırnak Belediyesi	500.000,00	%52	1,3

Tablo 105. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	Tüm Yatırım Destek Ofisleri, Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Yıl boyunca	TRC3	4.549.689,40

3. Çalışan ve Üreten Gençler Programı: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinin 7'nci maddesinin (2) nci fıkrası uyarınca Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında 28/04/2021 tarihinde imzalanan programın yürütülmesine dair bir iş birliği protokolü hazırlanmıştır. Program gençlerin ve kadınların kişisel ve sosyal gelişimini desteklemek ve istihdam edilebilirliğini sağlamak amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından Bakanlığımızla birlikte geliştirilmiştir. Program kapsamında geliştirilen projeler; istihdam edilecek kişiler asgari yüzde 75 düzeyinde, 18-29 yaş aralığında ve istihdam edilenlerin de mümkün olduğu ölçüde yüzde 50'si erkek ve yüzde 50'si kadın olacak şekilde tasarlanmıştır. Geliştirilecek tekstil ve hazır giyim atölye, firma ve tekstil kent projelerinin uygulama aşamasının izlenmesi kalkınma ajansları tarafından yürütülecektir. 2021 yılında yaklaşık 72 milyon toplam bütçeli 13 projenin listesi aşağıdaki gibidir. Proje ödeneklerinin yaklaşık %90'ı Ajans tarafından sağlanacaktır.

Tablo 106.RİGE SOP ile İlgili ÇÜGEP Projeleri Listesi

Proje Adı	İl	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin TL)	Ajans Katkısı	İlgili Özel Amaç
Mardin 2. OSB Tekstil Atölyeleri	Mardin	Mardin YİKOB	15.000	13.500	3,4
Nusaybin Tekstil Atölyesi	Mardin	Nusaybin Belediyesi	3.750	3.375	3,4
Dargeçit Tekstil Atölyesi	Mardin	Dargeçit Belediyesi	3.750	3.375	3,4

Mevcut Yapının Derik Tekstil Atölyesi Olarak Dönüştürülmesi	Mardin	Derik Belediyesi	1.500	1.350	3,4
Batman OSB Tekstil Kent	Batman	Batman İl Özel İdaresi	19.875	17.888	3,4
Sason Tekstil Atölyesi	Batman	Batman İl Özel İdaresi	2.500	2.250	3,4
Gercüş Tekstil Atölyesi	Batman	Gercüş Belediyesi	2.500	2.250	3,4
Kozluk Tekstil Atölyesi	Batman	Kozluk Belediyesi	2.500	2.250	3,4
Şırnak Merkez Tekstil Atölyesi	Şırnak	Şırnak İl Özel İdaresi	3.750	3.375	3,4
Cizre Tekstil Fabrikası	Şırnak	Cizre Köylere Hizmet Götürme Birliği	2.000	1.800	3,4
İdil Tekstil Atölyesi	Şırnak	İdil Köylere Hizmet Götürme Birliği	2.500	2.250	3,4
Kurtalan Tekstil Atölyeleri	Siirt	Kurtalan Belediyesi	10.000	9.000	3,4
Siirt Belediyesi Tekstil Atölyesi	Siirt	Siirt Belediyesi	3.125	2.812,5	3,4

Tablo 107. Çalışan ve Üreten Gençler Programı İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Çalışan ve Üreten Gençler Programı	İzleme Değerlendirme Birimi	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı	Yıl boyunca	TRC3	65.475.000,00

e. Program Süresi ve Zaman Planlaması

İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (RİGESOP), orta vadeli bir program olup 3 yıl içerisinde faaliyetlerinin tamamlanması planlanmaktadır. Bu süreçte ilk yıl ihtiyaçların ortaya konulması amacıyla ağırlıklı olarak araştırma-geliştirme ve yatırım destek çalışmaları yürütülecektir. İş birliği ve koordinasyon ile kapasite geliştirme bileşenleri ile birlikte 2023 yılı içerisinde daha çözüm odaklı müdahale yöntemleri geliştirilerek ilgili kurum/kuruluşlarla iş birlikleri tesis edilecektir. Üçüncü yılda programın özel amaçları ile uyumlu olarak Bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanacak faaliyetlere devam edilecektir. Programın etki değerlendirmesinin ise yürütülen faaliyetlerin tamamlanmasının akabinde yapılması planlanmaktadır. Programın 2022 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir. (2022 yılı ve 2023 yılı sonrasındaki faaliyetler için yıllık bazda öngöründe bulunulmuştur.)

Tablo 108. RİGE SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2022			
			1	2	3	4
1.Araştırma, Analiz ve Programlama	1.1	Sanayi Sektörü Mevcut Durum Raporu	x	x		
	1.2	TRC3 Bölgesi Dış Ekonomik Çevre Analizi	x	x		
	1.3	Bölgesel Teknolojik Dönüşüm ve İnovasyon İhtiyaç Analizi & Stratejisi	x	x		
2.İş birliği ve Koordinasyon	2.1	Dış Fonlar Kapsamında Proje Geliştirilmesi	x	x	x	x
	2.2	Ulusal Kurum/Kuruluşlar ile İş birliği ve Koordinasyon	x	x	x	x
	2.3	UR-GE Kapsamında İş birliği	x	x	x	x
	2.4	Teknofest Havacılık, Uzun ve Teknoloji Festivali'ne Katılım			x	
	2.5	Proje Geliştirme	x	x	x	x
3.Kapasite Geliştirme	3.1	Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik	x	x	x	x
	3.2	Yönetim Danışmanlığı				x

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2022			
			1	2	3	4
	3.3	Patent, Yeni Ürün ve Markalaşma Tescili Çalışmalarına Destek			x	x
	3.4	Alternatif Finansman Kaynaklarına Erişim Eğitim Semineri		x		
4.Tanıtım ve Yatırım Destek	4.1	Teşvik ve Destek Tanıtım Toplantıları	x	x	x	x
	4.2	Uluslararası Yatırım Zirvesi			x	
	4.3	Bölgesel Kalkınma Fonu	X	x	x	x
	4.4	Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Yatırımcı Çekme Ziyaretleri				
5.Ajans Destekleri	5.1	Cizre İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Gündümlü Projesi (2017)	x	x	x	x
	5.2	Silopi Tekstil Kent Gündümlü Projesi (2020)	x	x	x	x
	5.3	Mardin OSB Enerji Verimliliği Gündümlü Projesi (GAP Ortak İş Birliği) (2017)	x	x	x	x
	5.4	Batman 1. OSB 2. Etap Elektrik Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi (2023)			x	x
	5.5	Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı (2020)	x	x	x	x
	5.6	Teknik Destek Programı	x	x	x	x
	5.7	Fizibilite Desteği Programı	x	x	x	x
6.AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	6.1	TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamının Teşviki Projesi	x	x	x	x
	6.2	Suriyeli ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi:	x	x	x	x
7.Diğer Proje ve Faaliyetler	7.1	Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP)	x	x	x	x
	7.2	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP)	x	x	x	x
	7.3	Çalışan ve Üreten Gençler Programı (ÇÜGEP)	x	x	x	x

f. İzleme ve Değerlendirme

İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (RİGESOP), izleme ve değerlendirmesinin yapılması amacıyla ASGPB koordinasyonunda tüm/ilgili birimlerin katılımıyla üç aylık Ajans içi dönemlerde SOP izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirecektir.

SOP kapsamında belirlenen faaliyetlerin takibi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve oluşturulan raporlar konsolide edilmek ve değerlendirilmek üzere ASGPB'ye iletilecektir. Ajans tarafından yürütülecek alt programların geliştirilmesinden PYB ve ASGPB, güdümlü projelerin geliştirilmesinden YDO'lar, sözleşme aşamasın geçene kadar teknik kontrolünden PYB, uygulanmasından İDB sorumludur. SOP kapsamında yapılacak araştırma ve analiz çalışmalarının yürütülmesi, tanıtım ve yatırım destek faaliyetlerinin uygulanması ile iş birliği ve koordinasyon faaliyetlerinden ASGPB koordinasyonunda faaliyete atfedilen ilgili birimler sorumludur.

SOP İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporunun hazırlanmasından ASGPB sorumludur. İzleme faaliyetleri, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanması içermektedir. Toplanan veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinlik, etkililik, verimlilik, uygulanabilirlik ve sürdürülebilirlik çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

3. Kurumsal Gelişim

Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esaslarında Ajans personeline ilişkin çalışma, ödeme ve kapasite geliştirme faaliyetlerine, Ajansın fiziki ve teknik altyapısının geliştirilmesine yönelik çalışmalara, Ajans tanıtımına ilişkin faaliyetlere ve diğer rutin görevlere kurumsal gelişim bölümü altında yer verilmesi öngörülmüştür.

a. Amaç

Genel Amaç

Ajansımız Bölge Planı (2014-2023) ve Stratejik Plan (2019-2023) doğrultusunda faaliyet ve hizmetlerin daha verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için kurumsal kapasitenin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Özel Amaçlar

1. Ajansın beşerî, fiziki ve teknik altyapısını geliştirerek kurumsal kapasitesinin artırılması,
2. Ajans personelinin görevlendirildiği işlerle ilgili yetkinlik ve motivasyonlarının sağlanması,
3. Sonuç odaklı programlar çerçevesinde öngörülen faaliyetlerin, hizmetlerin, mali destek programlarının etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesine yönelik olarak diğer kurumlarla iş birliklerinin kurulması,
4. Ajansın, Ajans faaliyetlerinin ve bölgenin yatırım ortamının tanıtılması,
5. Yönetişim ilkeleri çerçevesinde Ajansın faaliyet ve hizmetlerinin hedeflere uygun yürütülebilmesini sağlamak üzere bilişim teknolojilerinin olanaklarından daha fazla yararlanılması

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ajanslar kalkınma planları, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi, Bölge Kalkınma İdarelerinin eylem planları ve bölge planları çerçevesinde hazırlanan stratejilerin, planların, eylemlerin uygulanması konusunda önemli görevler üstlenmiştir. Kalkınma ajanslarının görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak, yeni bir vizyon çerçevesinde ajanslarda kurumsal dönüşüm süreci başlatılmıştır. Bu kapsamda ajansların oluşturulan amaç ve hedeflerini gerçekleştirmesinde etkin bir adım olarak Sonuç Odaklı Programların (SOP) uygulanmasına başlanmıştır. SOP'lar doğrultusunda yapılacak çalışmaların bölgesel gelişme, rekabet edebilirlik ve sosyal gelişmeyi hızlandırması beklenmektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından, ajansların SOP sistemine geçişini sağlamaya yönelik çeşitli eğitim ve tanıtım toplantıları düzenlenmiştir. Kurumsal dönüşüm sürecinde hem personelin hem de temel paydaşların bilgilendirilmesi konusunda ihtiyaçlar belirlenmeye çalışılmıştır. Belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda orta vadeli, bölge planları, sektörel gelişmelerle uyumlu stratejik tercihler geliştirilmesi ve bu stratejileri destekleyecek Sonuç Odaklı Programlar (SOP) oluşturulması için düzenleyici işlemler yürürlüğe konulmuştur.

Bu kapsamda Ajansımız tarafından TRC3 bölgesinde uygulanmak üzere belirlenen orta vadeli stratejik tercihler doğrultusunda SOP'lar hazırlanmaya başlanmıştır. SOP'ların uygulama döneminde, hedeflenen faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi, hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülebilmesi ve görevlerin yerine getirilmesinde başarılı olunabilmesi için mevcut insan kaynağının yeni çalışma sistemine uyum sağlaması gerekmektedir. Bu sebeple Ajans personelinin henüz deneyim sahibi olmadığı yeni uygulamalarla ilgili uzmanlaşmasını sağlamak ve SOP yöntemine uygun çalışma alışkanlığı kazandırmak için hizmet içi eğitimler verilecektir.

SOP'ların oluşturulması kadar yürütülmesi ve tamamlanması da önemli düzeyde çaba, dikkat, bilgi, deneyim ve beceri gerektirmektedir. Dolayısıyla SOP'ların hazırlanmasında, yürütülmesinde ve sonuçlandırılmasında görev alacak personelin görevleriyle bağlantılı eğitimlere katılması ihtiyacı oluşmaktadır.

Öte yandan Ajansın bölgedeki paydaşlar ile iş birliği yapması ve ilgili kurumlar arasında eşgüdümü sağlaması SOP'ların başarıya ulaşmasını kolaylaştıracaktır. Ajansın doğrudan gerçekleştireceği hizmetlerin yanında bölgedeki diğer paydaşlarla iş birliği içinde yürütmesi gereken destek programları da bulunmaktadır. Ajansın paydaşlarla birlikte yürüteceği faaliyetlerin başarıya ulaşabilmesi için geliştireceği iş birlikleri SOP'ların daha etkin yürütülmesine katkı sağlayacaktır. Bu sebeple Ajans diğer kurumlarla iş birliklerinin oluşturulmasına özel önem gösterecektir. Diğer kurum ve kuruluşlarla kurulacak iş birlikleri ile bölgesel plan kapsamında belirlenen gelişim eksenlerinin uygulamaya yansıtılması da sağlanacaktır.

Ajans organizasyon yapısında; Araştırma Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi, Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi, Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi, Kurumsal Koordinasyon Birimi ile Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt Yatırım Destek Ofisleri yer almaktadır. Ajans bünyesinde oluşturulmuş olan çalışma birimleri ve Yatırım Destek Ofisleri'nin sonuç odaklı programlar kapsamında yerine getireceği görevler aşağıda yazılmıştır.

Araştırma, Planlama ve Strateji Geliştirme Birimi tarafından bölge planında yer alan sektörel, bölgesel, ekonomik, sosyal ve çevresel analiz çalışmalarından hareketle bölgenin ekonomik rekabet gücünü artıracak SOP'lar geliştirilecektir.

Program Yönetimi Birimi tarafından proje seçim süreçlerinde projelerin SOP'lar ile ilişkili bir biçimde kabulünün sağlanması ve sözleşme sürecinin başlatılması sağlanacaktır.

İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından projelerin uygulanma süreçlerinde SOP'larla uygunluk çerçevesinde ön izleme, izleme, ara rapor ve nihai raporların hazırlanmasına kadar olan bir döngü içerisinde sözleşmeye bağlanan projelerin uygulanması izlenecektir.

Dış ilişkiler ve Fonlar Birimi tarafından SOP'lar kapsamında Avrupa Birliği ve uluslararası fonların temin edilmesi, bölgenin uluslararası alanda tanıtılması, yurtdışı kaynaklı fonlar hakkında araştırmalar yapılması sağlanacaktır.

Tüm bu işleğin kurumsal koordinasyonunu ve kurum içi çalışmalarını gerçekleştirmek için Kurumsal Koordinasyon Birimi dinamik bir çalışma sürecinde olacaktır. Kurumsal Koordinasyon Birimi tarafından personelin üstlendiği görevleriyle ilgili eğitimler düzenlenecek, kurum içinde gereksinim duyulacak araç-gerecin satın alımı yapılacak, mevcutların bakım onarımı yapılacak/yaptırılacak, ihtiyaç duyulan hizmetlerin firmalardan temini sağlanacak ve diğer olağan görevler yerine getirilecektir.

Yatırım Destek Ofisleri tarafından SOP'lara yönelik çalışmaların çıktısı olabilecek veya SOP'larda belirtilen amaç ve hedeflere katkısı olacak dış paydaşlara ait proje ve faaliyetlerin başvuru süreçlerine teknik destek sağlama, eğitim verme, yatırımcı bilgilendirme gibi görevler yürütülecektir. Yatırım Destek Ofisi personelleri SOP'ların, mali destek programlarının (MDP), çalışma programlarının ve diğer kurumsal raporların hazırlanmasına katkı vermektedirler. Bulundukları illerde proje çalışmalarına, paydaş toplantılarına, kurumların düzenlediği etkinliklere katılım sağlamaktadırlar.

c. Faaliyetler

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

1. Ajans Desteklerine Yönelik Program Sonrası Değerlendirme Çalışmaları

Ajans desteklerinin tamamlanmasından sonra orta/uzun dönemde, yararlanıcılarda ve yararlanıcı olmayanlarda gözlenen olumlu/olumsuz, doğrudan ve dolaylı değişimlerin ne kadarının Ajans desteğiyle ortaya çıktığının ölçülmesi amacıyla Kalkınma Ajansları Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nun 1.3.3.4 maddesinin (n), (ö) ve (p) bentleri gereğince program sonrası değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ajansımız tarafından yürütülen 2010 yılı KOBİ ve 2011 yılı Sektörel Gelişme Mali Destek Programlarının etki analizi çalışması 2016 yılında tamamlanmıştır. Bakanlık tarafından kalkınma ajanslarınca uygulanan mali desteklerin değerlendirilmesine ilişkin yeni usul ve esasların belirlenmesiyle birlikte, Ajans tarafından yürütülen diğer mali destek programlarının da program

sonrası değerlendirme çalışmalarının tamamlanması için gerekli faaliyetler yürütülecektir. Çalışma gerçekleştirilirken değerlendirmesi yapılan program kapsamında destek almış kurum ve kuruluşlarla nitel ve nicel mülakatlar ve anket uygulamaları gerçekleştirilecek ve sonrasında sonuçlar raporlaştırılacaktır.

Ajans tarafından 2013 yılında uygulanan Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi (RSG), Tarımsal Üretimde Su Kaynaklarının Etkili Kullanımı (SUKEK), Turizm Kent ve Sanayi Altyapısı (TKSA) mali destek programlarının KAYS verileri ve program kapanış raporları gibi temel veri kaynakları esas alınarak program sonrası değerlendirme raporları hazırlanacaktır. Değerlendirme raporlarında izleme, anket ve mülakat yöntemiyle elde edilen bilgiler derlenecek, program çıktılarına ilişkin veriler açıklanacak, verilen desteklerin sonuçları ortaya konulacaktır. Raporda destek programının tüm sürecine yönelik hedeflerin, programın/projelerin orta/uzun vadeli etkilerinin, başarılarının, sürdürülebilirliğinin, karşılaşılan sorunların ve edinilen izlenimlerin değerlendirilmesi yapılacaktır.

2. Bölge Planı Hazırlık Çalışmaları

Bölge planı hazırlıkları kapsamında bölgemizin gelişim eksenlerinin belirlenmesi önem arz etmekte olup bu kapsamda paydaşların katılımı ile bölge planına altlık teşkil edecek mevcut durum araştırma ve analiz çalışmaları gerçekleştirilecektir. Bölgenin mevcut durumu analiz edilerek, potansiyel arz eden sektörlerle yönelik anketler/saha araştırmaları uygulanacaktır. Mevcut durum analizi, saha araştırmaları düzenlenecek odak grup toplantıları ve çalıştaylar aracılığı ile 2024-2028 dönemi için yerel düzeyde bölgenin, illerin ve ilçelerin strateji ve eylem planlarının belirlenmesine altlık oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda yürütülecek hazırlık çalışmaları ajans uzmanları tarafından gerçekleştirilecek olup, ihtiyaç olması halinde analiz ve saha çalışmalarına yönelik olarak parçacıl hizmet alımı yapılacaktır.

Tablo 109. Bölge Planı Hazırlık Çalışmaları İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Bölge Planı Hazırlık Çalışmaları	Tüm Birimler	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	300.000

ii. İş birliği ve Koordinasyon

1. Yönetim Kurulu Toplantıları

Ajans Yönetim Kurulu Başkanın daveti üzerine üye tamsayısının yarısından bir fazlası ile en az iki ayda bir toplanmaktadır. Toplantılar, yönetim kurulu başkanının bulunduğu ilde gerçekleştirilmektedir. Yönetim kurulu toplantılarının ihtiyaç duyulması halinde telekonferans yöntemiyle gerçekleştirilmesi de mümkün kılınmıştır.

2. Kalkınma Kurulu Toplantıları

19/08/2016 tarih ve 29806 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kalkınma Ajansları Kalkınma Kurullarına Temsilci Gönderecek Kurum ve Kuruluşların Belirlenmesi ve Bazı Bakanlar Kurulu Kararlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Karar” (15/08/2016 tarih ve 2006/9112 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) çerçevesinde düşen kurul üyelikleri sonrasında 15/07/2018 tarih ve 30479 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kalkınma kurulları yeniden yürürlüğe girmiştir. Ancak Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurul üyelikleri yeniden teşkil edilmediğinden bu tarihten beri kalkınma kurulu toplantıları gerçekleştirilememektedir. Kurul üyeliklerinin oluşturulması halinde, mevzuata uygun şekilde toplantılar gerçekleştirilecektir.

iii. Kapasite Geliştirme

1. İnsan Kaynağının Geliştirilmesi

Ajans kadrosunda; 1 genel sekreter, 1 Birim Başkanı, 2 Birim Başkan Vekili, 3 Koordinatör Vekili ve 20 uzman ile 3 destek personeli ve 38 yardımcı hizmetler personeli (31'i hizmet personeli ve 7'si güvenlik görevlisi) olmak üzere toplam 68 çalışan bulunmaktadır. İki uzman personel yurtdışı eğitim amacıyla ücretsiz izin kullanmaktadır. Ajansın mevcut personel durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 110. Ajansın Mevcut İnsan Kaynağı Dağılımı

Birimi	Genel Sekreter	Birim Yöneticisi	Uzman	Destek Personeli	Sürekli İşçi	Genel Toplam
Genel Sekreterlik	1				3	4
Kurumsal Koordinasyon Birimi		1	3	3	22	29
Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi		0	3	0	0	3
Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi		0	1	0	0	1
İzleme ve Değerlendirme Birimi		1	3	0	1	5
Program Yönetimi Birimi		1	2	0	1	4
Mardin Yatırım Destek Ofisi		1	1	0	1	3
Batman Yatırım Destek Ofisi		0	4	0	3	7
Siirt Yatırım Destek Ofisi		1	2	0	4	7
Şırnak Yatırım Destek Ofisi		1	1	0	3	5
Merkez Toplam		3	12	3	27	46
Yatırım Destek Ofisleri Toplam		3	8	0	11	22
Genel Toplam	1	6	20	3	38	68

Ajans personelinin sektörel ve tematik uzmanlaşmasına yönelik olarak tüm uzman ve destek personelinin rapor analiz çalışmaları yapmaları planlanmıştır. Bu kapsamda bölge planında öngörülen gelişme eksenleri, stratejik planda öngörülen amaçlar ve SOP'lar kapsamında öne çıkan öncelikli alanlarda personelin seçeceği bir temada çalışma yaparak bilgisini derinleştirmesi ve ilgilendiği alanla ilgili bir rapor yazması sağlanacaktır. Personelin bilgi, beceri ve niteliklerinin kurumsal önceliklere göre stratejik bir yaklaşımla geliştirilmesine özel önem verilecektir.

1.1. Hizmet İçi Eğitimler

İlk defa istihdam edilecek personelin oryantasyonuna yönelik eğitimlere devam edilecek, genel ve birimlere yönelik hizmet içi eğitimlerle birlikte kişisel gelişim eğitimleri düzenlenecektir. Yeni başlayacak personele Ajans'ın temel fonksiyonları hakkında bilgi verilerek personelin göreve uyumlarının hızlandırılması ve personelden daha hızlı verim alınması amaçlanmaktadır. Oryantasyon süreci sonucunda yeni başlayan personele Ajans'ın temel faaliyetleri ile ilgili görevler verilecek ve görevlerin yerine getirilerek sonuçlandırılması süreci hakkında birim başkanı/koordinatörler tarafından değerlendirme raporları hazırlanacaktır. Bu değerlendirme raporları deneme süresi sonunda personel hakkında Genel Sekreterlik görüşü oluşturulmasına altlık oluşturacaktır. Uygulanması planlanan oryantasyon eğitiminin temel başlıkları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 111. Yeni Personel İçin Düzenlenecek Oryantasyon Eğitimleri

Sıra No	Eğitimin Adı	Tahmini Süre
1	Proje Hazırlama Eğitimi	3 gün
2	Proje Değerlendirme Süreci Eğitimi	1 gün
3	Uygulamalı İzleme Süreci Eğitimi	2 gün

4	Satın Alma Süreci Eğitimi	1 gün
5	Resmî Yazışma Kuralları Eğitimi	1 gün
6	İş Kanunu/Özlük Hakları/Sözleşme Bilgilendirmesi	1 gün
7	Yönetim Kurulu/Kalkınma Kurulu Toplantı ve Üyeleri Hakkında Bilgilendirme	1 gün
8	Devlet Destekleri ve Teşvikleri	2 gün
9	Bölge Planı ve Diğer Kalkınma Planları Hakkında Bilgilendirme	1 gün
10	EBYS/KAYS Programlarının Kullanımı Hakkında Bilgilendirme	1 gün
11	2009-2021 Ajans Faaliyet Raporları	1 gün
12	Bölge'nin Tanıtımı	4 gün
13	AB ve Diğer Uluslararası Fonlar	2 gün

Ajansın çalışma alanına uygun olarak personelin yetkinliklerini geliştirmek amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı başta olmak üzere ilgili bakanlıklar ve diğer kurumların kendi plan ve programları dâhilinde katılım çağrısı yaptıkları eğitimlerden faydalanılacaktır. Ayrıca spesifik konularda çalışan uzmanların, alanlarında bilgi ve yetkinlik düzeylerini artırarak Ajans çalışmalarına daha etkin katkı sunabilmeleri için ihtiyaç duydukları eğitimleri kurum dışından alabilmeleri de söz konusu olabilecektir. Kurum dışında düzenlenen eğitimlere katılan personelin, edindiği bilgi ve tecrübeyi ilgili diğer personele aktarmaları sağlanacaktır. Bununla birlikte, personelin mesleki ve kişisel gelişimine katkı sunacak ve Ajans çalışmalarında verimliliğini artıracak eğitimlerin insan kaynakları görevlisi tarafından düzenlenmesi de sağlanacaktır. 2022 yılında Ajans bütçesinden karşılanmak üzere alınması öngörülen eğitimler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Yıl içinde ortaya çıkacak ihtiyaçlar doğrultusunda aşağıdaki eğitimlere ek eğitimler düzenlenebilecektir. Aynı zamanda, personelin sektörel çalışma konuları ile ilgili yurtiçi çalışma ziyareti, toplantı, seminer, konferans sağlanacaktır.

Tablo 112. 2022 Yılında Alınması Planlanan Eğitimler

Sıra	Eğitimin Adı	Süre (gün)	Takvim	Hedef Kitle
1	Resmî Yazışma Kuralları & EBYS Eğitimi	1	Mart	İlgili Personel (Destek-Uzman)
2	Etkin Liderlik Eğitimi	2	Mart	Birim Başkanları
3	İstatistiksel Analiz ve Araştırma Teknikleri Eğitimi	3	Mayıs	ASGPB Uzmanları
4	Fizibilite Analiz ve Değerlendirme Eğitimi	4	Haziran	Uzman Personel
5	AB Fonlarına Yönelik Proje Hazırlama Eğitimi	3	Temmuz	YDO Uzmanları
6	Dış Ticaret Uzmanlığı Eğitimi	5	Ağustos	YDO Uzmanları
7	Tarım ve Kırsal Kalkınma Eğitimi	5	Eylül	YDO ve ASGPB Uzmanları
8	PMP Sınavına Hazırlık Eğitimi – Proje Yöneticiliği (35 Saat)	5	Ekim	YDO uzmanları
9	Yatırım Danışmanlığı ve Mentörlük	5	Kasım	YDO Uzmanları
10	İş Planı Hazırlama Eğitimi	2	Aralık	Uzman Personel
	Toplam	35		

1.2. Personel Ödemeleri

Personele yapılacak ücret ödemeleri, sosyal güvenlik prim ödemeleri, tediye ve kıdem tazminatı ödemeleri personel giderleri bütçe kalemi kapsamında gerçekleştirilecektir. Ayrıca 3308 sayılı Kanunun öngördüğü şekilde 2022 yılında Ajans personel sayısının yüzde beşinden az olmamak üzere öğrencilere staj ve beceri eğitimi yaptırılması ve ücret ödemelerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bu ödemeler, diğer personel giderleri kaleminden gerçekleştirilecektir.

1.3. Yeni Personel İstihdamı

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılan Kalkınma Ajansları insan kaynakları planlaması çalışması doğrultusunda Ajansın mevcut personel kadrosuna ek olarak 8 uzman, 1 hukuk müşaviri ve 1 destek personeli kadrosu ihdas edilmesi ve Cumhurbaşkanlığından atama izni alınması amacıyla ajanslardan bilgi toplanmıştır. Söz konusu boş kadrolar için atama izin onayının 2022 yılında alınması beklenmektedir. Bu kapsamda Ajansımızca 2022 yılı içinde 8 uzman, 1 hukuk müşaviri ve 1 destek personeli alımı yapılacaktır.

2. Kurumsallaşma Faaliyetleri

14.07.2021 tarihli ve 31541 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 80 numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 15’inci maddesiyle 4 sayılı Cumhurbaşkanlığının 207’inci maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik sonucunda daha önceden Ajanslarda uygulanması öngörülen dış denetim ve iç denetim uygulamaları yürürlükten kaldırılarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca ilgili kurumların temsilcilerinin katılımıyla mali yönetim yeterliliği yapılması ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca inceleme, teftiş, denetim ve soruşturma yapılması öngörülmüştür.

Mali Yönetim Yeterliliği: Ajansımız 2011 yılında yapılan hazırlık faaliyetleri sonucunda mali yönetim yeterliliği almaya hak kazanmış ve mali destek programlarını uygulamaya başlamıştır. Ajans’ta ikinci mali yönetim yeterlilik denetimi 2017 yılında gerçekleştirilmiştir. Ajansın mali yeterlilik kriterlerini sağlamaya devam etmesi ve faaliyetlerini etkili şekilde yürütebilmesi için mevzuata uyum ile ilgili kontrol faaliyetlerine 2022 yılında da devam edilecektir.

İç Kontrol Sistemi: Ajans faaliyetlerinin öngörülen hedef ve amaçlara ulaşacak şekilde eksiksiz yerine getirilebilmesi personelin iş yükü ve verimliliğine bağlı olmaktadır. Bu nedenle 2022 yılında Ajansın çalışma ortamının iç kontrol standartlarına uygun olarak yeniden gözden geçirilmesi ve performans sisteminin uygulanması planlanmaktadır. SOP’lar çerçevesinde yapılacak görevlendirmeler sonucunda personelin performansının ölçülmesi ve motivasyonlarının sağlanması kolaylaşacaktır. “Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği” ve “İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı” çerçevesinde Ajansta iç kontrol standartlarına uygun bir çalışma düzeninin oluşturulmasıyla tüm personelin verimliliğinde artışlar olması ve toplamda Ajansın performans başarısının yükselmesi beklenmektedir.

İç kontrol kamuda iyi yönetişimin sağlanması için uygulanan standartlar bütünüdür. İç kontrol standartları; sistemin oluşturulmasında, izlenmesinde ve değerlendirilmesi sırasında kurumların dikkate alması gereken temel yönetim kurallarından oluşmaktadır. İç kontrol sistemi aşağıda yazılan beş temel bileşeni içermektedir.

- Kontrol Ortamı
- Risk Değerlendirmesi
- Kontrol Faaliyetleri
- Bilgi ve İletişim
- İzleme

Kontrol ortamı, iç kontrolün diğer unsurlarına temel teşkil eden genel bir çerçevedir. Bu genel çerçevenin oluşturulabilmesi için işyerinde kişisel/mesleki dürüstlük ilkelerinin, etik değerlerin, mesleki yeterlilik ölçütlerinin ve iş yapma tarzına yönelik kurulların belirlenerek uygulamaya konulması gereklidir. Kontrol ortamı bileşeni kapsamında Ajansın misyon, vizyon ve etik değerleri yeniden ele alınmaktadır. Personelin görev tanımları yazılı hale getirilerek kendilerine tebliğ edilmekte, yeterlilikleri ile verilen görevlerin uyumlu olması sağlanmakta ve performanslarının geliştirilmesine yönelik değerlendirme yapılmaktadır.

Risk değerlendirme, kurumların önceden belirlenmiş olan hedeflerinin gerçekleşmesine engel oluşturabilecek risklerin tanımlanması, analiz edilmesi, risklere karşı gerekli önlemleri alınması

sürecidir. Risk değerlendirilmesi yapılabilmesi için kurumlar faaliyetlerini, amaçlarını, hedeflerini, gerçekleşme göstergelerini ve faaliyetlerin uygulanmasında ihtiyaç duydukları kaynakları bir plan dahilinde belirleyerek program oluşturmalarıdır. Risk değerlemesi kapsamında amaçların gerçekleşmesine engel olabilecek risklerin meydana gelme olasılığı ve etkileri analiz edilerek alınacak önlemleri içeren bir eylem planı hazırlanmaktadır.

Kontrol faaliyetleri, belirlenen riskleri yönetmek amacıyla oluşturulan politika ve prosedürlerdir. Her bir faaliyet ve riskleri için uygun kontrol yöntemleri (düzenli gözden geçirme, örnekleme yoluyla kontrol, karşılaştırma, onaylama, raporlama, koordinasyon, doğrulama, analiz etme, yetkilendirme, gözetim, inceleme, izleme v.b.) belirlenir. Kontrol faaliyetleri kapsamında işlem öncesi kontrol, süreç kontrolü ve işlem sonrası kontrolleri yapılır. Yapılan kontrol faaliyetlerinin, kontrol ile edinilecek faydadan daha maliyetli olmamasına dikkat edilir.

Bilgi ve iletişim bileşeni gerekli bilginin ihtiyaç duyan kişi, personel ve yöneticiye belirli bir formatta iletilmesidir. Söz konusu bilginin iletimi, ilgililerin iç kontrol ve diğer sorumluluklarını yerine getirmelerine imkân verecek bir zaman dilimi içinde gerçekleştirilmelidir. Bilgi ve iletişim bileşeni, bilginin oluşturulmasını, iletişimini ve kayıt sistemini kapsamaktadır. Bilgi ve iletişim sistemi, ihtiyaç duyulan gerekli bilgilerin analiz yapmaya uygun şekilde üretilmesinden ve raporlanmasından oluşmaktadır.

İzleme bileşeni, iç kontrol sisteminin kalitesini değerlendirmek üzere yürütülen tüm izleme faaliyetlerini kapsamaktadır. Kurumlar, iç kontrol sistemini yılda en az bir defa değerlendirmeye tabi tutmaktadırlar. Sistemin aksayan yönlerinin giderilmesi için önerilen tedbirlerin uygulanmasını sağlayacak eylem planları hazırlanmaktadır.

İç kontrol çalışmaları kapsamında Ajansın bölgesel amaç ve hedeflerini yerine getirmesi için hazırlanan planların uygulanması sırasında karşılaşılabilecek riskler tespit edilecektir. Risklerin kontrol altına alınabilmesi için risk eylem planı çerçevesinde öngörülen kontrol faaliyetleri uygulanacaktır. Süreçlerin iç kontrol eylem planlarında şeffaf bir biçimde izlenebilmesi için temel süreçlerle ilgili belgeler hazırlanarak Ajansın yönetim, birim amirleri ve personel bazında kontrol noktaları belirlenecektir. Ajansın kritik karar alma ve çalışma süreçlerinin etkili yönetiminde hassas görevler belirlenerek Ajans faaliyetlerinin aksamadan yürütülmesinde yedekli çalışma sistemi oluşturulacaktır.

Sayıştay Denetimi: Sayıştay Denetimi kapsamında Ajansta devam eden çalışmalar, Sayıştay tarafından yayımlanmış bulunan Düzenlilik Denetimi Rehberinin 10/04/2011 tarihli versiyonu kapsamında yürütülmektedir. 2022 yılında olası bir denetime hazır olmak açısından gerekli faaliyetler yürütülmektedir.

3. Bilişim Teknolojileri Altyapısının Geliştirilmesi

Kalkınma Ajansları Personelinin Performansının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi Sistemi: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, kalkınma ajansları ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Savunma Sanayii Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü (TÜBİTAK SAGE) arasında imzalanacak protokol çerçevesinde, kalkınma ajanslarında çalıştırılan personelin performansının ölçülmesi ve değerlendirilmesine ilişkin Yetkinlik ve Hedef Bazlı Performans Ölçme ve Değerlendirme Sistemi kurulacaktır. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda TÜBİTAK SAGE tarafından performans ölçüm ve değerlendirmesine yönelik yazılım geliştirilecek ve Ajanslara teslim edilecektir.

Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS): TÜBİTAK teknik desteğiyle uygulamaya konulan Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS), Bakanlık tarafından güncellenerek geliştirilmektedir. Ajansın vermiş olduğu mali desteklerin yönetimi bu sistem üzerinden gerçekleştirilmektedir. Hali hazırda “Online Başvuru” ve “Değerlendirme” modülleri ile “İzleme ve Değerlendirme” modülü uygulanan ve başlayacak olan güdümlü projeler ile önceki mali destek programları kapsamında izlemesi devam eden

projeler için kullanılmaya devam edilecektir. KAYS üzerinden Ajansın faaliyet ve tüm işlemlerine ilişkin kayıtlar yapılabilmekte ve ödeme evrakları düzenlenebilmektedir. “Bütçe Muhasebe” ve “İnsan Kaynakları” modüllerinin kullanımına aktif olarak devam edilerek kullanım için hazırlanacak yeni modüller konusunda gelişmeler takip edilecektir.

İnternet Uygulamaları: Ajans faaliyetlerinin ve Ajans ile ilgili diğer hususların güncel olarak yayınlanarak kamuoyunun zamanında doğru olarak bilgilendirilmesini sağlayan (www.dika.org.tr) internet sitesinin aktif kullanımına devam edilecektir. Bununla birlikte bölge illerinin yatırım ortamını tanıtan YDO’ların web sayfası iyileştirme ve tasarım çalışmaları devam edecektir. YDO’ların kullanımında olan internet sayfalarına aşağıdaki adreslerden erişim sağlanmaktadır.

- <https://www.dika.org.tr/mardin>
- <https://www.dika.org.tr/batman>
- <https://www.dika.org.tr/siirt>
- <https://www.dika.org.tr/sirnak>

Ajansın faaliyette olduğu TRC3 bölgesinin yatırım olanaklarının tanıtılması, yatırımcıların bilgilendirilmesi, bölge illerinin yatırım teşvik ve destekleri yönünden sahip olduğu avantajlar ile yatırıma yönelik kamusal desteklerin duyurulması amaçlarıyla YDO’ların kullanımında ayrıca “investin” sayfaları oluşturulmuştur. Bu sayfalara aşağıdaki bağlantı adreslerinden erişim sağlanmaktadır.

- <https://www.investinmardin.com/>
- <https://www.investinbatman.com/>
- <https://www.investinsiirt.com/>
- <https://www.investinsirnak.com/>

Ajansın yürüttüğü faaliyetlerin, işlerin, verdiği mali desteklerin, uygulanan projelerin, organize edilen çalıştay, konferans ve toplantıların sosyal medya üzerinden paydaşların bilgisine sunularak görünürlük ve bilinirliğin sağlanması için sosyal medya hesapları açılmıştır. Ajansın katkı ve katılımıyla yapılan çalışmalar aşağıda yer alan sosyal medya hesapları üzerinden takip edilebilmektedir.

- <https://twitter.com/tcdicleka/>
- <https://www.instagram.com/tcdicleka/>
- <https://www.facebook.com/tcdicleka/>
- <https://www.youtube.com/c/tcdicleka>
- <https://www.linkedin.com/company/tcdicleka>

Yazılımlar: Ajansımızda Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) kullanılmakta olup programın kesintisiz kullanımını sağlamak üzere bakım/onarım işi yıllık olarak yaptırılmaktadır.

Ajansın bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısının ihtiyaç duyduğu yenileme ve güncellemeler kapsamında gerekli olan yeni yazılım ve donanımlar ile bunların bakım ve onarımı için gereksinim duyulacak hizmet alımları 2022 yılında gerçekleştirilmeye devam edilecektir.

Mevcut bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısını geliştirerek daha etkin bir şekilde kullanabilmek için Ajans tarafından 2022 yılında aşağıdaki yazılım/programların alınmasına devam edilecektir.

Tablo 113. 2022 Yılında Alınması Planlanan Yazılım ve Donanım Hizmetleri

Sıra	Bilişim Araç-Gereç ve Yazılım/Program Temini	Miktar/Periyot
1	Şimşek Memur ve İşçi Maaş Modülü (yenileme)	Yıllık
2	Taşınır Programı	Yıllık
3	EBYS Bakım Ücreti	Yıllık
4	Teknik destek	Yıllık

	(Network-güvenlik duvarı-santral hizmetleri)	
5	Santral cihazı alımı (Siirt)	Yıllık
6	Anti virüs yazılımı	Yıllık
7	Yedekleme yazılımı	Yıllık
8	Web sitesi bakımları	Yıllık
9	Bilgisayar alımı	10 adet
10	Merkez ve YDO'larda kullanılan fotokopi ve yazıcı cihazlarının bakım-onarım ve satın alımı	Yıllık

Bilgisayarlar (İstemci ve Sunucu) ve Diğer Donanımlar: Yeni personel alımı ve diğer ihtiyaçlara bağlı olarak Ajansta oluşacak masaüstü ve dizüstü bilgisayar gereksinimleri karşılanacaktır. 2022 yılında 8 uzman, 1 hukuk müşaviri ve 1 destek personeli olmak üzere toplam 10 yeni personelin istihdamı olarak dahilinde olup yeni bilgisayar, monitör ve çevre birimleri alımı yapılacaktır. Ayrıca Ajansın ihtiyaçlarına uygun olarak; yazıcı, tarayıcı, fotokopi cihazları, sunum cihazları ve taşınabilir diskler gibi ek donanım gereksinimleri karşılanacaktır. İhtiyaca bağlı olarak mevcut sunucuların donanımlarının yenilenmesi, yazılımlarının güncellenmesi, disk ve bellek kapasitesinin artırılıp daha fazla veri saklanması ve bu verilere daha kısa sürede erişilebilmesi sağlanacaktır.

Bakım Hizmetleri: Ajans bünyesinde mevcut bilgi iletişim teknolojileri altyapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla bakım ve onarım çalışmaları yapılacak ve gerekli hizmet alımları yapılacaktır. Sunucu yedekleme ve acil durumlar için yedekleme/yedek alma yazılımlarının temin edilmesi öngörülmektedir.

Ajansımız mail sunucusu, Bakanlık tarafından kurulan kalkınma ajansları ortak mail sunucuna taşınmıştır. Ajans veritabanı, kullanıcılar, bilgisayarlar, mekanlar, yazıcılar gibi organizasyonun tüm bilgilerinin bulunduğu ağ dizin hizmet sunucusu (Active directory), uygulama sunucusu (EBYS, PDKS Meyer, taşınır ve maaş programı vb) ve ortak doküman sunucusu Qnap (Nusaybin) kullanımı devam etmektedir.

Kalkınma Ajansları Dijital Platformu (www.ka.gov.tr): Tüm ajansların basın, duyuru, haber, tematik çalışma, proje, faaliyet ve gerçekleştirmeyi planladıkları çalışmaların tek bir dijital platform ortamında yayınlanması için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) iş birliğinde kalkınma ajansları dijital platformu oluşturulmuştur. Kurulan www.ka.gov.tr adlı internet sitesi ile kalkınma ajanslarının yapmış oldukları faaliyetlerle ilgili olarak kamuoyunun tek portal üzerinden bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. Ajanslar tarafından yapılan faaliyetler, hazırlanan raporlar, desteklenen projeler, yazılan haberler, açıklanan duyurular ve benzeri tüm etkinliklerin anılan site üzerinden paydaşlara ulaştırılması sağlanarak kalkınma ajanslarının görünürlüğü gerçekleştirilecektir.

4. Yardımcı Hizmetler ve Diğer Alımlar

Yardımcı Hizmetler: Yardımcı hizmetler, hizmet alımı yolu ile gerçekleştirilen giderler ile iletişim giderlerini kapsamaktadır. Hizmet alımı yolu ile gerçekleştirilen giderler; Ajansı hizmet binasının bakım, onarım ve Ajans araçlarının muayene giderleri, trafik sigortaları, bilgi işlem programları gibi hizmetleri kapsamaktadır. İletişim giderleri telefon, internet, kargo, kurye, posta ve diğer gönderim işlemlerini içermektedir. Bunun yanı sıra vekâlet ve noter ücretleri, banka masrafları, ihale ilan bedelleri, sözleşmelerden kaynaklanan vergi giderleri vb. giderler de söz konusu olabilecektir.

Yıl içerisindeki idari işler kapsamında gerçekleştirilecek ulaşım, konaklama, yatırım destek ofisleri ziyaretleri, arşiv ve depo kontrolleri, bölge dışı ajans toplantıları, diğer görevlendirmelerle ilgili harcırahlar, kanunen zorunlu harçlar, mahkeme, sigorta, muhtasar ve KDV beyannameleri harç giderleri karşılanacaktır.

Kira Bedelleri: Ajansımız Batman, Siirt ve Şırnak YDO'ları için ödenecek kira ücretleri, Ajans binasının kurulu bulunduğu arazi için Milli Emlak Müdürlüğüne ödenecek irtifak hakkı bedeli ve Ajans tarafından

kiralanan araçlar için ödenecek kira ücretleri bu kalemden karşılanacaktır. Ajans envanterinde bulunan ve kiralanan araçların listesi aşağıda verilmiştir.

Tablo 114. Ajansın Ulaşım Araçları

Adet	Araç Tipi	Edinim Şekli	Kullanım Yeri
1	Otomobil	Resmi	Ajans Merkezi
3	Otomobil	Kiralama	Ajans Merkezi
1	Otomobil	Kiralama	Siirt Ofis
1	Otomobil	Resmi	Batman Ofis
1	Otomobil	Resmi	Şırnak Ofis
1	Minibüs	Resmi	Ajans Merkezi
1	Hafif Ticari	Resmi	Ajans Merkezi

Demirbaş, Ofis Ekipmanı, Tüketim Malzemesi ile Taşınır Alımı: Genel sarf malzemeleri, temizlik malzemeleri ile birlikte Ajans ana hizmet binası ve yatırım destek ofisleri için gerekli olan her türlü ofis ekipmanı, araç gerecin alımı yapılacaktır. Ajans hizmetlerinde kullanmak üzere alınan ve kiralanan taşıtlar ile mevcut hizmet binasının kalorifer sistemi için akaryakıt alımı gerçekleştirilecektir.

iv. Tanıtım Faaliyetleri

1. Tanıtım Dokümanlarının Hazırlanması

Ajans program, proje ve faaliyetlerinin görünürlüğü ve bilinirliğinin artırılması amacıyla, Ajans tarafından içerikler hazırlanarak çeşitli tanıtım materyalleri hazırlanmaktadır. Dokümanların güncelliği açısından bu çalışmalar belirli sürelerde yenilenmektedir. Gerek Ajans ve bölgenin görünürlüğünün artırılması gerekse bölgenin yatırım ortamının tanıtılması amacıyla 2022 yılı içerisinde çeşitli içerikler hazırlanarak ilgili paydaşlarla paylaşılacaktır. E-bülten, broşür, kitapçık, katalog, başvuru rehberi vb. şeklinde oluşturulacak yayınlar için tasarım hizmetleri alınacak; hazırlanan içeriklerin fiziksel dağıtımı gerektiğinde basım işi hizmet alımı yapılacaktır.

2. Proje, Program ve Faaliyet Tanıtım Toplantıları

Ajans program, proje ve faaliyetlerinin bölgesel ve ulusal düzeyde tanıtımı; paydaşlarca benimsenmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla tanıtım toplantıları organize edilecektir. Proje teklif çağrılarının ilanından sonra, potansiyel başvuru sahiplerinin teklif çağrısı ile ilgili olarak bilgilendirilmeleri ve istenilen şekilde projelerin Ajansa sunulmasını sağlamak üzere bilgilendirme ve eğitim toplantıları gerçekleştirilecektir. Proje teklif çağrıları ile ilgili yapılacak bilgilendirme ve eğitim toplantıları öncesinde toplantı ve eğitimlerin kamuoyuna duyurulması için kullanılacak iletişim araçları belirlenerek bir iletişim planı hazırlanacak, hazırlanan iletişim planı çerçevesinde proje teklif çağrılarının kapsamı ve başvuru süreçleri konusunda tanıtımlar yapılacaktır.

3. Basın ve Halkla İlişkiler Çalışmaları

Kamuoyunun bilgi edinme hakkının temini ile paydaşların Ajans çalışmalarına katılımının sağlanması amacıyla kurumsal tanıtım, bilgilendirme, haber ve duyuru faaliyetleri bir iletişim stratejisi ve planı çerçevesinde gerçekleştirilir. Ayrıca kurumsal iletişim çalışmalarında Ajansın misyonunun, görevlerinin, yetkilerinin ve TRC3 bölgesinin kalkınmasındaki katkılarının somutlaştırılması hedeflenmektedir. Ajans program, proje ve faaliyetleri ile ilgili yapılan toplantılar, gerçekleştirilen eğitimler haberleştirilir. Ajansın sosyal medyada görünürlüğünün artırılması için tüm etkinlikler sosyal medya hesaplarından paylaşılır.

4. Temsil ve Tanıtım Faaliyetleri

Ajans Yönetim Kurulu ve Genel Sekreteri'nin kurumu temsili, tören (ulusal, resmi ve dini bayramlar, kurtuluş günleri, anma günleri, tarihi günler, temel atma törenleri, açılış törenleri ve festivaller

kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler), ödüllendirme (illerde/ilçelerde ekonomi, kültür, bilim, teknoloji, spor, sanat, eğitim alanlarında ulusal veya uluslararası düzeyde başarılı çalışmalar yapanların teşvik edilmesi, ödüllendirilmesine yönelik giderler) protokol hizmetleri (Devlet protokolünde yer alanların yapacakları ziyaretler ile merkezi idare ve diğer illerde protokole dahil kişilerin yapacakları çalışmalar sebebiyle konaklama dâhil yapılan giderler) ilgili usul ve esaslar çerçevesinde yürütülecektir.

d. Çıktı Hedefleri

Kurumsal Gelişim kapsamında 2022 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 115. Kurumsal Gelişim Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut (2021)	2022 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan Program Sonrası değerlendirme raporu sayısı	1	4	Adet	Faaliyet Raporu
	Toplam değerlendirmesi tamamlanan mali destek programı sayısı	2	5	Adet	Faaliyet Raporu
İş birliği ve Koordinasyon	Düzenlenen YK toplantı sayısı	8	6	Adet	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Personele verilen eğitim sayısı	1	8	Adet	Faaliyet Raporu
	Eğitim alan personel sayısı	12	50	Kişi	Faaliyet Raporu
	Uzman Personel sayısı	26	34	Kişi	Faaliyet Raporu
	Denetim sayısı	1	0	Adet	Faaliyet Raporu
	Bilişim altyapısının geliştirilmesi için alınan hizmet sayısı	3	2	Adet	Faaliyet Raporu
	İç kontrol grubu eylem planı toplantı sayısı	0	4	Adet	Faaliyet Raporu, İç Kontrol Standartları Uyum Eylem Planı, Toplantı Tutanakları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Hazırlanan tanıtım dokümanı sayısı	2	4	Adet	Faaliyet Raporu
	Yayınlanan haber sayısı	90	140	Adet	Faaliyet Raporu
	Yayınlanan duyuru sayısı	18	30	Adet	Faaliyet Raporu
	Yayınlanan ilan sayısı	6	10	Adet	Faaliyet Raporu

4. Yerel Kalkınma Fırsatları

1. Proje Geliştirme Faaliyetleri

a. Amaç: Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi desteklemek amacıyla ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet, Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan 1.3.2 Kalkınma Ajansları başlığının 1 maddesi gereğince gerçekleştirilecektir. Bölgede nitelikli proje geliştirme kültürünün zayıf olması ve kurum ve kuruluşların fon kaynağı bulma noktasında yaşadığı ciddi sıkıntılar Bölgeye fon getirebilecek ön fizibilitesi hazır nitelikli projelerin kazandırılması gerekliliğini doğurmuştur.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 116. Proje Geliştirme Faaliyetleri Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2022)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Proje geliştirme faaliyetleri kapsamında geliştirilen proje sayısı	2	0	Adet	Proje Başvuru Formları
	Ziyaret edilen proje ofisi sayısı	30	0	Kurum	Ajans resmî sitesi
Sonuç	Proje geliştiren kurum/kuruluş sayısı	8	0	Kurum	Proje Bilgi Formları

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılacak çalışmalarda Bölgedeki İlçe Proje Ofislerinden faydalanılacaktır. Bölgedeki kamu kurum ve kuruluşlarının bünyesinde bulunan proje ofislerinin aktifleştirilerek İlçe Proje Ofislerinin tesis edilmesi ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Bölgedeki tüm ilçeler için ayrı ayrı oluşturulan İlçe Proje Ofisleri ile ayrıca kurumların proje geliştirme kapasitesinin artırılması, ulusal-uluslararası fonlardan haberdar edilmesi ve iş birliklerinin geliştirilmesi sağlanacaktır. Bununla birlikte ilçe proje ofisleri yoluyla Bölgede oluşturulacak kapasitenin, Ajans tarafından belirlenen SOP'ların hedeflerinin gerçekleştirilmesine imkân verecek şekilde kullanılması da sağlanacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları "fizibilite desteği" kapsamında yaptırılabilirdiği gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlatılabilecektir. Ajans, âtil durumdaki kamu tesisleri ile özel sektöre ait tesisleri tespit edecek bu kapsamda bir envanter çalışması hazırlayacaktır. Söz konusu tesislerin ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve proje havuzu çalışmalarında ya da farklı işlevlerin kazandırılması gereken konularda uygunluk durumuna göre bu tesislerin önceliklendirilmesi kaynakların verimli ve etkili kullanılmasına hizmet edecektir. Proje geliştirme faaliyetleri her il için YDO'lar ve proje ofisleri aracılığıyla gerçekleştirilecektir.

2. Siirt Küçükbaş Hayvan Payetleme Biriminin Kurulması Güdümlü Projesi (2018)

a. Amaç: Siirt iline yüksek verimli saf kültür ırkı hayvanların kazandırılması, bu suretle yüksek verimli saf kültür ırklarına ait natif ve dondurulmuş sperma ihtiva eden payetler ile ıslah çalışmalarının yoğunlaştırılması, böylece birim hayvandan elde edilen verim miktarının artırılması projenin amacıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması ve Hayvancılık Sektöründe Rekabetçiliğin Geliştirilmesi" başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Siirt ilinde kayıtlı 4060 küçükbaş hayvancılık işletmesi bulunmaktadır (Siirt Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2018). Projenin tamamlanması ile birlikte Türkiye'nin ilk yüksek verimli saf kültür ırkı keçi payeti üretim merkezi olabilecek ve burada

Üretilen yüksek verimli kültür ırkı saf tekelere ait dondurulmuş spermaları ihtiva eden payetler başta Siirt olmak üzere tüm bölge ve ülke keçi yetiştiriciliğinin ihtiyaını karşılayabilecektir. Bölgede özellikle potansiyel barındıran Siirt ilinde markalaşma çalışmaları yapılması ve katma değerli ürünlerin üretiminin geliştirilmesi, sorunlarının giderilmesi, varlıkların ve üretimin kayıt altına alınıp izlenmesi, ürünlerin pazarlara ulaşmasını sağlayıcı mekanizmaların oluşturulması önemlidir.

c. Sonuç ve ıktı Hedefleri:

Tablo 117. Siirt Küçükbaş Hayvan Payetleme Biriminin Kurulması Güdümlü Projesi Sonuç ve ıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
ıktı	Payetleme nitesi sayısı	1	0	Adet	Proje nihai raporu
	Proje kapsamında kurulan laboratuvar sayısı	1	0	Adet	Proje nihai raporu
	Proje kapsamında kurulan çiftlik sayısı	1	0	Adet	Proje nihai raporu
Sonuç	Birim hayvan ağırlığı	114	65	Kg	Payetleme nitesi verileri
	Keçi başına ortalama laktasyon süt miktarı	837	109	Kg	Payetleme nitesi verileri
	Ortalama doğan oğlak sayısı	2,2	1,1	adet	Payetleme nitesi verileri
	Projeden doğrudan faydalanacak işletme sayısı	15.000	4060	adet	Payetleme nitesi verileri
	Hayvansal rn üreten yeni işletme sayısı	8	5	adet	Firma Anketleri
	Kapasite artışı sağlanan işletme sayısı	3	0	adet	Firma Anketleri
	Süt rnlerinde geliştirilen yeni marka sayısı	1	0	adet	Firma Anketleri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Proje yürütücüsü Siirt niversitesidir. Proje kapsamında ortak veya iştirakçi bulunmamaktadır. Projenin toplam maliyeti 16.231.818,00 TL olup %45 Ajans katkısı 7.308.641,65 TL'dir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Sözleşmesi imzalanan projenin uygulama aşaması devam etmektedir. Süreç takibini İzleme ve Değerlendirme Birimi yürütmektedir.

3. Teknik Destek Programı

a. Amaç: Ajans yerel kalkınma fırsatları kapsamında belirlenen amaçlar doğrultusunda, Program ncelikleri ile uyumlu faaliyet gösteren kurumların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gereķesi: Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan 2.2. Teknik Destek başlığı gereğince çalışma gerçekleştirilecektir. Bölge paydaşlarının bölge kalkınmasına katkı sağlayan kritik konularda kurumsal kapasitelerinin artırılmasını sağlamaya yönelik eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, geçici uzman personel görevlendirme, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri uluslararası ilişkiler kurma gibi teknik faaliyetlere verilen destektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 118. Teknik Destek Programı Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Teknik destekten faydalanan kurum sayısı	20	16	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik destek kapsamında eğitim alan kişi sayısı	500	472	Kişi	Ajans Faaliyet Raporu
Sonuç	Kaynak verimliliği uygulamalarını hayata geçiren paydaş sayısı	2	0	Adet	Ajans Anket Çalışmaları
	Yönetim danışmanlığı hizmeti sayesinde kurumsal kapasitesini geliştiren firma sayısı	2	0	Adet	Ajans Anket Çalışmaları

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle teknik destek yıl boyunca açık kalacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu'nda belirtilen mevzuat çerçevesinde program tasarımı izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülecektir. 2021 yılı Teknik Destek kapsamında başvuruları alınan ve değerlendirmesi 2022 yılında yapılarak, başarılı bulunan projelerin destek ödemeleri 2022 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir.

4. Fizibilite Desteği Programı

a. Amaç: TRC3 bölgesinin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanmasına, Bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine ve Bölge'nin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek sağlanmasıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gereksesi: Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan 2.1.1.2. Fizibilite Desteği başlığı gereğince çalışma gerçekleştirilecektir. Program ile TRC3 bölgesinin kalkınmasına ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik Ajansın plan, program ve stratejik öncelikleri ile uyumlu, kısa/orta vadede yatırıma dönüştürülebilecek nitelikteki fizibilite çalışmaları desteklenecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 119. Fizibilite Desteği Programı Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Fizibilite Desteğinden faydalanan kurum sayısı	7	6	Adet	Program Raporu
	Fizibilite Desteği kapsamında hazırlatılan fizibilite sayısı	5	4	Kişi	Program Raporu
Sonuç	Kaynak Verimliliği uygulamalarını hayata geçiren paydaş sayısı	2	0	Adet	Ajans Anket Çalışmaları
	Desteklenen fizibilite projesi aracılığıyla Bölgeye çekilen büyük ölçekli firma sayısı	1	0	Adet	Ajans Anket Çalışmaları

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle fizibilite desteği yıl boyunca açık kalacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu'nda belirtilen mevzuat çerçevesinde program tasarımı ve izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülecektir. 2021 yılı Fizibilite Desteği kapsamında başvuruları alınan ve değerlendirmesi 2022 yılında yapılarak, başarılı bulunan projelerin destek ödemeleri 2022 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir.

5. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP)

a. Amaç: Toplumun dezavantajlı kesimlerinin sosyal ve ekonomik hayata katılımını sağlamak, üretkenlik ve yetenek gelişimini desteklemek amacıyla program yürütülmektedir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: 10/07/2018 tarihli ve 1 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin 385 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (h) ve (i) bentleri ile 394'üncü maddesine dayanılarak program uygulanmaktadır. Ajanslar tarafından hazırlanan il bazlı sosyal analiz çalışmaları ve Bakanlık tarafından hazırlanan sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi çalışmalarındaki veriler incelendiğinde TRC3 Bölge illeri sosyoekonomik gelişmişlik seviyelerinin ülke ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Bu durumdan dolayı özellikle TRC3 bölgesi il ve ilçelerinde olmak üzere toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif şekilde katılmasının sağlanması, istihdam edilebilirliğin artırılması, sosyal içerme, sosyal girişimcilik ve yenilikçiliğin desteklenmesi ve sosyal sorumluluk uygulamalarının yaygınlaştırılması yüksek önem arz etmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 120. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Hedef (2022)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama kaynağı
Çıktı	SOGEP kapsamında geliştirilen proje sayısı	10	0	Adet	Proje Başvuru Formları
	SOGEP kapsamında sözleşmeye bağlanan proje sayısı (2021)	21	14	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	SOGEP kapsamında uygulaması biten proje sayısı	5	9	Adet	Ajans Faaliyet Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Ajans, program kapsamında proje geliştirme süreçlerinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla bir araya gelerek istişare toplantıları düzenlemektedir. Bölgenin ihtiyaçları kapsamında Bakanlık tarafından belirlenen öncelikler doğrultusunda projeler geliştirilerek Bakanlığa sunulmaktadır.

e. İzleme ve Değerlendirme: SOGEP doğrultusunda iletilen program öncelikleri göz önünde bulundurularak yatırım destek ofisleri tarafından ilgili kurum kuruluşlara bilgilendirmeler yapılmaktadır. Program öncelikleri doğrultusunda Ajansın teknik desteği ile Bölgedeki paydaşlar tarafından geliştirilen 2019 yılına ait 3 adet, 2020 yılına ait 6 adet ve 2021 yılına 7 adet olmak üzere toplam 16 adet projenin uygulama süreci Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı 2020 Yılı Uygulama Usul ve Esaslarında yer alan 18 inci madde çerçevesinde devam etmektedir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

TRC3 bölgesinde kırsal yerleşim alanları özelinde ekonomik refahın iyileştirilmesinin Bölgedeki tarım potansiyelinin daha etkin kullanılabilmesine bağlı olduğu değerlendirilmektedir. Bu sebeple hazırlık çalışmaları sonrasında 2021 yılında yerel tarım ürünlerinde verim ve katma değer artırılmasına yönelik geliştirilen Tarım SOP süreç içerisinde edinilen deneyim ve ihtiyaç doğrultusunda 2022 yılında revize edilmiştir. Yeni programda ürün özelinde odaklanma yerine tematik odaklanma tercih edilmiş, planlanan faaliyetlerle yerel tarım ürünlerinde verim ve katma değer artırılmasının yanı sıra kırsalda üretici örgütleri ve aile işletmelerinin kapasitelerinin güçlendirilmesi ve ürünlerin pazarlama imkanlarının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) 2020 yılından itibaren Karacadağ KA, İpekyolu KA ve GAP BKİ iş birliğinde yürütülmektedir. 2020 yılında gerçekleştirilen tanıtım programları ile (infleuncer, turizm acenteleri ve gazeteci ve dergi editörlerine yönelik gerçekleştirilen programlar), 2021 yılında Mezopotamya Markası Lansman toplantısı ile bölgenin özellikle uluslararası alanda tanınırlığı artmıştır. Bölgenin iç pazar talebi oldukça yüksek olduğu için 2022 yılında gerçekleştirilecek olan tanıtım ve destek faaliyetleri ağırlıklı olarak yurtdışı pazarı göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bu doğrultuda gerçekleştirilecek olan faaliyetlerle birlikte orta ve uzun vadede bölgeye gelecek olan yabancı turist sayısının artacağı ön görülmektedir. Diğer taraftan araştırma, analiz ve programlama, iş birliği ve koordinasyon, kapasite geliştirme, proje geliştirme faaliyetleri ve ajans destekleri ile bölgenin farklı turizm alanlarında potansiyelinin ortaya çıkarılması; bunun yanında turizm sektöründe ortaya çıkan sorunlara çözüm bulunmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Gerçekleştirilecek olan bu çalışmalarla birlikte bölgenin turizm sektöründen daha fazla pay alması hedeflenmektedir.

Bölge imalat sanayinde devam eden ihtiyaçlar, imalat sanayinin istihdam ve ihracat kapasitesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından uygulanan Cazibe Merkezlerinin Desteklenmesi Programı'nın kurgusu, 2020-2023 dönemleri için yine Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 'Kaynak Verimliliği' ve 'Genç İstihdamı'nın Ajanslar ve Bölge Kalkınma İdareleri için çalışma temaları olarak belirlenmiş olması son olarak da yine tekstil sektöründe istihdamın artırılmasına yönelik tasarlanan Çalışan ve Üreten Gençler Programı, tüm bu çalışmaları daha bütüncül ve sistemleri olarak yürütmek için bir imalat sanayiine yönelik bir yönetim planı ihtiyacı tespit edilmiş ve 2021 yılında İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı tasarlanmıştır. Sonuç odaklı program kapsamında bölgenin imalat sanayinde istihdam, yenilik, kapasite artışı, katma değerli üretim ve ihracat artışının planlı bir şekilde geliştirilmesi ve yönetimi ön görülmektedir.

6. Ekler

EK-B Ön Fizibilite Konusu Proje Önerileri Listesi

Ek-C Yurtdışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Tablosu

Ek-D Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

Ek-E Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

Ek-F Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları Tablosu